

Gardeners' World

**Exclusief
voor lezers**

Bezoek tuinen met
korting en laat je
inspireren!

Inspiratie

**Geef je tuin voor
een prikkie een
makeover**

Voor postzegels en patio's

**Tuinieren
in potten**

Bescherm je planten

**7 gifvrije tips
tegen slakken**

Wij houden van mei!

De maand vol mogelijkheden

F&L

€ 6,99

Weg met vitrages, hang planten voor je raam • Tips voor Moederdag-cadeaus
Monty gaat ongewenste planten biologisch te lijf • Geef vaste planten de 'Chelsea Chop'

Dé Oer Hollandse schutting

Wilgen producten zijn een oer-Hollands product. De wilg is een iconische boom. Wilgentenen schuttingen hebben een natuurlijke uitstraling. Ze zijn een sieraad voor uw tuin.

- › Duurzaam
- › Oer Hollandse uitstraling
- › In Nederland geproduceerd
- › Ambachtelijk en natuurlijk product
- › Zelf plaatsen of door Van Aalsburg

Vraag de brochure aan met de QR-code

0418 581 229
info@vanaalsburg.com

> wilgentenenschuttingen.nl

4 & 5 MEI

ZIN IN DE ZOMER-WEEKEND

Heb je ook zo'n zin in de zomer? Kom dan op 4 en 5 mei naar kwekerij Arborealis! Tijdens dit kleurrijke weekend vind je alles om je tuin op te fleuren met zomerbloeiers en inheemse planten. Op naar een bloeiende zomer!

Op vertoon van
deze advertentie krijg
je een gratis kopje
koffie of thee.

Adres: Dirk de Ruiterspad 2, Wilhelminaoord

Openingstijden:

zaterdag 4 mei van 9.00 - 16.30 uur en
zondag 5 mei van 10.00 - 16.00 uur

Toegang gratis
www.arborealis.nl

kwekerij ARBOREALIS

In mei kan alles

Inmiddels veertien jaar geleden kwam ik in Rome de liefde van mijn leven tegen. Het was de maand mei, alles stond in bloei, en ik had het gevoel dat de wereld voor mij open lag. Lange dagen te midden van een bloeiend Romeins park met een buik vol vlinders doen dat met je.

En toch, veertien jaar later heb ik nog steeds vlinders in mijn buik, en dat terwijl ik dit schrijf onder een met tl-buizen verlichte redactie op een druilerige dag, in plaats van een voorjaarsdag in een van de meest romantische steden van Europa. Niet alleen omdat die liefde van mijn leven mij nog steeds intens gelukkig maakt, maar ook om de tuinmaand die mei is.

Dat gevoel dat alles kan blijft in deze maand ieder jaar terugkomen. Het prille groen in de tuin van trouwe vaste planten die zich weer melden voor een nieuw seizoen en alle voorgezaaide planten die me (in mijn beleving) verwachtingsvol staan aan te kijken. Of is het andersom? Het is zo'n hoopvolle tijd.

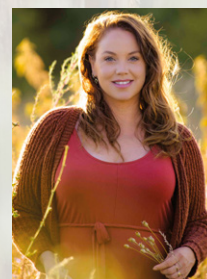
Zelfs als alles nu zou mislukken en al die plantjes het leven zouden laten, kun je deze maand gewoon in de vollegrond zaaien en ook dan ga je een prachtig tuinseizoen tegemoet. Tuinieren is een passie waarin je – vooral deze maand – eindeloos veel herkansingen krijgt. Legt er iets het loodje? Dan heb je de ruimte iets nieuws te proberen. Kwamen zaailingen überhaupt niet op? Dan zaai je simpelweg nog een keer.

In dit nummer hebben we alle energie gestoken die wij als redactie voelen in deze prachtige maand. Geniet ervan! Want in mei kan alles ...

Liefs,

Anne

awieggers@fnl.nl

mei 2024

Inhoud

Seizoen

- 10 Wij houden van april**
De tuin, die zich de afgelopen maanden vrij rustig hield, bloeit volop.
- 15 The Full Monty**
Door klimaatverandering wordt het tijd dat we anders gaan tuinieren.
- 16 Topkeuze**
Clematissen uit Groep 2.
- 18 Red de bij**
Tips van de Bijenstichting.
- 20 Tuingast van de maand**
Kleine wespenboktor (*Clytus arietis*).
- 22 Kweken en eten**
Deze maand komt alles tot leven in de moestuin van Rukmini Iyer.
- 26 Een jaar op Jennita's pluktuin**
Tuinieren met constante verwondering.

OP DE COVER

FOTO: JASON INGRAM

- 32** Monty gaat ongewenste planten biologisch te lijf
- 36** 7 gifvrije tips tegen slakken
- 38** Geef vaste planten de 'Chelsea Chop'
- 41** Geef je tuin voor een prikkie een makeover
- 45** Tuinieren in potten
- 66** Bezoek tuinen met korting en laat je inspireren!
- 74** Weg met vitrages, hang planten voor je raam
- 78** Mei is de ideale maand om heel veel te zaaien
- 87** Tips voor Moederdag-cadeaus

32

45

90

Groene school

- 32 De strijd tegen onkruid**
Monty bestrijdt onkruid op biologische wijze.
- 36 Versla de slak**
Manieren om slakken te bestrijden – zonder slakkenkorrels of gif!
- 38 Jouw snoeimaand**
Geef vaste planten de 'Chelsea Chop'.
- 41 Stijlvol en voordelig**
Geef je tuin een makeover voor een prikkie.
- 45 Blij met bloempotten**
Adam kweekt (bijna) alles in potten.
- 49 Samen tomaten kweken**
Tomatentips van Bart Vosselman van De Bolster.
- 50 In de kas van Anne**
In haar kas zaait, steekt en oogst Anne er op los.
- 53 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op tuinvragen.

Inspiratie

- 60 Een plek voor dieren**
Alan maakt de tuin aantrekkelijk voor tuindieren.
- 66 Bezoek de tuin!**
Exclusief voor lezers: speciale korting bij 4 tuinen.
- 74 Bloeiende kamerplanten**
Hangplanten zijn ideaal voor als je weinig ruimte hebt.
- 78 Moeiteloos oogsten**
Deze maand groeien zaailingen goed en kun je van alles buiten planten.
- 84 Makkelijk vermeerderen**
Nick Bailey neemt groene stekken.
- 90 Kweek eetbare bloemen**
Meer dan slechts een mooie garnering.
- 95 Inheemse held**
Bieslook (*Allium schoenoprasum*).
- 96 In de moestuin van Helga**
De planten maken dankzij een beetje zon, warmte en water een groeispruit door.
- 98 Ambachtelijke plantenmarkt**
Op 28 & 29 september is de Ambachtelijke Plantenmarkt er weer.

50

60

74

Aan de slag

- 102 Algemene tuintaken**
- 105 Bloemen**
- 107 In de kas**
- 109 De basis**
- 110 Groente en fruit**

84

En verder

- 6 Prikbord**
- 8 In de tuin van**
- 65 Puzzel en win**
- 87 De leukste cadeaus voor Moederdag**
- 112 Colofon**
- 113 Groeigids**

"Er komt weer een Ambachtelijke Plantenmarkt! Dit jaar duurt deze 2 dagen, zijn er meer stands, maar beperkte kaarten. En we hebben iets speciaals voor onze abonnees in petto ... Lees meer vanaf pagina 98!"

ANNE WIEGERS - HOOFDREDACTEUR

"Van alle voorjaarsklussen vind ik mulchen het belangrijkste."

MONTY DON - TUINEXPERT EN PRESENTATOR

"Ik ben niet zo goed in het verzorgen van kamerplanten, maar het Chinees lantaarnplantje op pagina 74 klinkt als perfect voor mij!"

HELGA KLUITER - REDACTEUR

"Het verhuizen naar een nieuw huis (met grote tuin!) is al duur genoeg, dus ik ben erg blij met de bespaartips voor tuinontwerp op pagina 41."

JOS HEIJMANS - REDACTEUR

"Door Jennita's tips zie ik dat er al meer bloemen in mijn tuin staan die in een boekje passen dan ik dacht, zoals zaaddozen van papaver. Je vindt meer pluktuin tips vanaf pagina 26."

IONA VAN DEN DRIES - REDACTEUR

Onze socials: @GardenersWorldNL

Welkom

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Aan de slag voor een groene tuin

Groene haag planten

Fenny Wessels

Langs het ijzeren hek heb ik twee rijen stoeptegels eruit gewipt en in de ontstane ruimte een groene haag geplaatst.

Wij blijken niet de enigen die vrolijk worden van een groene tuin. Tijdens de **Week van de Groene Tuin** (van 26 maart t/m 1 april) transformeerden namelijk veel enthousiaste tuiniers kleine hoekjes tot complete tuinen en levende groene oases.

Hier vind je een kleine greep uit de vele inzendingen die we kregen van lezers die lieten zien wat zij tijdens deze week deden om hun tuin verder te vergroenen en verduurzamen – van het verwijderen van tegels tot het creatief herinrichten van ruimtes.

▼ Moestuin in aanbouw

Agnes Visser

Op de foto zie je mijn moestuin in 'aanbouw'. Ik mag de oude moestuin van mijn buurman onderhouden en daar ben ik ontzettend blij mee! De buurman en zijn lieve Drentse Patrijs Jara komen regelmatig bij mij kijken, en onze poes Pip is ook vaak van de partij. De moestuin is al lang in de familie. De 100-jarige moeder van mijn buurman woont pal naast de moestuin en vindt het prachtig dat ik dit doe. Vaak komt ze even kijken en vertelt ze over hoe haar man vroeger de moestuin onderhield. Het is mijn kleine paradijs en ik ben er het liefst ieder vrij moment dat ik heb!

▲ Tegels weghalen

Karin van Donkelaar

Onze dochter heeft net een huisje gekocht met een geheel bestraat achter'tuintje'. Op deze foto is onze zoon bezig om een heleboel stenen weg te halen, zodat onze dochter en ik aan een mooi groen tuintje kunnen beginnen. Heerlijk!

▲ Wadi aanleggen

Rebecca Vermeulen

Waar ik eerst een gazon had, ben ik nu bezig om een wadi aan te leggen. Ik heb er inmiddels stapstenen en geschikte planten in en rond gezet. Op het terrasje na heb ik alle tegels verwijderd, en met de tuingrond die ik na het graven van de vijver over had, heb ik verhoogde borders gemaakt. Ik heb een mix van vaste planten, fruitbomen, kruiden en groenten staan.

Meer inspiratie?

Kijk voor meer inspiratie en ideeën op weekvandegroenetuin.nl, en natuurlijk op onze website, www.gardenersworldmagazine.nl.

AGENDA

De leukste tuinevents van de komende tijd.

Het Groene Plantjesfeest**Wanneer:** 18 mei**Waar:** Burgemeester Royaardslaan 3, Scherpenzeel**Info:** plukatelier.nl, floorsmoestuin.nl

Jennita Jansen en Floor Korte vieren op 18 mei op de kwekerij van Jennita het Groene Plantjesfeest. Het belooft een middag te worden vol plantjes met potentie en inspirerende verhalen, waar (moes)tuinliefhebbers samenkomen om planten, zaden en kennis te delen. Doe mee met de plantjes- en zadenruil om nieuwe variëteiten te ontdekken en jouw groene schatten te delen met andere liefhebbers. Daarnaast zijn er unieke planten te koop die zijn opgekweekt in de kas van Floor en de kwekerij van Jennita – van zeldzame soorten tot de klassiekers voor in de (moes)tuin. Floor en Jennita verzorgen een inspirerende gezamenlijke lezing over de wonderen van hun pluktuin en moestuin, en geven ook nog persoonlijk tuinadvies.

Het aantal deelnemers is beperkt, dus wees er snel bij! Aanmelden voor een tijdslot doe je via de website van Floor of Jennita. Kaarten zijn 15 euro per persoon. Koffie, thee, iets lekker en een goed gevulde goodiebag zijn inbegrepen.

FOTO: JASON INGRAM

Zin in de Zomer**Wanneer:** 4 en 5 mei**Waar:** Kwekerij Arborealis, Wilhelminaoord**Info:** arborealis.nl

Heb je ook zo'n zin in de zomer? Kom dan op 4 en 5 mei naar kwekerij Arborealis! Tijdens dit kleurrijke weekend vind je alles om je tuin op te fleuren met zomer-bloeiers en inheemse planten. Of je nou zoekt naar vaste planten, bloembollen of zaden, je vindt het allemaal tijdens dit Zin in de Zomer-weekend. Kweker Hein Meeuwissen is aanwezig met de sterkste bloembollen, voor wilde plantenzaden kun je terecht bij Cruydt-Hoeck, Bloem en Oogst neemt volop biologische bloemen en zaden mee, en Katja Staring presenteert haar nieuwste boek 'Slow Flowers' over natuurvriendelijke plukbloemen. Natuurlijk kun je ook een kijkje nemen in de plantenwinkel van kwekerij Arborealis.

Webinar 'Maai Mei Niet'**Wanneer:** 30 april om 19:00 uur**Waar:** Op afstand**Info:** www.maaimeinietnederland.nl

Maai Mei Niet is de eenvoudigste actie allertijden, want je hoeft er letterlijk niets voor te doen. Wist je dat er in jouw grasveld ook andere planten aanwezig zijn die in bloei kunnen komen zodra je (een gedeelte) van je gazon niet meer maait? Madeliefjes, paardenbloemen en klavers, bijen en vlinders zijn er dol op! Je hoeft dus niet te zaaien, je hoeft alleen niet meer te maaien en de rest gaat vanzelf! Voor nog veel meer interessante weetjes en tips kun je je via bijenstichting.nl/agenda/ inschrijven voor dit webinar 'Maai Mei Niet', verzorgd door de Bijenstichting.

Leestip!**100 jaar Tuinen Mien Ruys****De tuin is een proces**

In 1924 – honderd jaar geleden – legde Mien Ruys haar eerste experiment aan: de Verwilderingstuin. Het was het begin van de wereldberoemd geworden tuinen, die jaarlijks duizenden bezoekers trekken uit binnen- en buitenland. Bij de viering van dit jubileum van de Tuinen Mien Ruys hoort natuurlijk een jubileumboek: *De tuin is een proces*. Dit boek, geschreven door Conny den Hollander, het hoofd van de Tuinen Mien Ruys, laat de ontwikkeling van haar levenswerk in Dedemsvaart zien en maakt duidelijk hoe relevant en toepasbaar haar ideeën nog altijd zijn, nu en ook met het oog op de toekomst. Aangevuld met historisch beeldmateriaal, tuinontwerpen en beplantingsplannen is dit boek relevant voor zowel tuin- en landschapsarchitecten als tuiniers van alle niveaus.

Ga voor meer informatie en voor alle evenementen tijdens dit jubileumjaar naar www.tuinenmienruys.nl

Dit boek winnen?

Maak kans om dit boek te winnen en kijk op p. 65

Onze socials: @GardenersWorldNL

**IN
JOUW TUIN**

Wil jij iets vertellen
over jouw tuin?
Ga naar **gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin**
en stuur ons jouw
verhaal.

In de tuin van ...

Karen Boiten

uit Assen

Een tuin vanaf het prille begin helemaal
zelf ontwerpen: Karin Boiten uit Assen
ging deze uitdaging aan en ontwierp een
heerlijk groene tuin in Engelse stijl.

Ik begon deze Engelse tuin – met veel rozen, een klassieke lantaarn, een trapje naar beneden naar een vlonder waar een complete moestuin in bakken begint, en speelse hoekjes hier en daar – met kleine stukjes met cirkels en bogen, die bestonden uit buxus-haagjes en hortensia's.

Rondom het grote, ronde terras van oude gebakken waaltjes staan verschillende bloemen en fruitbomen zoals kersen, appels, aalbessen, aardbeien, blauwe bessen en frambozen. Ik heb dus elke ochtend vruchtjes in de yoghurt door even wat uit de tuin te halen.

We hebben de moestuin dit jaar voorzien

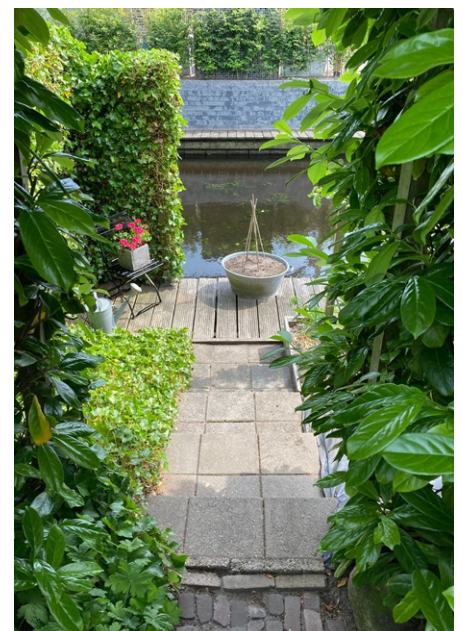
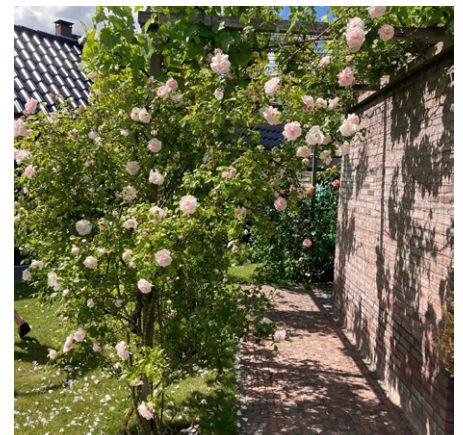

“De kas zou eerst alleen een soort vitrine worden, maar uiteindelijk werd hij steeds een beetje groter.”

van een zelf ontworpen, houten tuinkas. Ik wilde een Victoriaanse witte kas met een punt op de nok. Die punt heb ik zelf ontworpen en uitgezaagd. De legplanken in de kas kunnen naar beneden geklapt worden bij geen gebruik. De hele kas is zelf gebouwd met oude planken die we over hadden. Dus dat ruimt ook weer lekker op.

In de vier deuren waarmee de kas is opgebouwd, zaten Engelse ruitjes en bogen. Die konden zo geplaatst worden. De deuren vond ik in een rubriek ‘gratis afhalen’. Het waren er ook precies vier. Dit is onze grote trots.

De kas zou eerst alleen een soort vitrine worden, maar uiteindelijk werd hij steeds een beetje groter. Uiteindelijk werd de kas zo gemaakt dat je er ruim in kan lopen. Het was wel even veel werk, maar het resultaat is mooier en Engelser dan verwacht. Hij staat nu vol cherrytomaten. Ik merk dat ik nog veel moet leren, vooral over bemesting en planten eerder overzetten naar grotere potten – vandaar dat ik veel aan dit tijdschrift heb.

*“Zomaar op een dag in mei, de
wekker is nog niet gegaan.
Maar ik sta al naast mijn bed,
heb dat nog nooit zo snel gedaan.”*

Kinderen voor Kinderen

Wij houden van mei

Het is bijna zomer: de zon schijnt op het gezicht en je hart maakt een sprongetje. Maar je moet wel bij de les blijven, want opeens groeit alles als een dolle. De tuin, die zich de afgelopen maanden vrij rustig hield, bloeit volop en doet met volle overgave zijn ding. Nu zou je misschien denken dat de internationale noodkreet 'may day, may day' door dit moment werd geïnspireerd, maar dat is niet zo. Het komt van het Franse 'm'aidez', wat 'help mij' betekent.

Hoe dan ook, we gooien het winterse juk van ons af, rechten onze rug en gaan de tuin in.

STER VAN DE MAAND

Geranium sylvaticum 'Mayflower'

Om heel eerlijk te zijn is dit misschien niet de opwindendste en zeldzaamste plant ter wereld. Een edelweiss wordt niet bang van hem en een orchidee gaat er geen nacht minder van slapen. Geen enkele botanicus zal de boomgaarden van de academische wereld in vuur en vlam zetten door over deze plant te praten. Dat gezegd hebbende, is geen enkele zomerborder helemaal af zonder een paar geraniums langs de randen. Hun taak is deels om de knikkende knieën van hun grotere burens af te schermen, maar ook om de wereld te vermaken met een simpele bloem die zo mooi en blauw is als de hemel in mei.

Als je ze in de volle zon plant, zorg er dan voor dat ze niet uitdrogen. Deel de planten in de lente.

Hoogte x Breedte 70 cm x 30 cm

ZURE VERLEIDSTER

Iedereen wordt verliefd op de Chileense vuurstruik, maar zoals dat gaat met verleidingen: niet iedereen kan haar krijgen. Excuus aan degenen met een alkalische bodem, pech voor kalkrijke tuiniers en helaas voor degenen die graag een beetje mest in hun borders strooien: dit is niet de plant voor jullie. Ze heeft goed gedraineerde, zure grond nodig. Als je dat kunt geven, dan worden jullie heel gelukkig samen.

Embothrium coccineum

Onderdeel van de *Proteaceae*-familie, vandaar alle drukte. Vermeerderen uit zaad of zomerstekken (op warmtemat).. **H x B** 6 m x 4 m

ALS GOEDE WIJN

Zoals veel planten met donkere, fluwelen bloemblaadjes is deze erg verleidelijk. Het blad is fris en groen, maar dat is niets vergeleken met de bloem. Bordeauxrode bloemblaadjes, vlamkleurige filamenten en zinderend stuifmeel zo goud als een zonsopkomst.. In de woorden van Saskia & Serge: "als ik kijk in je donkere ogen, vliegen vlinders af en aan". Niet per se een lied over planten, maar het beeld klopt heel aardig.

Paeonia 'Dark Eyes'

Eén van de intersectionele pioenen (deels kruidachtig, deels boompioen). Een vrij kleine bloem. **H x B** 75 cm x 50 cm

BLAUW VAN JOU

Wat is een goede verzamelnaam voor een groepje blauw? Een bosje? (te alledaags), een bende? (te agressief), een berg? (het zijn dan wel hoge planten, maar dit is toch iets teveel eer), een bups? (te Van Kooten & De Bie). Wij denken dat deze specifieke combinatie netjes omschreven kan worden als een 'bundeltje' blauw.

Anchusa 'Loddon Royalist'

Vaste plant die kort bloeit, en dan nog alleen met een goede drainage. Koppen na de bloei.

H x B 1 m x 60 cm

Iris 'Jane Phillips'

Een van de beste: zacht geurend met een perfect gevormde baard. Heeft ondersteuning nodig.

H x B 1,2 m x 60 cm

(VER)BERG JE MAAR

Als je een grote schutting hebt die je wilt verbergen, dan zijn Montana-clematissen zeer goede keuzes. Er zijn een paar opties en deze staat zeker hoog op de lijst. We hebben geen idee wie de oorspronkelijke Freda was, maar we zijn vrij zeker dat ze alle voordelen van deze uitstekende klimmer deelde, namelijk groeikrachtig, bijvriendelijk en mooi. Het enige nadeel is dat de bloemen niet lang bloeien.

Clematis montana 'Freda'

Makkelijk te kweken. Flink terugsnoeien na de bloei om in toom te houden.

H x B 6 m x 4 m

IN JE KNOPJES

Sommige planten zijn wild, sommige zijn vorstelijk, sommige zijn indrukwekkend en sommige zijn gewoon schattig. Dit is er één van: als je naar deze plant kijkt, krijg je dezelfde reactie als wanneer je een kitten of een rijtje jonge eendjes ziet. Je gaat van: "Aaaahhh ..." met een stem die normaal begint en in de stratosfeer eindigt. Daarna beweeg je je hand richting het gevederde bladerdek en kijk je je ogen uit naar de lieve gele knopbloemetjes.

Cotula hispida

Groenblijvend tijdens zachte winters zolang hij in goed afwaterende grond staat. Beetje bijknippen in het voorjaar. **H x B** 10 cm x 25 cm

The Full Monty

Klimaatverandering maakt de temperaturen steeds grilliger, waardoor het tijd wordt dat we anders gaan tuinieren, denkt **Monty**.

We hebben een keerpunt bereikt hier op Longmeadow. Wateroverlast is een deel van het probleem, maar het heeft vooral te maken met het klimaat. Het klimaat verandert en meestal ten kwade, tenminste voor ons mensen. In feite zal de planeet prima overleven, net zoals het talloze ijs tijden, verwoestende vulkaan- en meteorietinslagen heeft overleefd. Maar als we onze activiteiten ongecontroleerd door laten gaan, zouden we ons leven wel eens heel ongemakkelijk kunnen maken.

We beginnen dat ongemak in onze tuinen te merken. Zo'n overgang gaat niet van de één op de andere dag. Zaken zijn een tijdje in orde totdat ze dat plotseling niet meer zijn. Zo was het de afgelopen paar jaar. De droogte en extreme zachtheid van de voorgaande winter hield ons voor de gek. We dachten we dat dit een trend was en dus kweekten meer gevoelige planten dan eerst. Ook de afwezigheid van modder – altijd een probleem van de winters op Longmeadow – leek een goede zaak. Toen kwamen de hitte en droogte van de zomer erbij.

De resultaten waren onverwacht en ogenschijnlijk grillig. Zonnebloemen groeiden tot de helft van hun grootte en bloeiden minder. De bananen groeiden helemaal niet, maar bleven bevroren in de staat waarin ze begin juni verkeerden. Canna's, waarvan wordt gezegd dat ze heel veel water nodig hebben om te gedijen, leken er helemaal geen last van te hebben. Onze dahlia's bloeiden tot zes weken later dan normaal, net als de gember. In november, toen het filmen voor het jaar voorbij was, ruimden we de tuin leeg en lieten hem rusten, zoals we altijd doen. Canna's, gember, bananen, salvia's en dahlia's werden allemaal opgegraven, opgepot en zorgvuldig opgeslagen in schuurtjes en kassen. Onze citrus-, olijf- en granaatappelbomen werden ook naar binnen verplaatst om ze te beschermen tegen overvloedige winterse regen en de winterse kou. Maar de kou kwam niet zoals verwacht.

Eerst kwam het nauwelijks boven de -5°C uit, wat tegen te gaan was met kachels en veel vliesdoek, maar later kelderde de temperatuur naar -14°C. Kou onder -10°C vraagt om een andere aanpak. De spelregels veranderen.

Het punt is dat klimaatverandering niet alleen de gemiddelde temperatuur aanzienlijk doet stijgen, zij het met schijnbaar kleine hoeveelheden, maar ook tussen extremen heen en weer slingert. Het verschil tussen de warmste dag afgelopen zomer en de koudste dag deze winter was meer dan 50°C. Dat is onwerkbaar voor heel veel planten en voor mij als tuinier. Dit betekent 's zomers water geven wanneer dat sociaal en praktisch onwenselijk is – zelfs als we midden in een droogteperiode onze eigen onbeperkte voorraad zouden hebben, wat niet zo is. Dure planten water geven terwijl dieren en zelfs mensen het zonder moeten stellen is onaanvaardbaar. Daarnaast is de brandstof, die gebruikt wordt voor winterbescherming niet-duurzaam, duur en immoreel. Dit draagt direct bij aan klimaatverandering en verergert dus het probleem. Met andere woorden, deze planten zijn het niet waard. Ze zijn niet langer een praktische optie. Tijd voor verandering.

Welnu, dit is werk in uitvoering. Ik weet niet zeker wat 'deze planten' zijn. De rode bananenplanten zijn het in elk geval wel en de boomedahlia's ook. Ik zal doen wat ik kan om onze citrusplanten in stand te houden, maar ze zullen misschien weg moeten, omdat ik geen verwarmde orangerie ga bouwen. Dat geldt ook voor sommige salvia's, gember, canna's en dahlia's. In plaats daarvan zal ik een nieuw palet creëren van vaste planten die echt winterhard zijn. Ik zal doorgaan met het kweken van eenjarigen en ze met plezier naar de composthoop brengen als hun tijd erop zit. Maar ik zal de planten die we in de winter opslaan drastisch verminderen.

Als gevolg daarvan zal de tuin, vooral de *Jewel Garden*, er heel anders gaan uitzien. Ik vind dit spannend en zie het meer als een kans dan als een probleem. Misschien wordt hij wel mooier.

Monty

“Het verschil tussen de warmste dag en de koudste was meer dan 50°C.”

Groep 2 clematis

Er valt veel te genieten aan deze bloeiende planten. Snoei ze in de herfst terug voor een nieuwe voorstelling.

Groep 2. Het doet denken aan de lagere-schooltijd, bij apenkooien. De leraar deelde de klas op: "Groep 1, daarheen. Groep 2, jullie blijven hier waar ik jullie in de gaten kan houden."

Het verdelen van clematissen in groepen is heel praktisch en vereenvoudigt het bepalen van de juiste snoeitijd. Groep 1: hoeft niet gesnoeid. Groep 3: moet in het voorjaar flink gesnoeid worden. Groep 2 (deze groep): lichte snoei, begin zomer, na de bloei. Als je de groep eenmaal kent, is snoeien eenvoudig.

Oud of nieuw, enkele of dubbele bloemen, sterk groeiend of meer terughoudend: als je ze het beste licht snoeit, kort na de bloei, dan horen ze thuis in Groep 2. Dat is hoe tuiniers ze onderverdelen. Maar botanici delen clematissen op in 15 groepen, afhankelijk van hoe de bloemen eruit zien en van welke wilde clematissoort ze zijn afgeleid.

Tuiniers en botanici hebben elk hun eigen prioriteiten en delen clematissen in naargelang hun behoeften. Groep 2 clematissen hebben grote bloemen, in mei en juni, die zich ontwikkelen op korte zijstelen die uit de stelen van het vorige jaar groeien. Knip de uitgebloeide bloemen af onder de laagste bloem op de stengel.

■ **Standplaats** Liefst in de volle zon of halfschaduw, in vochtige maar goed drainerende vruchtbare grond (ook in bakken).

■ **Verzorging** Ze zijn allemaal en overal winterhard. Eind winter, begin voorjaar licht terugsnijden tot een paar gezonde knoppen en snoeien na de eerste bloei.

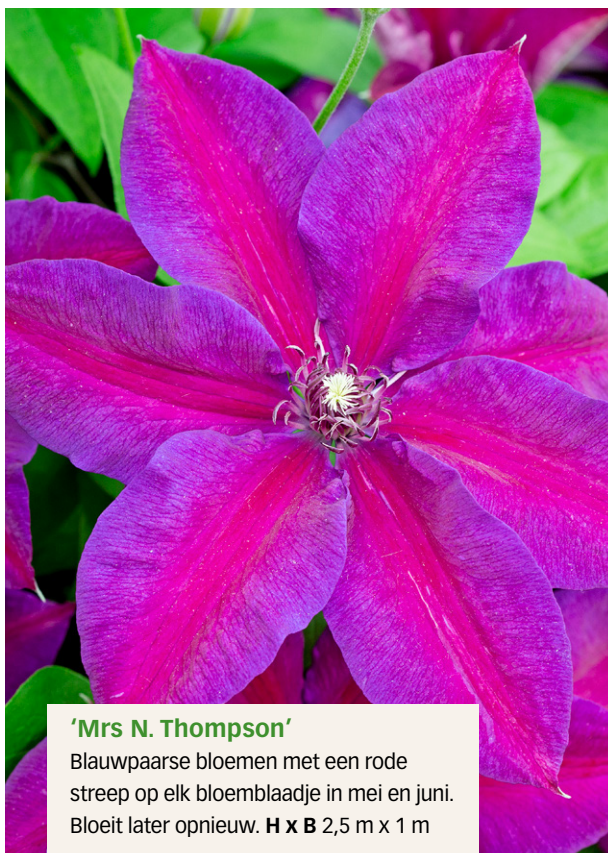
O.a te koop bij:

- clematis.be
- clematisonline.nl
- dewilde.nl
- sprinklr.co
- tuingoedfoltz.nl

'Miss Bateman'

Blauw-witte bloemen met een crème-kleurige streep op elk bloemblad en een bordeauxrood hart. **H x B** 2,5 m x 1 m

Groep 2 clematis

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoei												

Bijenportret De lathyrusbij

Elke jaar kiest de Bijenstichting een speciale bij waar het hele jaar extra aandacht aan wordt besteed via social media en de website. Na een stevig debat eind 2023 is de keuze voor dit jaar gevallen op de lathyrusbij! En daarbij is het ook de favoriete bij van Jaap Molenaar, directeur van de Bijenstichting.

De lathyrusbij behoort tot het geslacht van de behangersbijen. Het vrouwtje is fors en kan wel 14 mm groot worden. Ze heeft duidelijke zichtbare geelbruine brede haarbanden en een opvallende dichtbehaarde buikschuier. Hiertussen transporteert ze het stuifmeel. Ook aan de zijkant van het borststuk en op het gezicht heeft zij lichte haren. De bovenkant van het borststuk is

geheel bruin of zwart behaard. Ze heeft kaken met twee tanden waarmee ze specie van zand en klei kan maken. Het mannetje is iets kleiner en minder opvallend. Hij heeft aan zijn voorpoten een franje van lange vuilwitte haren die naar achteren gericht zijn. De lathyrusbijen vliegen overal van mei tot begin september.

Nestelgelegenheid

De lathyrusbij is vooral te vinden op droge grond of dijkhellingen, zandgroeven, in tuinen en plantsoenen. Deze bij komt in mei tevoorschijn, de mannetjes als eerste en kort daarna de vrouwtjes. Als de voedselplanten van de vrouwtjes (vlinderbloemen) dicht bij elkaar staan,

verdedigen de mannetjes in de buurt hun kleine territoria. Staan de planten verder uiteen, dan gaan de mannetjes langs de planten patrouilleren

Mannetjes kunnen buitengewoon goed zijwaarts vliegen, kort stilhangen in de lucht en tegelijkertijd op zoek gaan naar foeragerende vrouwtjes. Toch vindt de paring vaak plaats op of bij de nestplaats zodra een vrouwtje tevoorschijn komt. Na de paring zoekt het vrouwtje een geschikte nestplaats. Zij nestelt bovengronds in oevers, scheuren en spleten van muren of dood hout of holle stengels. Het aantal broedcellen dat in een gang wordt aangelegd varieert van één tot drie cellen. De

broedcellen worden bekleed met een specielaag die bestaat uit zand of klei met een bepaalde vochtigheid. Het voedsel voor de larven bestaat uit een mengsel van nectar en stuifmeel. Het eitje wordt in deze voedselbrij gedrukt. Daarna wordt de cel afgesloten met een wandje van specie.

Nadat een larve het voedsel heeft opgegeten, wat weken kan duren, spint hij een cocon. In deze cocon overwintert de larve in verstarde toestand (rustlarve). In mei heeft de larve zich verpopt en vervolgens ontwikkeld tot volwassen bij. Klaar om uit te vliegen.

Meer weten over deze en andere bijen? Bezoek dan www.bijenstichting.nl.

Red de bij

Mei is de

Maaï Mei Niet-maand 2024

Maaï Mei Niet is de eenvoudigste actie aller tijden, want je hoeft er letterlijk niets voor te doen. Wist je dat er in jouw grasveld ook andere planten aanwezig zijn die in bloei kunnen komen zodra je (een gedeelte) van je gazon niet meer maait? Madeliefjes, paardenbloemen en klavers – bijen en vlinders zijn er dol op! Je hoeft dus niet te zaaien, je hoeft alleen even niet meer te maaien en de rest gaat vanzelf!

Dus steek je handen vooral niet uit de mouwen, laat je grasmaaier staan en doe iets goeds voor de bijen! Je krijgt een bloeiend grasveld en creëert een gedekte tafel

**DOE MEE
EN WIN**

Scan de QR-code en
bestel lathyruszaden
voor de lathyrusbij!

met dankbare bijen en beestjes. Wie wil dat nu niet? Alle gazons in Nederland staan gelijk aan 11.000 voetbalvelden. Als we die niet maaien, dan creëren we samen een gigantisch bijenbuffet! Tover jouw gazon ook om tot een bijenoase en doe mee.

Je ontvangt gratis:

- Een grasveld vol bloemen
- Informatiemails vol bloemen en bijen
- De nectarscore van je eigen gazon

Kijk voor de actie op:

www.maaimeinietnederland.nl of
schrijf je in voor het informatie-webinar
op 30 april via **bijenstichting.nl/agenda**.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders. Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.

www.bijenstichting.nl

Tuingast van de maand

Mei is een rumoerige maand in de tuin. Vogels verdedigen verwoed hun territorium terwijl ze paren en eieren leggen of planten afstruinen op zoek naar rupsen en andere insecten om hun pas uitgekomen kuikens te voeden. Hommelnesten zijn in vol bedrijf en onze borders komen tot leven met het gezoem van werksters die stuifmeel en nectar verzamelen om de larven te voeden.

De eerste babyamfibieën verlaten de vijvers, terwijl waterinsecten zoals ruggezwemmers eitjes leggen in het water en vleermuizen 's nachts muggen te vangen. Een paar weken lang zijn de tuin en zijn bewoners vol verwachting! Proost op een gezonde dosis zonneschijn en regenbuien om het allemaal gaande te houden.

Dit kun je tegenkomen

Wespenboktor, *Clytus arietis*

De wespenboktor is geen wesp, maar een kever die eruitziet als een wesp. Hij laat roofdieren denken dat hij dodelijker is dan hij echt is. In feite is het een volledig ongevaarlijke boktor die zich voedt met stuifmeel en dood hout.

Volwassen dieren komen rond deze tijd tevoorschijn en zijn te vinden aan de bosrand in heggen en tuinen. Ze zijn zwart en geel met bruine poten en ze bewegen zijwaarts, net als wespen. Ook hun vlucht is schokkerig en wespachtig.

Het vrouwtje legt haar eitjes in rottend hout, zoals boomtakken en schuttingpalen. De larven leven en eten ongeveer twee jaar in het dode hout, voordat ze zich verpoppen en uitgroeien tot volwassenen. Vanaf dan voeden ze zich met stuifmeel en soms met insecten. Ze sterven aan het eind van de zomer.

Zet voor egels kattenbrokjes en vers water klaar.

Kijk ook uit naar

- **Gierzwaluwen**, die haastig hun eitjes leggen en insecten verzamelen om hun jongen te voeden.
- De eerste **kikkers** verlaten de tuinvijvers, dus nog een goede reden om in mei niet te maaien.
- **Egels** in de avonduren, hoewel je ze eerder hoort dan ziet. Hun paarseizoen begint nu en je kunt worden gewekt door varkensachtig gesnuif terwijl de mannetjes de vrouwtjes proberen over te halen om met hen te paren!

*“De wespenboktor laat
roofdieren denken dat
hij dodelijker is dan hij
echt is.”*

Met zijn geel-zwarte strepen lijkt de wespenboktor op een wesp qua uiterlijk en beweging, maar hij is eigenlijk ongevaarlijk.

Weinig ruimte veel smaak

In mei komt alles tot leven in de tuin van Rukmini Iyer, met een vroege erwtenoogst als perfect excuus voor knapperige, kruidige groentebeignets.

Mei is zo'n heerlijke maand in de tuin: de jonge courgette-, paprika-, aubergine- en tomatenzaailingen zijn nu goed op weg, en er zijn nog genoeg mogelijkheden om veel meer te zaaien. Denk aan rode bieten en bloemkool.

En als je je erwten vroeg genoeg hebt gezaaid, heb je tegen het einde van de maand een vroege oogst. Vorig jaar zaaide ik een paar verschillende soorten en kon ik genoeg oogsten om wat aan

mijn toen zes maanden oude dochter te geven als haar eerste groentjes (gemaakt in een puree met dragon, citroenschil en crème fraîche, waarna ik het door zacht geklutste eieren had geroerd. Dat was een groot succes!).

Als je een grote erwtenoogst hebt, en je wilt eens wat anders dan rechtstreeks uit de peul, maak dan knapperige erwtenbeignets. Eet ze op een warme avond buiten met een scherpe citroen en kruidenmayo.

FOTO'S: DAVID LOFTUS

“Je kunt niet fout met knapperige erwtenbeignets, die je op een warme avond buiten eet met een scherpe citroen en kruidenmayo.”

Knapperige erwten-beignets met citroen en kruidenmayonaise

Een heerlijk voorgerecht voor 4 of een lichte avondmaaltijd voor 2. Serveer er een frisse, droge witte wijn bij om de volle smaak van de mayo te verzachten.

VOOR 2 TOT 4 PERSONEN:

VOORBEREIDING: 10 minuten

BEREIDING: 15 minuten

VOOR DE BEIGNETS

- 250 g tuinerwten
- 125 g ricotta
- 2-3 takjes muntblaadjes, fijngehakt
- Een flinke snuf zeezoutvlokken
- 1 volle eetlepel bloem
- 1 scharrelei
- Olijfolie of boter, om te bakken

VOOR DE DIPSAUS

- 60 g mayonaise
- 30 g biologische yoghurt
- Handjevol gemengde platte peterselie, citroenverbena (*Aloysia citrodora*) of munt (wat je maar in de tuin hebt)
- Sap en schil van een halve citroen

BEREIDING

- 1** Kook de erwten in ruim water met wat zout in vier minuten gaar. Giet af, spoel af met koud water om te voorkomen dat de erwten doorkoken en prak ze met een vork. Roer de ricotta, gehakte munt, zeezout, bloem en ei door het beslag en zet apart.
- 2** Meng voor de dip de mayonaise, yoghurt, gehakte verse kruiden en het citroensap en de schil. Proef en voeg meer citroensap toe als dat nodig is.
- 3** Als je klaar bent om te eten, verwarm dan een pan op middelhoog vuur en voeg een beetje boter of olijfolie toe. Zodra de pan heet is, doe je er een flinke eetlepel beslag in en bak je de beignets 2-3 minuten aan elke kant tot ze goudbruin zijn. Leg ze op een bord met keukenpapier en ga verder met de rest van het beslag. Voeg indien nodig meer olie of boter toe aan de pan.
- 4** Serveer de beignets warm, met de mayonaise ernaast.

Andere smaken uit de tuin

Eenmaal gevestigd groeit rabarber jaar na jaar in gezonde, goed bedekte grond.

In mijn oude tuin in Edinburgh had ik een oude **rabarberplant** die elk jaar massa's stengels produceerde. Hoewel hij niet zo mooi is als de gekochte, voorgetrokken, roze soort, is hij net zo lekker. Ik rooster hem met kardemom en honing voor in de pap of bak hem in een upside-down cake met gemberstengels (gekonfijt of uit een potje).

Als je zowel zomer- als winterharde variëteiten zaait, kun je **spinazie** bijna het hele jaar door oogsten. Spinazie is heerlijk als je hem roerbakt met knoflook en serveert met gebakken eieren en srirachausaus. Of roer hem door hete pasta met crème fraîche en citroen, bedek dit met zalmfilet en paneermeel en leg het gerecht heel kort onder grill.

Ik moet toegeven dat ik al het hele jaar **broccoli** probeer te kweken, maar dat de zaailingen resoluut weigeren. Als het jou beter afgaat, probeer ze dan eens te bakken in een eenvoudige quiche van bladerdeeg met blauwe kaas, walnoten en chilivlokken, of rooster hem met knoflook, geplette korianderzaadjes en komijn als bijgerecht.

Aan de slag

Warmer weer en vocht in de grond maken van mei een ideale zaaitijd.

■ **Pompoen** Zaai de zaden op hun smalle kant binnenshuis in potjes van 8 cm. Ze zullen binnen een paar dagen opkomen met dikke kiemblaadjes. Zodra ze groot genoeg zijn om uit te planten en het gevaar van vorst is geweken, kun je ze overbrengen naar grote bakken onder een wigwam, of in de vollegrond met steunen waarlangs ze kunnen klimmen.

■ **Prei** Hoewel prei meestal in maart of april buiten op een zaaibedje wordt gezaaid, kun je dit ook in mei doen voor een latere oogst. Wanneer ze 15 cm hoog zijn, verplaats je ze naar hun definitieve plek. Ze zijn misschien niet volgroeid voor de herfst, maar ze zijn prima te oogsten als ze jonger en kleiner zijn.

■ **Bloemkool** Zaai zaden rechtstreeks buiten op een zonnige plek in korte zaaijeultjes van 1-2 cm diep. Dun de zaailingen later uit, zodat elke plant 60 cm groeiruimte heeft. Als alternatief kun je nu trayplanten kopen en die uitplanten in rijke, vochtvasthoudende grond.

Verdeel de pompoenzaadjes en druk ze 2,5 cm diep in de potgrond met de smalle kant naar beneden.

VOLGENDE MAAND Het is aardbeientijd en Rukmini gebruikt ze in een zomerse salade.

Een jaar op JENNITA'S PLUKTUIN

Tuinieren met constante verwondering

Pluktuinexpert Jennita Jansen verhuist naar een nieuwe pluktuin en laat zien hoe ze die (letterlijk) vanaf de grond opbouwt. Een van de grootste uitdagingen voor haar? Een schaalvergroting van jewelste, waarbij ze van een geborgen bloementuin naar grote stukken grond gaat. Jennita vertelt je welke bloemen ze kweekt op haar grote tuin, welke experimenten ze aangaat en geeft tips voor iedereen die bloemen wil kweken.

TEKST: IONA VAN DEN DRIES

Als er een woord is dat de pluktuin van Jennita Jansen omschrijft in mei, dan is het 'groen'. Waar in maart en april de tuin langzaam wakker werd en het grote zaaïen begon, vullen massa's planten nu de plantbedden, versierd met spatten kleur van onder andere bijenbrood (*Phacelia*), Zeeuws knoopje, papaver, grasklaver, margrietten en gele lissen (*Iris pseudacorus*). Op een stukje grasland, vlakbij het bosgedeelte van de tuin, doen twee kalfjes van een bevriende boer zich tegoed aan vers gras, terwijl het bijenvolk druk de tuin over zoemt. Samen met schoonmoeder Maria en hond Mats laat Jennita zich tussen het harde werk door verbazen door de opbloeiende tuin.

Grasklaver.

Constante verwondering

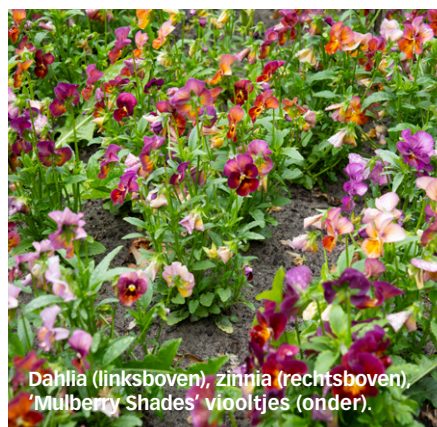
"Elke dag gebeurt er wel iets nieuws", vertelt Jennita over haar pluktuin in Scherpenzeel. Ze begint haar werkdag dan ook altijd met een rondje om te zien hoe de tuin erbij staat. "Ik werk hier met constante verwondering." Een van de dingen die haar verbazen? Hoe de planten omhoog schieten naarmate het weer warmer wordt. "Nu de dagen en nachten warmer worden, zie je steeds meer planten flink groeien. Dat geeft me vertrouwen dat ze gaan bloeien, wat soms moeilijk voor te stellen is als ze nog klein zijn. Het zien van knoppen maakt me hoopvol."

Naarmate de planten groeien en bloeien, is er één inzicht dat met klem op de voorgrond staat voor Jennita: "Dat ik dit het allerliefste doe!", zegt ze stralend. "Net als de tuin die altijd verandert, besef ik elke keer weer hoe graag ik dit werk doe. Soms vraag ik me af of ik dit wel moet doen, maar als ik dan een dag op de tuin ben met mijn handen in de aarde, hoef ik niet meer te piekeren; dan weet ik weer waarom." Ook kijkt Jennita op piekermomenten naar de mensen die haar inspireren. "Dit alles herinnert me eraan wat de tuin gaat opleveren en dat ook het wachten en hopen deel is van het proces."

Planten en de eerste oogst

De laatst aangelegde bloembedden zijn nu ook biologisch gecertificeerd, dus ook daar kan het kweken van biologische planten beginnen. Voeding voor de bedden en de rest van de tuin komt deels van eigen grond. Jennita vertelt dat zij en collega Pieter pasgeleden na het oogsten van prei de buitenste lagen hebben gebruikt voor hun composthoop. "Helaas hebben we niet genoeg compost voor de hele tuin. Daarom laten we een keer per jaar bladcompost komen", legt Jennita uit. "Toch helpen alle beetjes. De composthoop is een goede manier om afval uit eigen tuin te recyclen."

De nieuwe bedden staan vol met jonge planten, waaronder prachtige 'Mulberry Shades'-viooltjes. "Met een kouder voorjaar worden de kleuren donkerder", vertelt Jennita. "Ik ben benieuwd of het lukt om ze hoog genoeg op te kweken dat ik ze in boeketten kan gebruiken." Net als de viooltjes, groeien ook korenbloem (*Centaurea*), goudsbloem, juffertje-in-het-groen, lamsoor en bolderik gestaag. "Ik gebruik lamsoor en juffertje-in-het-groen graag als droogbloemen", tipt Jennita. "Juffertjes en goudsbloemen heb ik dit jaar gezaaid met een machine als experiment." Op de bloembedden verderop staan rijen met jonge dahlia-planten. "De opgepote dahlia's zijn nu uitgeplant. Dahlia's die ik direct in de vollegrond heb geplant komen wat later op. Zo kan ik lange tijd blijven plukken." Andere burens van de dahlia's en groentebieden zijn talrijke rijen cosmea, zinnia, zonnebloem en dille, die prachtige schermbloemen krijgt als hij doorschiet.

Dahlia (linksboven), zinnia (rechtsboven), 'Mulberry Shades' viooltjes (onder).

To do

Mei en juni

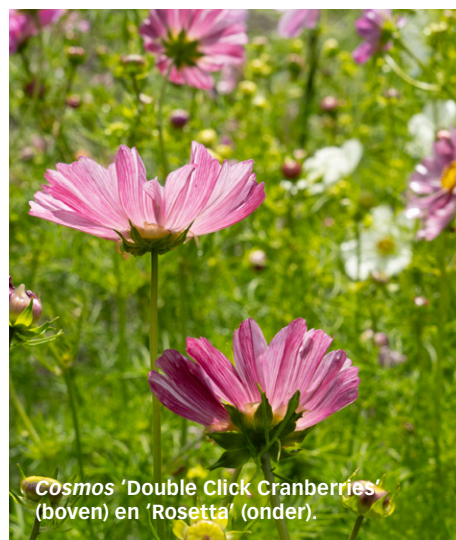
Mei en juni zijn drukke maanden in de tuin. Zaaïen, planten, oogsten: alles gebeurt tegelijk, afhankelijk van de planten die in je tuin staan. Geniet van de eerste glimp van zomerse overvloed en ga aan de slag met deze tips:

- Begin mei kun je nog prima dahliaknollen uitplanten.
- Plant na IJsheiligen (11-14 mei) vorstgevoelige planten uit.
- Dit is een topmoment voor het zaaïen van een tweede ronde bloemen. Je kunt ook direct in de vollegrond zaaïen.
- Juni is een goede tijd om verschillende tweejarigen te zaaïen. Op de zadenzakjes vind je de juiste tijd voor jouw soort.
- Houd onkruid bij. Extra tip van Jennita: "Heb je wat dichter op elkaar gezaaid? Dat heeft zijn voordelen. Zo blijft er minder ruimte over voor onkruid en minder zon op de bodem betekent dat er minder ongeplande planten ontkiemen."
- Geef je planten water wanneer dat nodig is. Vooral voor jonge planten is het belangrijk dat ze niet te veel uitdrogen.
- Geniet van je eerste oogst! Gebruik schone emmers, vazen en gereedschap voor de beste resultaten.
- Kijk eens rond in je tuin of er bloemen zijn die minder goed op vaas staan, maar die je in een andere vorm kunt gebruiken, zoals de zaaddozen van papaver.
- Wil je mooie wildbloemen die bloeien rond deze tijd? "Momenteel zie je klaprozen, dagkoekoeksbloem, smeerwortel, *Phacelia* en madeliefjes. Ook inheemse bloemen als boterbloem en fluitenkruid doen het erg goed op mijn pluktuin."
- Bloemen plukken in mei: margrietten, *Astilbe* (een *Spirea*-soort), boterbloem, fluitenkruid, papaver en vergeet-me-nietjes.
- Bloemen plukken in juni: *Delphinium*, eenjarige ridderspoor, *Achillea*, korenbloem, goudsbloem, bolderik.

Bloembedden met *Nicotiana* 'Bronze Queen' (tabaksplant) in de schaduw.

Cosmos 'Double Click Cranberries' (boven) en 'Rosetta' (onder).

Een wisselend boeket

De aantallen planten op Jennita's tuin zijn overweldigend: van 112 leeuwenbekken en 200 zonnehoeven (wit en roze) tot meer dan 230 korenbloemen. Jennita geniet van deze drukke tijd, waarin zaaien, planten en oogsten samenkomen. "Zaaien is de belofte, oogsten de beloning. Het maakt je inspanningen de moeite waard." Door bloemensoorten af te wisselen en gaten die vallen in te zaaien met nieuwe planten, maakt Jennita optimaal gebruik van de bloembedden en kan ze blijven oogsten. "Als de korenbloemen zijn uitgebloeid, plant ik daarna zinnia's uit op die plek. Ik heb verder nog wat jonge planten achter de hand van verschillende soorten, zodat ik bloembedden kan blijven aanvullen."

Daarnaast houdt Jennita rekening met de seizoenen waarin de bloemen geplukt worden. "In de lente heb ik veel bloemen met pasteltinten, terwijl ik in de herfst meer warme kleuren wil oogsten." De herfstige soorten moeten ook weer op tijd gezaaid worden, dus Jennita is eigenlijk steeds bezig met het voorbereiden van verschillende plukmomenten. Net zoals de kleuren passen bij het seizoen, drukt het blad dat je gebruikt zijn stempel op de sfeer van je boeket. "Op dit

moment gebruik ik veel bloesemtakken, zoals van appel en peer. Mooi blad vinden is het moeilijkste deel van boeketten samenstellen in deze tijd. Ook gebruik ik graag pluimen van zuring of fluitenkruid." Het blad van de wilde roos in de gemengde haag leent zich ook goed voor boeketten.

Het zijn niet alleen de bloemen en het blad dat Jennita graag gebruikt voor haar boeketten, maar ook zaaddozen van bijvoorbeeld klaprozen. "De papavers komen uit eigen tuin. Ik heb zelf de zaden geoogst en dik ingezaaid. Eigenlijk lukken ze altijd, dus ik had dunner kunnen zaaien, maar het werkt ook prima om ze nu uit te dunnen. De bloemen blijven niet lang op vaas staan, maar de zaaddozen staan juist heel leuk in boeketten." In het schaduwrijke stuk van de plantbedden, vlakbij het bosgedeelte, is Jennita ook bezig met een experiment. "Tabaksplanten (*Nicotiana langsdorffii*) groeien normaal heel hard in de zon. Ik ben benieuwd hoe dat nu gaat, in de schaduw van de bomen."

Toppen

Als je interesse hebt in plukbloemen, is de kans groot dat je de term 'toppen' weleens hebt horen langskomen, het deels afknippen

van een plantstengel. "Als je bloemen topt, gaan ze bossiger groeien", legt Jennita uit. "Ze maken dan meer zij scheuten aan in plaats van dat ze hoger worden." Het ligt onder andere aan de bloeiwijze van je bloemen of het zin heeft om je bloemen te toppen. Met te korte stelen kun je bloemen niet in boeketten gebruiken, dus dan werken minder maar langere stelen juist beter. Voor het toppen gebruikt Jennita doorgaans een scherpe schaar om een nette, schone snede te maken. "Met lange nagels gaat het ook als je iets ziet maar even geen schaar bij de hand hebt. Probeer de snede wel altijd zo clean mogelijk te maken." Zo voorkom je infecties bij de plant.

Wanneer kun je dan het beste je bloemen toppen? "Toppen draait vooral om kijken wat een plant wanneer nodig heeft, zeker bij jonge planten die je op verschillende momenten hebt gezaaid. Normaal gesproken probeer ik alle planten per zaaironde te checken en te toppen. Dat gaat makkelijker als ze tegelijk gezaaid zijn. Als ik in etappes heb gezaaid, moet ik wat vaker langskomen om te zien wat verschillende planten op dat moment nodig hebben, zoals bij cosmea."

Veel emmers en een bus vol bloemen

Op de vraag hoe ze haar tuin voorbereidt op het plukseizoen, moet Jennita lachen. "Je zult het misschien niet verwachten: met veel schone emmers. De helft van mijn baan bestaat uit emmers schoonmaken. Eigenlijk wil je bloemen water geven dat je zelf zou kunnen drinken. Hoe minder schadelijke bacteriën er in een emmer zitten, hoe kleiner de kans dat ze je bloemen aantasten." Verder is ze bezig met scharen slijpen voor het plukken en zorgt ze ervoor dat ongeplande planten niet de tuin overnemen. "En natuurlijk ben ik nu ook bezig met het sociale gedeelte van mijn werk: ervoor zorgen dat mijn bloemen bij mensen terecht komen. Ik pluk veel voor mensen, van abonnees en andere klanten tot lokale bloemisten. Als er iets overblijft, gaat het met mij mee. Niets is leuker dan eigen bloemen in een vaas zetten."

Haar bloemen de wereld in helpen is iets waar Jennita erg van geniet. Er staan momenteel vooral veldboeketten voor abonnees en trouwboeketten op de planning. "Voor de abonnementen pluk ik bloemen een dag van tevoren en laat ze een paar uur conditioneren in een emmer koud water. Op donderdagochtend pak ik ze met papier in en breng ik ze naar abonnees. Fysiek heb ik dan een bus vol bloemen, dat vind ik prachtig!" Jennita probeert haar bloemen ook zo veel mogelijk binnen 24 uur te bezorgen. "Ik wil dat mensen zo lang mogelijk kunnen genieten van bloemen. Dahlia's blijven bijvoorbeeld

Een grote oogst aan moederkruid (*Tanacetum parthenium*).

niet zo lang mooi, maar op deze manier kun je wel langer van ze genieten. Dit is ook een afweging die ik maak bij het kiezen van welke bloemen ik kweek: ik wil onbespoten bloemen leveren die lang mooi blijven." Haar veldboeketten hebben hun eigen sfeer, die bij specifieke klanten aanslaat: "Dat wildachtige moet je aanspreken. Ik kan wel boeketten maken met een beetje richting vanuit de klant, maar te specifieke opdrachten werken minder goed voor me."

Witte klaver bloeit al uitgebreid.

Jennita's tips voor pluktuiniers

Er zijn een paar dingen om rekening mee te houden bij het plannen van je pluktuin en het uitplanten van jonge planten. "Per soort verschilt het hoeveel bloemen je kunt oogsten", legt Jennita uit. "Een violier maakt bijvoorbeeld maar één steel met bloem aan, terwijl korenbloemen soms wel tien stelen per plant maken. Zelf speel ik daar ook mee. Welke unieke bloemen met een enkele steel kweek ik en welke soorten die juist veel bloemen geven?" Als je van plan bent boeketten te maken uit je pluktuin, helpt het ook om rekening te houden met de groeiwijze van je bloemen. "Violier heeft bijvoorbeeld eenzelfde groeiwijze als leeuwenbekken en *Delphinium*. Voor hetzelfde element in een boeket kun je zo verschillende bloemen gebruiken." Om de bodem van je tuin te verrijken, kun je ook groenbemesters zaaien. "Grasklaver is een goede bemester. Als dit gemaaid wordt, laten we het liggen als voeding voor de grond. Vandaar dat het in groten getale in de groenstroken staat. Het maaisel komt dan op het bed ernaast terecht." Verder is het verwijderen van ongewenste planten in dit seizoen belangrijk, want waar jouw gekozen planten goed groeien, groeien andere aanwinsten ook.

"Grasklaver is een goede bemester. Als dit gemaaid wordt, laten we het liggen als voeding voor de grond."

Het pluktuingeluk van Jennita Jansen

Wellicht herken je Jennita van de Gardeners' World special *Maak je eigen pluktuin*, waarin ze met een prachtig boeket op de cover staat. Jennita Jansen is eigenaresse van biologische bloemenkwekerij en -studio Plukatelier. Toen ze zag dat er eigenlijk nog weinig werd geschreven over pluktuinieren, besloot ze haar ervaring en tips te delen. Zo bracht ze in 2020 het boek *Pluktuin – de mooiste bloemen in kistjes en potten* uit bij Uitgeverij Snor. Jennita en haar tuin bruisen van enthousiasme voor bloemen en zoals ze zelf ook zegt: "Enthousiasme is ansteekelijk!" Wij bij *Gardeners' World* hebben het pluktuingeluk flink te pakken en zijn meer dan enthousiast dat we het eerste jaar op Jennita's nieuwe tuin met je mogen delen.

Kijk voor inspiratie, workshops, boeket-abonnementen, tips en meer op Jennita's website [plukatelier.nl](https://www.plukatelier.nl) of Jennita's Instagrampagina, [@plukatelier](https://www.instagram.com/plukatelier).

Tip! Jennita's pluktuin in het echt zien? Op 18 mei organiseren zij en Floor Korte het Groene Plantjesfeest in Scherpenzeel. Meer informatie vind je op Jennita's website en Instagram. Houd ook onze website in de gaten voor Jennita's tips over hoe ze plukbloemen kweekt voor haar bruiloft!

Wil je nog meer lezen over pluktuinieren? Bestel onze speciale uitgave *Maak je eigen Pluktuin* op www.gardenersworldmagazine.nl/pluktuin.

IN DE UITGAVE VAN JULI Houd je bloeiende planten gelukkig met Jennita's zomerse pluktuintips.

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien tot het vergroten van je moestuinooft, in deze rubriek komt het allemaal aan bod.

Deze maand

- 32 De strijd tegen onkruid**
Monty bestrijdt onkruid op biologische wijze.
- 36 Versla de slak**
Ga deze dieren te lijf – zonder slakkenkorrels of gif!
- 38 Jouw snoeimaand**
Geef vaste planten deze maand de 'Chelsea Chop'.
- 41 Stijlvol en voordelig**
Geef je tuin een makeover voor een prikkie.
- 45 Blij met bloempotten**
Adam kweekt (bijna) alles in potten.
- 49 Samen tomaten kweken**
Tomatentips van Bart Vosselman van De Bolster.
- 50 In de kas van Anne**
In haar kas zaait, stekt en oogst Anne erop los.
- 53 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op tuinvragen.

Regelmatig schoffelen tussen de rijen is Monty's belangrijkste wapen tegen onkruid in de moestuin.

FOTO: JASON INGRAM

“Onkruid groeit sneller dan wat dan ook en soms voelt het alsof de tuin zelfs de meest plichtsgetrouwe tuinier te snel af is.”

De strijd tegen onkruid

Met haar warmere weer en de nog vochtige grond is mei de perfecte maand voor onkruid. Monty laat zien hoe hij het biologisch bestrijdt.

Mei is de tijd van licht en groei, waarin niet alleen de schoonheid van de wereld om je heen zichtbaar wordt, maar ook de grenzeloze belofte die in het verschiets ligt. Elk kostbare moment in mei moet dan ook gekoesterd worden.

Maar makkelijk is mei nooit. Ze geeft met overvloedige gulheid, maar kan ook veel van tuiniers vragen. Het weer is vaak wisselvallig. Het kan de ene dag ontzettend koud zijn en de andere bedrieglijk warm. Onkruid groeit sneller dan wat dan ook en soms voelt het alsof de tuin zelfs de meest plichtsgetrouwe tuinier te snel af is.

Opeens is de grond die de hele winter in zalige rust was, bezaaid met onkruid. Onkruid tussen de vaste planten, heesters en hagen, onkruid in de moestuin en de kruidentuin, en onkruid dat ander onkruid, dat 's winters niet gewied is, verdringt. Als je al dat onkruid nu laat staan, heb je er de hele zomer last van.

Ondergronds

Wat kun je doen tegen hardnekkig vast onkruid zonder chemische bestrijdingsmiddelen? Om te beginnen: ken je vijand! Heermoes, of paardenstaart, gedijt alleen in vochtige omstandigheden, dus de beste remedie is de drainage verbeteren. Maar dat kan praktisch onhaalbaar en duur zijn. Heermoes wortelt twee meter diep of meer, dus schoffelen is tijdverspilling. De wortels en wortelstokken van zevenblad liggen heel dicht onder de oppervlakte. Je schoffelt ze dus alleen maar kapot en elk stukje vormt weer een nieuwe plant.

Ten tweede kun je er maar het beste voor een deel mee leren leven. We hebben hier op Longmeadow zevenblad in een hulsthaag, en dat maai ik wekelijks. Het blijft terugkomen, maar heeft zich de afgelopen twintig jaar niet verspreid. Ik heb ook heel geslaagde moestuinen gezien die wemelden van de heermoes. Het wordt regelmatig afgeknipt en gecomposteerd en de groenten groeien er goed tussendoor. Je zou er zelfs blij mee kunnen zijn: zevenblad heeft mooie schermbloemen en heermoes ziet er prachtig uit tussen losse, weelderige beplanting. Uiteindelijk is het de meest praktische en makkelijke oplossing om alle wortels van onkruiden zoals zevenblad, kweek en haagwinde waar mogelijk op te graven. Als dat niet kan, blijf ze dan terugsnoeien. Zo worden de planten zwakker en daarmee minder invasief en beter beheersbaar.

Ik bestrijd onkruid op Longmeadow op drie manieren. De eerste is de 'makkelijkste': ik haal het met wortel en al weg. Dat

Een dikke laag mulch aanbrengen kost tijd en soms geld, maar het bespaart werk.

“Graaf wortels van onkruiden zoals zevenblad, kweek en haagwinde waar mogelijk op.”

gaat enorm langzaam en is vaak lastig en soms hard werk. Maar het is wel effectief, vooral in een border en vooral in de lente. Als je vast onkruid nu weghaalt, heb je in elk geval een kans om het de rest van het jaar bij te kunnen houden.

Kleefkruid klimt over andere planten heen en verspreidt talloze zaadjes als je het niet aanpakt.

Maar soms hebben onkruiden al gewonnen en dan probeer ik gewoon de achterstand in te halen. De haagwinde in de Jewel Garden is een blijver. In het verleden hebben we alle planten opgegraven, de wortels gewassen, ze tijdelijk in een leeg stuk grond geplant en daarna elk stukje haagwindewortel verwijderd. Het ging langzaam, maar was de moeite waard en we kregen de haagwinde onder controle. Maar het is er nog steeds, onlosmakelijk vermengd met de hagen in de buurt en de wortels van heesters in die hagen.

Een minder drastische aanpak is elk voorjaar de border gewoon met de hand wieden, centimeter voor centimeter. Dat heeft iets traags en meditatiefs, en het brengt je echt in contact met alle opkomende planten. Het is een intiem proces van hernieuwde kennismaking met je tuin na een seizoen van verwaarlozing.

En dan heb je nog de schoffel. Jaren geleden vroeg ik een oude man die zijn hele leven

Acht onkruiden om in mei op te letten

Als je indringers aanpakt zodra ze opkomen, kun je ze in toom houden. Herken de ongewenste nieuwelingen aan de hand van deze foto's.

VAST ONKRUID

■ **Paardenbloem** Bladrozetten met diepe penwortels. Verspreidt zich na de bloei snel via zaad.
Oplossing: Graaf de hele penwortel uit en voorkom dat de plant zaad zet.

■ **Braam** Stukjes stengel wortelen in de grond en vormen kluwens. De vruchten verspreiden ook zaad.
Oplossing: Snoei jonge planten terug en graaf alle wortels uit.

■ **Brandnetel** Taaie vaste plant met uitdijende stengels en dikke wortels.
Oplossing: Graaf de planten uit voor ze zich definitief kunnen vestigen.

■ **Haagwinde** Zeer invasieve klimplant die planten smoort en borders overneemt.
Oplossing: Haal elk stukje wortel en plant weg, anders komt hij terug.

EENJARIG ONKRUID

■ **Kweek** Verspreidt zich via ondergrondse stengels en zaad.
Oplossing: Graaf de plant uit en verwijder elk stukje wortel en stengel dat je tegenkomt.

■ **Vogelmuur** Snelgroeïende eenjarige die dichte, verstikkende matten vormt.
Oplossing: Schoffelen, wieden of smoren met een dikke mulchlaag.

■ **Kleine veldkers** Leeft kort, maar verspreidt zich snel via duizenden zaadjes.
Oplossing: Verwijder planten als ze jong zijn, voor ze zaad zetten.

■ **Ereprijs** Teer plantje met blauwe bloemetjes dat zichzelf uitzaait in gazons en borders.
Oplossing: Schoffel of maai het weg voordat het zich kan uitzaaien.

hovenier was geweest wat zijn allerbelangrijkste advies was. "Altijd schoffelen", zei hij. In feite schoffel ik nooit in de buurt van mijn sierborders, maar in de moestuin is de schoffel mijn belangrijkste wapen. Om goed te schoffelen, moet je twee dingen onthouden. Ten eerste: schoffel als het onkruid jong is ("Als je moet schoffelen, ben je te laat", zei de oude man). Ten tweede: schoffel altijd bij droog weer, het liefst 's ochtends. Dan kun je het onkruid laten liggen, zodat het uitdroogt en doodgaat voor je het wegharkt. Ik vind een duwschoffel prettiger dan een schoffel met gebogen hals. Het mes houd ik scherp – het moet net onder het bodemoppervlak glijden en de wortels doorsnijden in plaats van ze met geweld uit de grond te halen.

Een donkere deken

Tot slot mulch ik mijn borders fanatiek. Braakliggende grond wordt altijd ingenomen door iets. Is het niet door jouw planten, dan zeker door onkruid. Breng een dikke

"Schoffel bij droog weer, het liefst 's ochtends. Dan kun je het onkruid laten liggen, zodat het uitdroogt."

mulchlaag aan (minimaal 5 cm en bij voorkeur 10 cm) en het meeste onkruid wordt gesmoord. Het is beter om een derde van de tuin goed te mulchen dan de hele tuin met maar een derde van de juiste hoeveelheid. Onkruid dat er toch nog doorheen komt, is veel makkelijker te wieden.

Ik gebruik al mijn zelfgemaakte compost om de moestuin te mulchen (en in mijn zelfgemaakte potgrond), dus ik gebruik champignonmest voor zware grond en borders waar vruchtbaarheid nodig is en een mulch van dennenschors voor minder vruchtbaarheid (zoals de grasborders en rond heesters). Dennenschors is zuur en verlaagt dus de pH een beetje, terwijl champignonmest heel

basisch is. Champignonmest verhoogt dus juist de pH.

Maar mulch doet natuurlijk veel meer dan onkruid onderdrukken. Het houdt vocht vast en als het afbreekt, verbetert het de structuur en het organisch gehalte van de bodem. Van alle voorjaarsklussen vind ik mulchen het belangrijkste, maar deze maand gaat het er vooral om te voorkomen dat onkruid zo gaat woekeren dat we het niet meer bij kunnen houden. In deze tijd van het jaar is het slim een stevig fundament te leggen, zodat mei en juni in al hun glorie kunnen stralen.

Monty op TV

Volg **Monty** en het team in *Gardeners' World*. Zie voor data en tijden onze nieuwsbrief. Schrijf je in op gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief.

MEER TIPS?

Staat jouw gouden tip er niet tussen? Deel het met ons! Mail je tip naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Slakkentips'.

Versla de slak

Het blad van je hosta's zit vol gaten en van veel zaailingen en jonge plantjes staat alleen nog een zielig steeltje overeind. Slakken in de tuin kunnen een behoorlijke ravage aanrichten. Maar er zijn meerdere manieren om slakken te bestrijden – zonder slakkenkorrels of gif!

Slakken zijn uitstekende opruimers van de natuur, dus veel soorten zijn eigenlijk erg nuttig in de tuin. Maar als het er erg veel zijn en ze peuzelen jouw (vaak jonge) planten op, dan is het goed om actie te ondernemen. Toch is het geen aanrader om slakkenkorrels te gebruiken, want slakken worden gegeten door allerlei dieren. En je wilt voorkomen dat de korrels in de magen van egels en vogeltjes belanden ... Maar wat kun je dan wél doen? Probeer de volgende maatregelen (of een combinatie daarvan) eens uit:

1 Zorg voor een gezond ecosysteem in de tuin

De beste manier om naakt-slakken en huisjesslakken in toom te houden, is te zorgen

voor een gezond ecosysteem in je tuin. Je moet dus zorgen voor een goede biodiversiteit, zodat je dieren aantrekt die slakken eten. Een vijver aanleggen is misschien wel het beste. Daarmee trek je kikkers en padden aan. Met heggen, struiken en bomen lok je merels en lijsters. En ook egels houden wel van een lekker hapje escargot!

2 Bescherm gevoelige planten tegen slakken

Slakken in de tuin laten planten die gezond en sterk zijn meestal met rust. Je kunt je energie dus het beste steken in planten die de bescherming écht nodig hebben, zoals zaailingen, jonge planten en slakkengevoelige planten zoals hosta's.

3 Huisjes- en naaktslakken bestrijden met natuurlijke vijanden

Slakken staan onderaan de voedselketen en hebben dus veel natuurlijke vijanden. Die hebben allemaal hun eigen voorkeuren. Zo eten sommige soorten graag de lastig te kraken huisjesslakken (zanglijsters!), terwijl andere soorten goed zijn in naaktslakken bestrijden. Befaamde slakkeneters zijn onder andere loopkevers, duizendpoten, egels, kikkers en padden, hazelwormen, eksters en kraaien. Nodig deze dieren dus gerust uit in je tuin.

4 Maak een bierval tegen slakken

Een andere methode is om de slakken weg te vangen. Dit kun je doen met biervallen. Hiervoor graaf je potjes in, die je vult met bier. De slakken komen hier op af, maar verdrinken dan in de alcohol. Hiermee maak je de slakken dus wel dood.

5 Werp in de tuin barrières op voor slakken

Planten in potten, zoals hosta's, bescherm je het beste door kopertape tegen slakken om de pot te bevestigen. Slakken kruipen hier niet graag overheen, want dan krijgen ze een schokje. Voor planten in de vollegrond kun je hiervoor koperen ringen gebruiken. Slakken houden verder niet van droge en scherpe oppervlakken. Leg om je planten dus bijvoorbeeld puntige eierschalen of scherpe steentjes. Ook koffiedik of koffieprut strooien om je planten kan helpen tegen slakken.

6 Slakken bestrijden met aaltjes

Heb je grover geschut nodig? Probeer dan eens aaltjes. Zij vormen een natuurlijke vijand van de slak. Ze zoeken de slakken op, dringen ze binnen en na een tijdje zullen de slakken sterven.

7 Creëer een slakkenvrije zone

Voor jonge planten kun je het beste een slakkenvrije zone in je tuin creëren. Met slechts een vierkante meter ruimte kom je al een heel eind. Zet voor het afharden van jonge planten bijvoorbeeld een koude bak (foto) neer op een verharde ondergrond van grind of split. Plaats verder een paar biervallen en controleer regelmatig (minstens een keer per week) onder elke pot of bak of slakken zich er schuilen. Pluk ze met de hand weg als je tegenkomt en zet ze op de composthoop – of op het gazon voor de vogels.

Jouw snoei maand

Talloze planten staan in volle bloei en je kunt nu veel planten snoeien, legt **Frances Tophill** uit.

Mei is een magische maand. Officieel is mei de laatste maand van de lente, maar het voelt alsof je er middenin zit. De dagen zijn veel langer en de zon is krachtig maar aangenaam. De wereld is groen en fris, met bollen zoals tulpen, camassia's, irissen en alliums in stralende kleuren.

Alles in de tuin groeit razendsnel en tenzij je in mei niet maait, zul je druk bezig zijn je gazon bij te houden. En nu het warmer weer wordt, zou het veilig moeten zijn vorstgevoelige planten buiten te zetten en soorten te snoeien die niet winterhard zijn. Het seizoen voor vormsnoei begint bijvoorbeeld nu, en je kunt door vorst beschadigde groei van tropische planten wegsnoeien.

Mei is ook het perfecte moment om je tuin voor de zomer op orde te brengen, als je een nette tuin wilt. Het is effectiever om rond planten die makkelijk omvallen nu al steunen te zetten in plaats van achteraf. De nieuwe groei zal de steunen al snel aan het zicht onttrekken. En als je laatbloeiende vaste zomerplanten een *Chelsea Chop* geeft, worden ze minder hoog, waardoor ze ook minder snel omwaaien.

Snoei leipruimen en -kersen niet eerder dan vanaf eind mei, om paarse korstzwam te voorkomen.

Frances op TV

Volg Frances op **Gardeners' World**. Schrijf je in op onze nieuwsbrief voor data en tijden: gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief

Snoei deze planten nu ook

Nu het warmer weer is, kun je allerlei planten snoeien en doordat het zoveel verschillende zijn, is het een gevarieerder en dus leuker karweitje.

BUXUS – Knip groenblijvende planten zoals buxus en laurier nu, maar check vooraf altijd of er geen vogels in je hagen en heesters nestelen.

WINTERHARDE BANAAN (*Musa basjoo*) – zaag delen met vorstschade van de stam. De plant kan vanaf de voet teruggroeien.

JAPANESE SIERKWEE (*Chaenomeles*) – dit is de beste tijd om hem te snoeien. Pas wel op voor zijn doorns.

SALIE (*Salvia officinalis* en variëteiten) kan op den duur slungelig worden. Snoei hem jaarlijks licht, zodat hij nooit te veel alle kanten op groeit.

Snoei vaste borderplanten

Je border blijft er langer mooi uitzien als je nu laatbloeiende vaste planten snoeit. Dat kun je doen bij uiteenlopende vaste planten, zoals dit zonnekruid, om de bloeitijd te beïnvloeden. Je kunt een hele pol terugsnoeien, zodat de hele plant ongeveer een maand later bloeit, of alleen een paar stengels, zodat je de bloei verlengt. Snoeien komt ook de bloei in het algemeen ten goede.

Nu niet snoeien

Snoei vlieren zoals *Sambucus nigra* nog niet, dan kun je van hun luchtige bloemen genieten.

- X ACERS** – Esdoorns kunnen erg gaan bloeden als je ze in de lente snoeit, net als andere houtige planten met een vergelijkbaar sterke sapstroom, zoals druiven en berken.
- X VLIEREN** – Deze staan op het punt te gaan bloeien, dus wacht nog even met snoeien. Je kunt van de bloemen ook een heerlijk drankje maken.
- X LAVENDEL** – Deze geurende heester kun je nu wel snoeien, want het is warm genoeg, maar dan bloeit hij later. Als je er meerdere hebt, kun je sommige wel en andere niet snoeien, zodat er langer nectar beschikbaar is voor bestuivers.
- X ROZEN** – Het is iets te laat om die nu te snoeien, want dan bloeien ze minder uitbundig en veel later.

Geef vaste planten de *Chelsea Chop*

De *Chelsea Chop* heet zo, omdat hij samenvalt met de befaamde Chelsea Flower Show. Het is een snoeimethode om laatbloeiende vaste zomerplanten iets meer in toom te houden. Door de dominante groeitoppen te verwijderen, krijg je later in het jaar een vollere, compactere

plant die minder steun nodig heeft. Snoei als de kans op vorst voorbij is en de plant actief groeit maar nog geen bloemknoppen vormt. Verwijder een derde of zelfs de helft van de groei. Je vertraagt zo ook de bloei met een maand of twee, maar meestal krijg je zo wel meer bloemen.

Ik geef mijn zonnekruid (*Helenium*) elk jaar de 'Chelsea chop', maar dat doe ik slechts met de helft van de stengels. Op die manier spreid ik de bloei en geniet ik extra lang van vrolijke bloemen.

Stap voor stap

1 Kies een geschikte, laatbloeiende vaste zomerplant, zoals dit rechtopstaande vetkruid (*Hylotelephium*) of een hoge zonnehoed, *Helenium*, *Phlox paniculata* of schildpadbloem.

2 Snoei de stelen zo gelijkmatig mogelijk over de gehele plant met een derde tot de helft terug. Ook voor deze planten geldt: snoei net boven een bladoksels.

3 Streef naar een evenwichtige, bolvormige pol. Het zal er anders uitzien dan eerst, maar het is niet de bedoeling dat je al vanaf een kilometer afstand ziet dat er iets is weggehakt.

Snoeitip

Maak je heggenchaar schoon na elk gebruik. Zo maak je scherpere sneden, krijg je een beter resultaat en voorkom je dat je ziekten verspreidt. Het is ook veiliger, omdat je zorgt dat de messen niet vastlopen door rommel.

Slijp de messen ook af en toe, maar CHECK dat het apparaat uitstaat en dat de batterij of ontstekingsbougie eruit is gehaald. Zet de messen regelmatig in de olie, controleer de luchtfilters en laat 's winters geen brandstof in de tank zitten.

Reinig en olie de messen van een heggenchaar regelmatig.

Snoei zo ook

Ook veel andere laatbloeiende vaste zomerplanten kun je op deze manier snoeien, zoals:

■ *Anthemis tinctoria* (gele kamille) reageert goed op de *Chelsea Chop*, maar als bossiger, bijna heesterachtige plant kun je hem ook als heester behandelen en in bolvorm snoeien.

■ Guldenroede (*Solidago*) kan erg hoog worden. Je kunt sommige stengels terugknippen en andere laten staan. Zo creëer je hoogteverschillen en een verspreide bloeitijd, waar bestuivers langer van kunnen profiteren.

Vetkruid (*Hylotelephium*)

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoei												

VOLGENDE MAAND Frances laat zien hoe je pruimenbomen snoeit.

Stijlvol en voordelig

In dit deel van onze serie over *Jouw bespaarjaar* geven we ontwerptips die niet de wereld hoeven te kosten.

Met een beetje creativiteit, handig materiaalgebruik en slimme inkoop van planten, kun je voor een appel en een ei designelementen aan je tuin toevoegen. Sommige dingen, zoals ondergrondse drainage en bestrating, kun je waarschijnlijk het best aan vakmensen overlaten, maar er zijn talloze ideeën die je zelf kunt uitproberen. Deze designtips zijn bedoeld om geld te besparen, maar ze zijn ook goed voor het milieu en de tuindieren.

Je kunt plastic flessen gebruiken als bloempotten.

FOTO'S: JASON INGRAM; WAX LONDON

Voordelig je tuin opknappen

Drie manieren om meer te doen met minder geld en meteen het milieu te helpen.

Harde structuren

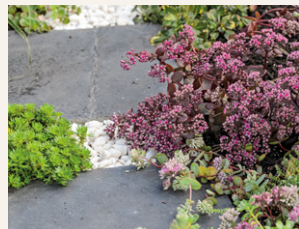
Harde structuren zijn essentieel in elke tuin: ze vormen de ruggengraat en zijn meestal het duurste onderdeel. Maar je kunt op allerlei manieren veel besparen.

Kun je bijvoorbeeld die oude tegels die je weghaalt hergebruiken? Ongewenste harde materialen kun je met een gehuurde vergruizer verbrijzelen en daarna als bestratingsondergrond (onmisbaar voor een stabiele bestrating) of decoratieve steentjeslaag gebruiken. Dat is goedkoper dan aggregaat kopen en ook duurzamer.

Als je nieuwe tegels koopt, check dan of ze een verantwoorde herkomst hebben. Je kunt ook online zoeken naar herbruikbare tegels en klinkers. Denk ook na over hoe je meer kunt doen met materialen: betontegels kun je polijsten om een terrazzo-effect te krijgen, of je kunt grotere straatstenen kleiner snijden

en in een visgraatmotief leggen. Je kunt ook stroken grind of beplanting tussen tegels aanbrengen. Dat beperkt de kosten en helpt bij de afwatering.

Vlonders zijn vaak goedkoper dan bestrating, vooral rond boomwortels of op hellingen, waar vlonders makkelijker te installeren zijn. Gebruikt hout is overal verkrijgbaar. Of je verlengt de levensduur van zachthout door zachthout van hogere kwaliteit te gebruiken, wat nog altijd veel goedkoper is dan tropisch hardhout.

Met plukjes planten heb je minder tegels nodig en krijg je een betere drainage.

Bespaar door grind- of gravelpaden te ontwerpen.

"Door zaden of zaailingen uit te wisselen, breng je veel variatie in je tuin op een goedkope manier. Je kunt zelfs met vrienden, familie of buurtgenoten afstemmen wie welke planten opkweekt, zodat je volop kunt ruilen."

Beplanting

Wacht tot de harde structuren zijn aangelegd voordat je gaat beplanten. Anders kunnen je planten beschadigd raken tijdens de werkzaamheden.

Er zijn allerlei manieren om te bezuinigen op je beplantingsplan. Bedenk goed waaraan je je geld uitgeeft. Grote bomen en heesters kunnen duur zijn, maar hebben ook een groot effect. Het kan jaren duren voor ze volwassen zijn, dus het is verstandig hierin te investeren als het snel moet.

Vaste planten groeien juist snel en slaan vaak beter aan als je ze klein plant, bijvoorbeeld als pluggen of planten in potjes van 9 cm. Misschien heb je dan

niet meteen het gewenste effect, maar de planten zijn veel goedkoper en vullen de ruimte gauw genoeg. Als je volwassen vaste planten met een sterk wortelstelsel koopt in potten van 2 of 3 liter, kun je ze delen. Zo heb je meer planten voor hetzelfde geld en kun je ze meerdere keren in je borders laten terugkomen.

Ook hoe planten geleverd worden, is iets om over na te denken. Kwekerijen verkopen vaak planten met kale wortel. Veel bomen, heesters en zelfs overblijvende vaste planten kun je 's winters zo kopen. Vaak zijn ze goedkoper dan als je ze in potten koopt. Zorg wel

Bespaar geld door planten te zaaien, te delen en jong te kopen.

dat je ze snel in de grond zet, zodat ze niet uitdrogen en doodgaan. Een andere geweldige manier om geld te besparen, is planten opkweken uit zaad. Er zijn prachtige zaadmengsels voor allerlei kleuren-schema's en standplaatsen.

Verder is het heel belangrijk dat je rekening houdt met de grond en de ligging voordat je planten koopt. Als je bijvoorbeeld een zonnige, open tuin met goed doorlatende grond hebt, doet mediterrane beplanting, met een mulch van steentjes om de bodem te beschermen, het waarschijnlijk goed. Op een schaduwrijke binnenplaats in zware klei zal dit type

planten het moeilijk hebben en zul je er voortdurend energie, tijd en geld aan moeten besteden om ze aan de gang te houden. Als je planten kiest die geschikt zijn voor jouw omstandigheden, is de kans kleiner dat ze het loodje leggen en vervangen moeten worden.

Hetzelfde geldt voor een gazon: als het moeite kost het mooi te houden omdat het te veel schaduw krijgt, drassig is of op een winderige locatie ligt, overweeg dan een gazonmengsel van planten die beter passen bij je omstandigheden, of maak een grindtuin met laaggroeiende planten zoals kruipijm waar je op kunt lopen.

Kweek sla in dakgoten met drainagegaten die je aan een schutting bevestigt.

Afscheidingen

Afscheidingen worden vaak over het hoofd gezien, maar omdat ze soms meterslang zijn, kunnen de kosten van het materiaal en de montage flink in de papieren lopen.

Hagen kunnen een voordelige afscheiding vormen. Volwassen haagplanten zijn vaak duur, maar je kunt veel geld besparen door ze te kopen met kale wortels en te planten als ze nog jong zijn. Hagen zijn bovendien goed voor de biodiversiteit en helpen lawaai en vervuiling te verminderen.

Een goedkope manier om een saaie maar stevige muur of schutting aantrekkelijker

en functioneler te maken, is een verticale tuin maken. Deze kun je op een heel creatieve manier maken, zonder dat het veel geld hoeft te kosten. Verwerk bijvoorbeeld blikjes en plastic flessen in je verticale tuin. Vraag bij het plaatselijke café om grote blikken en verzamel plastic flessen. Ook stukken dakgoot, die op sites als Marktplaats en in buurtapps worden aangeboden kun je omtoveren tot plantenbak. Bevestig dit alles in geometrische patronen op metalen frames, zodat het er fris en geordend uit komt te zien.

Maak een gratis schutting met stevig, recht snoeihout en dunne takken.

Meer bespaartips

Deze tuinelementen zijn niet alleen mooi, maar ook voordelig.

Hout voor tuindieren

Laat dood hout niet tegen betaling weghalen, maar creëer er habitats voor tuindieren mee door het op te stapelen. Maak er een 'dode haag' of scherm van om de composthoop te verbergen. Je kunt er ook houten beelden of een leuke kinderrhut van maken (zorg dan wel dat hij niet kan instorten). Van grote stukken boomstam kun je ook een informeel bankje of speeltoestel maken.

Keigoede oplossingen

Maak van grote stenen of keien informele, extra zitplaatsen. Op tweedehandswebsites zoals Marktplaats worden ze regelmatig aangeboden voor een veel lagere prijs dan wat je in de winkel betaalt, dus houd die sites goed in de gaten. Stenen met een platte bovenkant, zo'n 45 cm hoog, zijn geschikt als zitplaats. En je kunt er niet alleen op zitten, ze geven je tuin ook een ruige en natuurlijke sfeer. Een rotsblok met een natuurlijk of uitgeslepen kuiltje in de bovenkant kan dienen als vogelbad.

Regenwater opvangen

Water is kostbaar en de vraag ernaar en de kosten zullen alleen maar stijgen. Voor de meeste portemonnees is een ondergronds opvangsysteem onbetaalbaar, maar een simpele regenton is ook heel nuttig. Wees ook hierin creatief. Zaag bijvoorbeeld een oude stortbak in tweeën. Het ziet er prachtig uit en je bespaart hem de gang naar de vuilnisbelt.

Maak een groen scherm door een stapel boomstammen te beplanten.

Een rotsblok met een natuurlijk of uitgeslepen kuiltje bovenop wordt een vogelbad.

Maak een regenton van een oude, gegalvaniseerde stortbak.

FOTO'S: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

VOLGENDE MAAND Gratis planten door te vermeerderen en manieren om meer uit je planten te halen.

Je kunt zo'n beetje elke plant in een pot kweken. Door je planten meteen een andere plek te geven, kun je nieuwe combinaties uitproberen.

Blij met bloempotten

Tuinieren in potten is de perfecte manier om creatief te zijn en elk stukje ruimte in je tuin, hoe klein ook, te benutten. Adam Frost laat zien hoe je (bijna) alles in een pot kunt kweken.

Bloembakken met stijl

Als het om planten in potten gaat, is er voor elk wat wils, zoals Adam laat zien.

Groenblijvende planten zoals vleesbes, rozemarijn en helde geven je pot het hele jaar structuur.

Flexibele structuur

Bloembakken zijn er niet alleen maar om snel en voor korte tijd iets moois neer te zetten. Met goede potgrond en de juiste zorg kunnen bomen en (vormsnoei)heesters jarenlang in een pot staan.

Ik gebruik dit soort planten in potten om verplaatsbare richtpunten te maken, vooral

in de winter, en ze zijn heel geschikt om wintergroen in je tuin te brengen. Ik probeer ook altijd verschillende vormen en groottes te kiezen. Kleine bomen zijn ook zeker het overwegen waard: die staan fantastisch in een bak. Ik heb ze toegepast op de rand van een terras om privacy te creëren.

Een tropisch tintje

Als je van spektakel houdt, denk dan eens aan tropische planten. Veel daarvan zijn niet helemaal winterhard en moet je dus beschermen in de winter. Veel tropische planten imponeren met groot, opvallend blad. Ze hebben veel water en voeding nodig, maar hun schoonheid in het groeiseizoen is niet te evenaren.

Als je dit te veel gedoe vindt, probeer dan eens vetplanten. Als ze eenmaal in hun pot staan, doen ze hun ding bijna zonder dat je er iets aan hoeft te doen.

Ik zet van al deze planten meestal één exemplaar in een pot en maak dan kleine collecties, die ik als blikvangers door de tuin verspreid.

Van bak naar bord

Dit vind ik het leukst aan potten. Eetbare gewassen afsnijden, veranderen en ermee experimenteren. De meeste kun je in potten kweken. Je hoeft ze alleen maar op de goede plek te zetten, te bemesten en water te geven.

Als je niet weet waar je moet beginnen: kruiden of slasoorten zijn makkelijk. Aardappelen doen het ook goed in potten. Maar je kunt eigenlijk alles proberen: bonen, wortelen, boerenkool. De keuze is eindeloos. En als je iets apart wilt, probeer dan eens eetbare bloemen (blader naar pagina 90 voor inspiratie). Kaapse knoflook en komkommerkruid zijn verrassend en mooi in een drankje of salade.

De smalle bovenkant van een urn verbergt de kale stengels van hoge planten zoals canna's

"Je kunt eetbare planten en sierplanten ook leuk combineren in potten. Zo staan er bij mij aardbeien, *Campanula* en een aangewaaide muntplant samen in een pot."

Door de 'raampjes' van aardbeienpotten kun je meer planten kweken.

Bomvol fruit

In potten kun je planten kweken die het in de vollegrond niet zouden redden. Ik tuinier op bijvoorbeeld kalkgrond, dus de enige manier om blauwe bessen (die van zure grond houden) te kweken, is in potten. Ik zet ze in een pot met potgrond voor zuurminnende planten en geef ze speciale voeding.

Het meeste andere fruit doet het ook goed in potten, vooral aardbeien. Controleer alleen of de variëteit van je keuze geschikt is voor potten. Er zijn veel variëteiten van fruitbomen die op een klein blijvende onderstam zijn geënt, waardoor ze ideaal zijn voor potten.

Als je eetbare gewassen als plantjes in je pot zet, ziet het er meteen al goed uit.

Pelargoniums hebben vrij weinig water nodig, maar geef ze in de zomer wel genoeg voeding.

Snel een andere kleur

Als je van kleur houdt, kun je je uitleven met eenjarigen en perkplanten. Ik heb een zwak voor pelargoniums, vooral de geurende soorten, en ik zet ze overal in de tuin als kleuraccent.

Perkplanten zijn geweldig als je langdurige bloei wilt, al moet je ze wel twee of zelfs drie keer per jaar vernieuwen. Dat geeft je wel de kans om creatief te zijn en dingen anders aan te pakken. Ik doe vaak een beetje van allebei: in de zomer gebruik ik permanente potten als achtergrond en op diverse momenten in het jaar voeg ik perkplanten toe voor extra kleur.

Basistips voor potten

Houd de volgende zaken in het achterhoofd als je potgrond en potten kiest voor je planten en begin met regelmatige verzorging.

Potgrond kiezen

Welke grond ik kies voor potten hangt altijd af van de planten die ik erin zet. Globaal genomen geldt: turfvrrije universele potgrond is goed voor kortdurende beplanting, planten die langer in een pot staan, vragen zwaardere en meer voedingsrijke grond, en groente en fruit hebben heel veel voedingsstoffen nodig.

Dit gezegd hebbende, experimenteer ik graag en mix ik mijn eigen potgrond. Daarbij houd ik er rekening mee in wat voor grond elke plant van nature groeit. Ik heb een kast vol ingrediënten, zoals turfvrrije universele potgrond, teelaarde, gecomposteerde schors, scherp zand, perliet en, als dat beschikbaar is, zelfgemaakte (blad)compost.

Dit is een goede, algemene mix:

- 5 delen turfvrrije universele potgrond
- 3 delen scherp zand
- 3 delen teelaarde

Adam op tv

Volg Adam en de rest van het team van *Gardeners' World*. In onze nieuwsbrief vind je de data en tijden. Schrijf je in op gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief.

Potten kiezen

Potten kiezen is iets persoonlijks. Zelf ben ik daarin vrij traditioneel en ga ik meestal voor continuïteit en herhaling. Ik houd vooral van terracotta en gegalvaniseerde potten. Door het aantal texturen, materialen en kleuren te beperken, creëer je een klassieke stijl, al vindt niet iedereen dat mooi. Mijn oma gebruikte vrijwel alles als plantenbak: een oude vuilnisemmer, autobanden die ze schildeerde, gootstenen, wat ze maar te pakken kon krijgen. Ze had veel fantasie en haar eclectische stijl zag er altijd geweldig uit.

Er zijn ook een paar praktische overwegingen. Ik kies vaak grote potten omdat de potgrond daarin niet zo snel uitdroogt. Maar ze zijn natuurlijk wel zwaarder om te verplaatsen. Check of de potten die je koopt drainagegaten hebben en zo niet, dan zul je ze zelf moeten boren. Bedenk ook of je je potten in weer en wind buiten laat staan en of vorst en ijs ze kunnen beschadigen. Kies als het kan vorstbestendige terracotta en bescherm de potten bij vorst.

Terracotta potten verweren heel mooi en er is er altijd wel eentje te vinden die past bij de rest.

Doe eerst voeding en dan pas water in je gieter en raadpleeg altijd de gebruiksaanwijzingen.

Gieten en bemesten

Om alles uit je potten te halen, zul je ze goed moeten verzorgen. Vooral water geven bij droogte is belangrijk. Ik zet de potten die de meeste zorg nodig hebben meestal dicht bij het huis, want dan kom ik er elke dag langs en kan ik ze goed bijhouden. Zo wordt een paar minuten hier en daar gieten, bemesten en koppen deel van mijn dagelijkse routine en blijven de planten er goed uitzien.

Wat voeding betreft doe ik niet ingewikkeld: eetbare en bloeiende planten geef ik gewoon vloeibare biologische tomatenmest met zeewier. Dat is prima mest om planten te stimuleren vruchten

en bloemen te produceren en ik gebruik het in het groeiseizoen eenmaal per week. Ik gebruik ook gewone, vloeibare zeewiermest, omdat die de groei stimuleert en veel voedingsstoffen en antioxidanten bevat. Deze mest verbetert ook de ontwikkeling van wortels, bladeren en vruchten. Een of twee keer per jaar strooi ik wat kippenmestkorrels op de potgrond in permanente potten.

Je kunt ook heel eenvoudig zelf vloeibare mest maken, en smeewortelbladeren zijn heel geschikt om daarmee te beginnen. De bladeren zitten vol mineralen, zoals stikstof en kalium, die belangrijk zijn voor een gezonde, krachtige groei.

DEEL 3

Afharden en uitplanten

Samen tomaten kweken

Als je in maart of april tomaten hebt gezaaid, is nu eindelijk de tijd aangebroken om ze uit te planten in de vollegrond - in de kas of buiten op een beschutte plek. Waar moet je zoal op letten?

Plant met ons mee (uit)!

STAP VOOR STAP Tomaten uitplanten

Uitplanten in de kas

Kweek je je Bartelly-tomaten in een kas, plant je jonge planten dan begin mei uit in een border van je (koude) kas zodra de eerste kleine bloemtrossen vormen. Tomaten ontwikkelen nieuwe wortels aan het stengeldeel onder de grond, dus je kunt ze vrij diep in een plantgat laten zakken. Druk de grond daarna goed aan en geef water.

Buiten uitplanten

Wil je je planten buiten zetten, wacht dan zeker tot na IJsheiligen en let goed op de weersverwachtingen, want tomaten zijn zeer gevoelig voor nachtvorst. Bovendien moet je de planten eerst afharden. Wanneer de nachttemperaturen betrouwbaar in de dubbele cijfers zitten, kun je de planten overdag buiten zetten. 's Nachts haal je ze binnen. Dit doe je zeker een week voor je ze permanent buiten zet.

Steunen en opbinden

Stamtomaten klimmen niet vanzelf: je moet ze zelf aanbinden aan een steun. Dat kan een stok, een klimrek of (handig in de kas!) een touw zijn. Gebruik je een stok of rek, dan bind je met een clipje of touwtje de stam tijdens de groei steeds om de 30 cm aan. Met een touw, dat van de nok van de kas tot onderaan de plant loopt, kun je de stam van de plant steeds eromheen draaien naarmate hij hoger wordt.

Abonnees van *Gardeners' World* ontvangen bij het maaltijdsnummer een zakje biologische Bartelly-tomatenzaden van De Bolster (bolster.nl). Hopelijk zijn er bij jou flink wat zaadjes opgekomen en zijn de zaailingen inmiddels uitgegroeid tot gezonde jonge planten. Want dan is in mei het grote moment aangebroken: de tomatenplanten mogen de vollegrond in. Dat vereist echter wel enige voorbereiding.

Hoe goed groeien jouw tomatenplanten? Stuur je foto naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Samen tomaten kweken'.

Tomatentips van Bart

Wie kan je beter van kweektips voorzien dan een van naamgevers van de tomaat 'Bartelly', namelijk Bart Vosselman? Hij vertelt je wat je het beste kunt doen.

"De optimale plek om je tomaat te planten is een hobbykas of tunnelkas", legt Bart uit. "Een tijdelijk 'bushokje' van stevig plastic is ook een mogelijkheid. Zorg er dan voor dat je de opening aan de oostzijde plaatst, want de planten moeten bij voorkeur niet nat worden."

Buiten kweken kan ook, maar de resultaten zullen dan veel meer afhankelijk zijn van onder andere het weer. "Tomaten volledig in de open lucht kweken levert duidelijk meer risico's van ziekten (*Fytophthora*) op", aldus Bart. "Ook is er dan meer risico van windschade."

Planten leiden

Tomaten hebben tijdens de groei genoeg steun nodig. "De planten worden normaliter 2 tot 2,5 meter lang", aldus Bart. "Maak bij voorkeur gebruik van een touw waarlangs de planten omhoog kunnen groeien. Het touw maak je losjes (géén dubbele knoop) aan de voet van de plant vast. De planten moeten vervolgens regelmatig (eenmaal per week) ingedraaid worden. Tegelijkertijd haal je de zijscheuten (dieven) weg. Tomaten leiden langs bamboestokken en vastmaken met clips kan ook, maar dan is er wel een veel groter risico op omvallen of het omhoog zakken van de planten."

In de kas van Anne

Sinds kort staat er in de tuin van Anne een droom van een kas. Ze zaait, steekt, en oogst er op los. Dit zijn haar tips.

De kas staat er nu een tijdje en ik ben er zo gelukkig mee! Alle citrusplanten die vroeger op zolder of in de gang – bij gebrek aan beter – stonden te overwinteren zijn verhuisd en halen opgelucht adem in de kas. Ik zaaide in afwachting van de kas alvast heel veel voor om die plantjes, zodra de laatste glasplaat erin ging, uit te planten in het vollegrond-gedeelte. Ik ging allereerst voor blad- en koolgroenten, omdat op de plek waar de kas nu staat vroeger kippen rondscharrelden. Het is er dus op z'n zachtst gezegd goed bemest. Dit betekent stikstofrijke grond en levert een prachtoogst op, mits je geen vruchtgewas kweekt. Wanneer ik direct tomaten zou zetten in deze stikstofrijke grond, zouden deze heel veel blad aanmaken maar weinig bloemen. Niet echt handig dus. Nu laat ik de eerste lichting planten, bestaande uit allerlei soorten sla, koolrabi en radijsjes vast goed gebruik maken van de stikstofrijke grond. Hierna voeg ik een laagje verse compost toe, waarna de vruchtgewassen volgen. Een extra voordeel hieraan is dat de kas tegen die tijd ook flink is opgewarmd, waar blad en koolgroenten minder op zitten te wachten dan tomaten, aubergines en paprika's. Voor die laatste wacht ik IJsheiligen niet af met uitplanten.

“In mijn kas overwinteren veel planten, zoals de verveine hierboven. Dit is een van mijn favoriete kruiden om thee van te maken. Deze mag nu weer bijna lekker naar buiten.”

In mijn kas is het inmiddels al zo opgewarmd dat ik dit eind april al wel aandurf. Het dikke veiligheidsglas van de kas zorgt hiervoor.

Plagen onder controle houden

In een kas is minder sprake van een natuurlijke balans zoals je die buiten in je tuin wel vindt. Waar er buiten al snel lieveheersbeestjes op komen dagen bij luizen, is dat in een semi-afgesloten ruimte toch lastiger. Ook zijn de echt kleine kriebelaars zoals trips, rouwvliegjes en wolluis gek op de omstandigheden in een kas. Vooral bij planten die er wat langer verblijven kunnen deze beestjes de conditie van je planten aantasten. Een flinke bries door de kas heen laten waaien is belangrijk. Vandaar dat de deur iedere dag even, en bij warm weer de hele dag open gaat. Daarnaast heb ik een paar vleesetende planten staan (trompetbekerplant, vetplant en zonnedauw) die rouwvliegjes voor mij vangen. Ik heb ze 'Carni', 'Voortje' en 'Henk' genoemd. Een natuurlijk legertje inzetten in de vorm van aaltjes en de larven van het gaasvliegje werkt ook erg goed. Gelukkig zijn deze steeds beter online te verkrijgen.

Tip bij citrusplanten:

Voordat mijn citrusplanten de kas weer verlaten om de lente en zomer door te brengen op het terras, kunnen ze wel een oppepper gebruiken. Ik gebruik hiervoor graag zeewiervoeding. Je kunt zowel een vloeibare als een korrelvorm gebruiken. Ik gebruik het allebei. De meeste planten krijgen een handje zeewiermeel, en degene die wat pips zien geef ik graag vloeibare zeewiervoeding als bladspray. Dit komt de algehele gezondheid van de plant ten goede. Na een paar weken buiten schakel ik over op een kaliumrijke voeding. In mijn geval is dat zelfgemaakte smeewortelvoeding. Een biologische tomatenvoeding werkt ook goed.

Tomaten in de kas van Anne:

'Principe Borghese'
'Black Krim'
'Coeur de boeuf' (beefsteak)
'Bartelly'
'Losetto'
(Verkrijgbaar bij De Bolster en Kwekerij Kweek en Kleverhof)

“Met vintage spulletjes heb ik de kas helemaal eigen gemaakt. Aan de bij op de foto rechts (gevonden op een rommelmarkt in Florence) hang ik mijn jas of vest op om lekker aan de slag te gaan in de warme kas.”

Werkbanken – de grote mei-verhuizing

Met een tweetal werkbanken kan ik helemaal uit de voeten. Ze raken in deze tijd van het jaar goed vol met zaailingen. Halverwege mei zullen al deze zaailingen uitgeplant zijn. Een deel in de kas zelf, een ander deel in mijn moestuin en stadstuin. Die werkbanken zullen niet lang leeg blijven, want hier kweek ik in grote potten zoete puntpaprika's en kerstomaatjes. De citrusboompjes en andere overwinteraars verhuizen – na even afharderen – allemaal naar mijn terras achter in mijn stadstuin. Tegen de tijd dat het afkoelt in de herfst, gaat er weer een grote verhuizing plaatsvinden. Dan zullen de vruchtgewassen zo'n beetje klaar zijn, de vriezer vol tomatensaus zitten, en staan de citrusen alweer een beetje te bibberen en gaan zij weer de kas in. Zo wisselt alles zich mooi af.

De indeling van de kas

Ik heb ervoor gekozen niet alleen een stuk vollegrond te houden, maar ook een deel te bestraten. Ik laat hier namelijk veel planten overwinteren, zoals mijn citroenen, kumquat, mimosa, kamerjasmijn en pelargoniums. Het is dus handig een betegeld stukje kas te hebben om die allemaal neer te zetten. Daarnaast vind ik het heel erg fijn om tijd door te brengen in mijn kas. Om een (tuin)boek te lezen, aantekeningen te maken over mijn tuin, of mijn zaden te sorteren. Een grote fauteuil met een leeslamp maakt dat ik hier veel en vaak tijd doorbreng. Boven en naast deze stoel zijn ramen. Zo kan ik in een frisse bries zitten. Het raam erboven gaat niet automatisch open, om te voorkomen dat ik op een warme, natte dag plotseling in de regen een boek zit te lezen. Op twee andere plekken in de kas zitten wel automatische ramen. Het is geweldig te zien hoe die op warme dagen langzaam vanzelf openen en sluiten. De tegels zijn

geïnspireerd op de prachtige vloeren die ik op reis in Andalusië overal zag. De warme tint van het terracotta zorgt ervoor dat het er op de kilste, grauweste dag alsnog gezellig is.

De overgang van tegelvloer naar vollegrond heb ik afgezet met een gietijzeren perkhekje. Dit maakt dat mijn hond Nova, die zich al helemaal thuis voelt in mijn kas, snapt dat ze niet op de aarde mag staan. Tot nu toe lijkt ze die hint goed te begrijpen. Dit is maar goed ook, want die slimmerik heeft inmiddels door hoe ze de deur met haar neus opendoet.

De kas van Anne is van Janssens Alusystems. Ze koos voor een custom model waarbij ze zelf precies kon aangeven wat ze wilde, zoals de kleur. Er is voor iedere tuin een mooie Janssens kas te vinden dus zoek vooral een showroom op in Nederland of België om je te laten informeren.
www.janssens.be

Vraag het Anne

Heb jij ook prangende tuinvragen voor Anne? Stel ze via redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. *Vraag het Anne*.

Deze appelboom wordt geplaagd door de appelstippelmot (*Yponomeuta malinellus*).

V Mijn appelboom heeft volop gebloeid. De bloesem is nu uitgebloeid en ik zie nu op verschillende plekken spinrag, maar ook natte witte schimmelachtige plekken. Wat is het en wat kan ik eraan doen?

A Dit klinkt als de spinselmot (ook stippelmot genoemd). Specifieker: de rupsen van de spinselmot. Zij maken nesten die lijken op kluwen spinrag. Onder andere appelbomen zijn hier gevoelig voor.

Wat je eraan kunt doen? Ik zou inzetten op natuurlijke vijanden. Oorwormen zijn namelijk gek op deze rupsen. Misschien

heb je weleens in boomgaarden omgekeerde potjes met stro gezien. Dit is van oudsher een goede manier om oorwormen aan te trekken. Aangezien het even duurt voor je natuurlijke legertje op gang komt, zou ik de nesten nu met de hand verwijderen – tenzij je het de rupsen gunt uit te komen natuurlijk, dat is een keuze die ik bij jou laat.

V Hoe kan ik leliehaantjes bestrijden? Ik heb geprobeerd ze met de hand te verwijderen, maar ze komen toch weer terug.

A Ik ben bang dat de methode ze met de hand af te vangen wel de beste is. Het liefst vang je de volwassen, knalrode leliehaantjes in het voorjaar weg door met je hand onder het kevertje tegen de plant aan te tikken. Ze laten zich dan vallen op hun rug, zodat ze slecht vindbaar worden met hun donkere buik naar boven en rode rug naar beneden.

Wat je er daarna mee doet is aan jou. Het is het beste wanneer je het vangen actief

doet in het voorjaar, op het jonge nieuwe groen van lelies. Zo kun je het leggen van de larven voor zijn. Dit is namelijk het stadium waarin het echt smerig wordt, want de larven bedekken zich in hun eigen ontlasting. Een slimme tactiek, want geen zichzelf respecterende vogel waagt zich aan zo'n walgelijke snack.

Mochten de larven toch verschijnen, pak dan keukenpapier, verzamel moed, en veeg je planten schoon.

Vang volwassen leliehaantjes met de hand weg bij je lelies.

V Het is al een tijdje geleden dat we de Inheemse Zaaifweek hebben gehad en ik inheemse plantjes heb gezaaid. Nu ben ik van start gegaan met onkruid weghalen, maar ik zie niet meer goed wat onkruid is en wat niet.

A Jasper Helmantel van kwekerij Cruydt-Hoeck (cruydhoeck.nl) heeft eens even goed gekeken naar de foto's en hij vermoedt dat het gaat om bolderik, smalle weegbree en margrietblad. Conclusie: lekker laten staan dus.

Mijn advies is verder om vooral gras actief weg te wieden uit bloemenweides. Gras is een van de meest succesvolle planten op aarde en kan – vooral in natte jaren zoals deze – een bloemenweide overwoekeren. Verder zou ik alles lekker laten staan. Geniet van de bloemen dit seizoen!

V In heel veel (Britse) tuinprogramma's wordt vaak gebruik gemaakt van grit, om de bodem te verbeteren. Wat is grit, waar haal ik dat en hoe functioneert het eigenlijk?

A In het Verenigd Koninkrijk ligt in ieder tuincentrum wel 'horticultural grit'. Dit komt eigenlijk gewoon neer op zeer fijne steentjes. Dit is ideaal om drainage te verbeteren, of als mulchlaagje.

Mijn favoriete vervanger van een dergelijk product is kippen-grit. Dit bestaat meestal uit oestergruis en is dan een restproduct. Het is goed bruikbaar als handje onder bollen in een wat zwaardere grond, als mulchlaagje om opspattende potgrond tegen te gaan bij sproeien, en

als ontmoediger bij slakken. Het is wel een kalkrijk product dus mocht je zuurminnende planten willen helpen aan een luchtige bodem of mulchlaag, kies dan voor bladaarde.

Er zijn ook andere producten verkrijgbaar zoals vermiculiet. Er zijn veel mensen die hierbij zweven, maar ik moet zeggen dat ik er zelf niet zo fan van ben. Het is een mineraal dat niet hernieuwbaar is, en onder zeer hoge temperaturen wordt 'gepoft' in gigantische gasovens. Dit maakt het niet heel duurzaam.

Monty Don gebruikt vaak 'horticultural grit', maar dat is hier lastig te krijgen.

V De zonnebloemen in de zaaipotjes staan netjes omhoog, groeien goed en staan lekker in de koude kas. Met een stevige stengel zijn ze nu zo'n 15 cm hoog. Wanneer kan ik ze uitplanten?

A Eenjarige zonnebloemen zijn niet geheel winterhard. Buiten zaaien kan prima vanaf april, want ze kunnen we tegen een klein stootje, maar planten die de kas gewend zijn, moeten echt even goed wennen aan buiten zijn. Het

belangrijkste is dus ze eerst goed af te harden.

Zet ze bijvoorbeeld op een tuintafel – buiten bereik van slakken – en laat ze overdag een paar dagen buiten. De eerste avond kan je ze dan nog even in de koude bak zetten.

Laat ze daarna nog een keertje overdag en 's nachts buiten staan, en ze zijn klaar om buiten uitgeplant te worden. Houd de weersverwachtingen in de gaten, of ga voor zekerheid en wacht tot na half mei met uitplanten.

Houd de zaailingen van zonnebloemen buiten het bereik van slakken.

Zorg dat de wortels van je bergamotplant genoeg water krijgen om meeldauw te voorkomen.

V Mijn bergamotplanten hebben allemaal meeldauw. Toch doen ze het wonderwel best wel goed. Er zitten nu zelfs al bloemknoppen in. Wat doe ik tegen deze meeldauw?

A Veel bergamotsoorten hebben hier last van. Wat fijn dat ze toch mooi bloeien! Als ik jou was zou ik ze na de bloei stevig terugsnoeien, water geven en goed mulchen. Meeldauw is vaker een indicatie dat de plant bij de wortels last heeft van droogte dan van nat weer, zoals weleens wordt gedacht.

Vaak komt meeldauw opzetten wanneer er wel een buitje valt en de luchtvochtigheid hoog is, maar er niet genoeg valt om echt bij de plantwortels te komen. Weet ook dat bij goede kwekers zoals De Hessenhof ook soorten beschikbaar zijn die meer bestand zijn tegen deze ziekte.

V Ik heb vier krentenboompjes (*Amelanchier*) gekocht, maar er komen geen bloempjes aan, laat staan bessen – enkel blaadjes. Het krentenboompje van mijn moeder, gekocht in dezelfde tuinwinkel, krijgt wel bloemen, bladeren en bessen. Hoe kan dit?

A Het krentenboompje is een van mijn absolute favorieten, aangezien ze in ieder seizoen iets moois te bieden hebben. De bloei is daar een heel

belangrijk onderdeel van, dus ik snap het helemaal dat je hiervan baalt. Een mannelijke vorm is denk ik niet het probleem. Wellicht de

standplaats? Staan ze in de schaduw, in tegenstelling tot bij je moeder? Is de grond erg droog? Ze hebben namelijk wel echt een zonnetje nodig

om rijk te gaan bloeien. En een boom die nog moet aanslaan, mag niet te droog staan. Succes!

V Wat wordt bedoeld met 'juiste plant, juiste plek'?

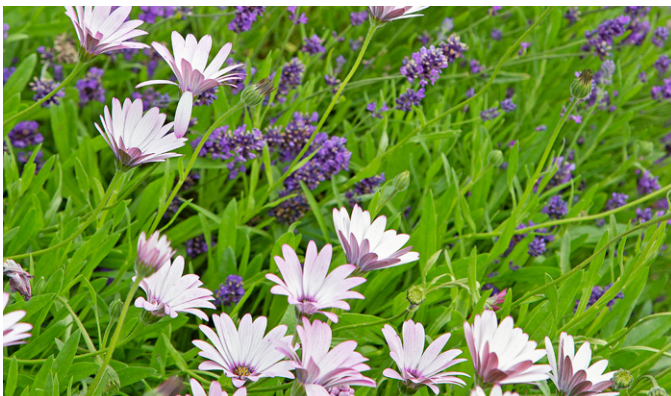
A Het mantra 'de juiste plant op de juiste plek' is er niet voor niets. Het draait erom dat je uitvogelt welke omstandigheden je tuin te bieden heeft en daarbij geschikte planten kiezen. Dat klinkt eigenlijk heel simpel, maar soms word je nou eenmaal verliefd op bepaalde planten. En dan is het heel verleidelijk om te proberen die planten toch op de een of andere manier in jouw tuin te kweken – zelfs als je geen geschikte plek te bieden hebt.

Bespaar jezelf veel liefdesverdriet door eerst je ruimte goed te observeren. Niet alleen is het makkelijker tuinieren wanneer planten zich in jouw tuin echt thuis voelen, het is bovendien duurzamer. Je hoeft dan namelijk minder kunstgrepen uit te voeren (water, mest, bescherming etc.) om je planten koste wat kost in leven te houden. En

je hoeft minder snel planten te vervangen die ondanks al je goede zorgen alsnog het loodje hebben gelegd.

Dus voordat je planten koopt, zoek eerst de volgende basiszaken uit over je tuin: wat is het type grond en de hoeveelheid licht? Wat zijn de koudste, warmste en meest beschutte plekken? En welke stukken zijn droog of juist nat?

Deze omstandigheden variëren door een tuin en door het jaar heen – en dat biedt interessante mogelijkheden voor het kiezen van je beplanting. Zelfs in droge schaduw kun je nog bloemen kweken, zoals *Campanula*, vingerhoedskruid, elfenbloemen (*Epimedium*), maagdenpalm (*Vinca*), cyclamen en nieskruid. Voor het groen zit je goed met klimop, kardinaalsmuts (*Euonymus*) en mannetjesvarens.

V Kan ik varens op een zonnige, droge plek zetten?

A De meeste varens houden van vochtige schaduwplekken, dus je kunt beter kiezen voor zilverbladige planten die tegen droogte kunnen, zoals

lavendel, rozemarijn, artemisia en kruisdistel, vermengd met bijvoorbeeld Spaanse margrietten. De keuze is wat dat betreft enorm!

V Welke planten kunnen onze soms enorm verhitte tuin overleven?

A Dat is lastig te zeggen, want in ons huidige klimaat levert het ene jaar een langdurig zinderend hete en droge zomer op, terwijl het jaar daarop – zoals nu – kletsnat en grijs is. Maar planten zorgen hoe dan ook voor meer verkoeling in je tuin dan tegels, dus zorg voor zoveel mogelijk beplanting en zo min mogelijk bestrating, dat scheelt hitte.

Kijk in de eerste plaats naar planten die van nature aangepast zijn aan droogte. Denk aan bladeren met een zilveren of grijze kleur om zonlicht te reflecteren, kleine blaadjes, een wasachtige bedekking of kleine haartjes om lucht als een isolatiebarrière vast te houden. Of planten die laag of bodembedekkend groeien, of die in de zomer in rust zijn (zoals voor-

jaarsbollen en helleborussen) want zij ontlopen ook de ergste hitte van de zon.

Door veel organisch materiaal (zoals compost) aan je grond toe te voegen, verbeter je bovendien het vermogen van de bodem om vocht vast te houden. Jaarlijks mulchen met een laag organisch materiaal (tot een dikte van ongeveer 8 à 10 cm) helpt ook. En zorg ervoor dat alles wat je nieuw aanplant in de tuin regelmatig water krijgt tijdens droge perioden, zodat de nog niet gevestigde planten niet uitdrogen. Doe dit vooral in de vroege ochtend.

Als je op zware grond zit die in de winter drassig wordt, plant dan op heuveltjes of in verhoogde bedden. Je kunt ook lavameel, grit, grind of com-

De kleine bladhaartjes van *Stachys byzantina* isoleren het tegen droge hitte, dus hij is minder vatbaar voor schimmels.

V Kan ik geplette dennenappels gebruiken als mulch bij onkruid?

A Ja en nee. Het ziet er als mulchlaag mooi uit en is wat dat betreft even effectief als andere soorten mulch. Maar wil je onkruid onderdrukken, dan zal het

alleen helpen voorkomen dat eenjarig onkruid ontkiemt. Vaste onkruiden die zichzelf ondergronds verspreiden via wortelstokken vinden altijd wel een weg omhoog.

Stipa gigantea kan veel droogte hebben als hij eenmaal gevestigd is.

post door de grond werken om de afwatering te verbeteren. Mediterrane planten kunnen goed tegen zomerdroogte, maar houden niet van nattigheid in de winter.

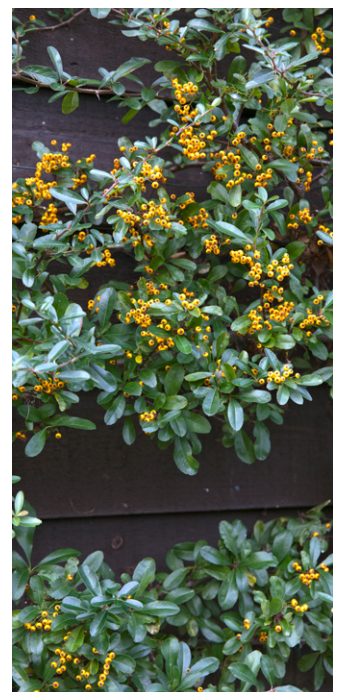
Veel van deze zuidelijke soorten produceren heerlijk geurende oliën, met name lavendel, salie en tijm. Probeer ook wat inheemse planten, zoals gele kamille, wilde marjolein, en sedumsorten. Overweeg ook de late zomerbloeiende *Perovskia atriplicifolia* met zilverachtig blad en lavendelachtige bloemen, elegante grassen zoals *Stipa gigantea* of voorjaarsbloeiende euphorbia's zoals *Euphorbia rigida*. Mocht je op zoek zijn naar inspiratie voor droogtebestendige planten, dan kan ik kwekerij Bastin in het Limburgse Hulsberg van harte aanbevelen. Zij hebben een ongekennde hoeveelheid mediterrane planten die geschikt zijn om de droogte aan te kunnen. In de zomer lijkt het hier – mede dankzij enorme hoeveelheden lavendel, net een stukje Frankrijk.

V Welke bloeiende klimplanten groeien tegen een muur op het noordoosten?

A Een vuurdoorn (*Pyracantha*), met hun roomwitte bloemen, is een ideale muurstruik voor deze omstandigheden. *Pyracantha 'Cadrou'* (ofwel 'Saphyr Rouge') is een goede keuze, omdat die vrij goed bestand is tegen ziekten.

Een Japanse sierkwee, zoals *Chaenomeles × superba 'Nicoline'*, geeft een sprankje scharlakenrood in het voorjaar, of probeer *C. speciosa* voor witte en rozegekleurde bloemen die verschijnen op de kale takken. De groenblijvende, langzaam groeiende *Pileostegia viburnoides* is een zelfhechtende klimmer met leerachtige, smalle bladeren en dichte wolkjes kleine, crèmekleurige bloemetjes eind late zomer.

Clematissen zorgen langer voor kleur. Zo heeft *Clematis 'Fujimusume'* grote, lichtblauwe bloemen in het late voorjaar en opnieuw in het begin van de herfst.

Pyracantha bloeit in het voorjaar en draagt later kleurrijke vruchtjes.

V Onze zelfwaterende, turfvrrije hangmanden drogen snel uit. Wat moeten we doen?

A Een van de problemen met zelfwaterende potten en bakken is dat er goed contact moet zijn tussen het waterreservoir en de potgrond. Anders doet de capillaire werking (de overdracht van het water naar de grond) zijn werk niet goed.

Bovendien zit er in hangmanden meestal maar weinig grond en moeten de plantenwortels strijden om de schaarse ruimte, voeding en water. Ze hebben dus meer water nodig dan je zou denken. Een oplossing is om planten te kiezen met klein, grijs of wasachtig blad. Vermijd

grote, dunne bladeren, want die verdampen veel vocht. Ik kies zelf graag voor het Mexicaans madeliefje en wilde marjolein op plekken met weinig grond en droogte. Zij bloeien in de meest barre omstandigheden vrolijk door.

Geef wat betreft de bemesting liever vloeibare dan vaste voeding. De voedingsstoffen van de vloeibare variant zijn namelijk direct beschikbaar voor de wortels via het water. Wat zelfgemaakte plantengier zoals smeewortelvoeding werkt uitstekend.

Wil je zo min mogelijk water hoeven geven, kies dan vetplanten.

V Welke kleine planten zijn de beste opties voor een schaduwrijke border?

A Neem een kijkje bij de bosplanten, want veel van de soorten die het in bossen goed doen, houden van plekken met veel schaduw. Denk aan varens, voorjaarsbollen zoals narcissen

en bosanemonen en planten met gekleurde bloemen en bladeren (zoals *Daphne odora* 'Aureomarginata', met roze bloemen en groen blad met een gele rand).

Elfenbloemen (*Epimedium*) hebben kleurrijke jonge bladeren. Mijterloof (*Tellima grandiflora*) heeft mooi jong blad en krijgt stengeltjes met geurende, roomwitte bloemen. *Brunnera macrophylla* 'Jack Frost' en 'Sea Heart' hebben prachtig groen met wit blad en bloeien al vroeg met vrolijke blauwe bloemetjes. Mijn persoonlijke favorieten zijn longkruid, die solitaire bijen enorm helpt met zijn vroege bloemen, en *Pachyphragma macrophyllum*. Die bloeit prachtig wit in het voorjaar.

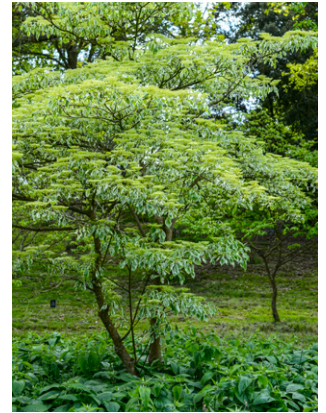

Brunnera macrophylla 'Jack Frost' bloeit ook in de schaduw.

V Mijn reuzenkornoelje wordt soms bruin. Waarom?

A De reuzenkornoelje *Cornus controversa* 'Variegata' heeft graag zon of halfschaduw, maar hij is tegelijkertijd gevoelig voor schroeiende zon en uitdrogende wind.

Houd de grond goed vochtig tot de plant goed is aangeslagen. Overweeg om te zorgen voor meer beschutting tegen wind door er meer omheen aan te planten. Een inheemse haag bijvoorbeeld. Zo maak je een prettig microklimaat en kan het zijn dat jouw kornoelje zich wat meer op zijn gemak voelt.

Een beschutte plek doet een reuzenkornoelje goed.

V Kan ik een inheemse heg netjes maken zonder de dieren te verstoren?

A Wil je een gemengde inheemse haag zo netjes mogelijk houden, dan ga je in dit jaargetijde het liefst voorzichtig te werk. Er wordt druk genesteld en het zou jammer zijn al die toch al vermoeide jonge ouders te storen tijdens de kraamtijd. 'Binnen de perken' zal een inheemse haag nooit echt blijven, maar dat is ook zijn charme.

Een oplossing kan zijn om afwisselend elk jaar een ander deel van de heg te snoeien. Dat doe je het beste zodra de vruchten

ten grotendeels weg zijn en de vogels niet meer nestelen.

Het lastigste van deze methode is dat de oudere takken dikker zijn – en dus zwaarder om te snoeien en te versnipperen. Maar het voordeel is dat je steeds maar half zoveel hoeft te snoeien als wanneer je alles elk jaar zou kortwieken. Mochten er vlieren tussen de haag staan dan kan het lonen die wat beter in de gaten te houden. Zij groeien heel snel en kunnen de andere planten in de weg zitten.

Snoei elk jaar wanneer de vruchten weg zijn een ander deel van je heg.

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiërs en tips om van je tuin een paradijs te maken.

66

74

84

90

96

98

78

Deze maand

- 60 Een plek voor dieren**
Alan maakt de tuin aantrekkelijk voor tuindieren.
- 66 Bezoek de tuin!**
Exclusief voor lezers: speciale korting bij 4 tuinen.
- 74 Bloeiende kamerplanten**
Hangplanten zijn ideaal voor als je weinig ruimte hebt.
- 78 Moeiteloos oogsten**
Deze maand groeien zaailingen goed en kun je van alles buiten planten.
- 84 Makkelijk vermeerderen**
Nick Bailey laat zien hoe je groene stekken neemt.
- 90 Kweek eetbare bloemen**
Meer dan slechts een mooie garnering.
- 95 Inheemse held**
Bieslook (*Allium schoenoprasum*).
- 96 In de moestuin van Helga**
Mei zorgt voor een groeispurt.
- 98 Ambachtelijke Plantenmarkt**
Op 28 & 29 september is de Ambachtelijke Plantenmarkt er weer.

FOTO: SARAH CUTTLE

Een voedersilo ophangen is nog maar het begin van een tuindier-vriendelijke tuin.

“De wijze en zorgzame tuinier begrijpt dat een tuin een plek is waar alle schepsels kunnen samenleven.”

DEEL 5

Een tuin ontwerpen

Een plek voor tuindieren

Met de natuur als uitgangspunt laat **Alan Titchmarsh** zien hoe je je tuin aantrekkelijk maakt voor tuindieren én voor jezelf.

Ik word altijd treurig van het Amerikaanse woord voor tuin: 'backyard'. Dat roept het beeld op van een betonnen achterplaats waarvoor je alleen een bezem nodig hebt om hem netjes te houden. Bij 'tuin', daarentegen, zie je meteen een groene oase voor je, vol bloemen, bijen en vogels.

En het zijn de tuindieren die een tuin bijzonder maken en omtoveren tot een levend, ademend stukje natuur. Ja, de tuinier heeft graag de controle, maar de wijze en zorgzame tuinier – de vriendelijke tuinier – begrijpt dat een tuin een plek is waar alle schepsels kunnen samenleven.

Zonder bijen en vlinders, vogels en amfibieën, zoogdieren en insecten is een tuin steriel, een plek die er misschien onberispelijk uitziet, maar geen verrijking is. We hebben een zorgplicht tegenover de natuur, maar dat hoeft niet per definitie een zware last te zijn. Als tuiniers bevinden we ons aan het front van milieubeheer en door op ons eigen plekje onze werkwijze aan te passen, kunnen we een groot verschil maken in het leven van de schepsels die onze ruimte delen. En op hun beurt verrijken ze ons bestaan.

De natuurlijke tuin

Hoe klein je tuin ook is, hoe je tuiniert maakt alle verschil voor de waarde die hij heeft voor de natuur. Wees om te beginnen niet al te netjes. Ik bedoel niet dat je plastic speelgoed en de droogmolen buiten moet laten (in veel tuinen is de droogmolen een bron van conflicten), maar denk na voor je elke centimeter van je tuin netjes maakt.

Het is niet moeilijk een evenwicht te vinden en een mooie, 'opgeruimde' tuin te hebben zonder dat je die behandelt als je sokkenla waarin alle sokken keurig gesorteerd zijn. Sommige stukken kun je 'rommeliger' laten, maar praat me niet van 'rewilden' – voor sommige mensen is dat een excuus om niets te doen, omdat een stukje inheems 'onkruid' veel beter zou zijn voor dieren dan een gecultiveerde tuin. Dat is niet zo. Waar het om gaat, is biodiversiteit: een gevarieerde selectie planten, zowel in- als uitheems, die vogels, insecten en zoogdieren voorzien van voedsel, beschutting en ondersteuning.

Iedereen die naar vogels kijkt, weet bijvoorbeeld dat merels, spreeuwen en groene spechten veel makkelijker kunnen foerageren op een kort gemaaid gazon dan in hoger gras, waar het lastig voor ze is om voedsel te vinden. Geniet dus zonder schuldgevoel van je strepen. Een goed ontworpen tuin is een lust voor het oog en ook tuindieren zullen blij zijn met een tuin met veel verschillende soorten planten.

Met veel verschillende planten in je tuin bied je voedsel en beschutting aan veel dieren.

“Als tuiniers kunnen we een groot verschil maken in het leven van de schepsels die onze ruimte delen.”

Bloemen die rijk zijn aan nectar en pollen trekken bijen en vlinders aan.

Het belangrijkste is dat je geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt. Binnenkort zullen ze sowieso mogelijk allemaal verboden zijn voor particulier gebruik. Leer te tuinieren in samenwerking met de natuur en niet tegen haar in te gaan. Stop met sproeien en je zult merken dat geleidelijk steeds meer natuurlijke vijanden van ongedierte komen helpen met de bestrijding. Niet van de ene op de andere dag, maar je tuin zal een waardevolle rol spelen in het milieu als geheel en gaandeweg zul je merken dat je, door een zelfregulerend evenwicht te stimuleren, veel minder last hebt van plagen en ziekten.

Biologische instelling

Ik tuinier nu al veertig jaar biologisch. Meer dan twintig jaar geleden verhuisden we naar onze huidige tuin en ik gebruik geen sprays, kunstmest of onkruidverdelgers om hem er mooi te laten uitzien. Ja, het vraagt een zekere instelling, toewijding, planning en af en toe hard werk, maar door de bodem te verrijken, elk voorjaar te mulchen en dicht opeen te planten is er weinig ruimte voor onkruid.

Het gazon wordt in de lente en de vroege zomer bemest met bloed-, vis- en beendermeel (je kunt ook sojameel gebruiken – red.). Het is een behoorlijk grasveld en alle rozetvormende onkruiden, zoals weegbree en paardenbloem, peuter ik eruit met een wiedenfork of oud keukenmes. Geestdodend? Nee. Dat noem ik tuinieren. Af en toe heb ik bladluis, maar plagen zijn zeldzaam en de vogels en andere roofinsecten lijken de boel onder controle te houden. Onkruid in borders haal ik met de hand of een vork weg. Als je zorgt dat de grond vanaf het begin goed bewerkt en onkruidvrij is, kun je onkruid dat later de kop opsteekt makkelijker in toom houden.

Alan voorziet zijn borders elk voorjaar van een mulchlaag.

FOTO'S: SARAH CUTTLE, PAUL DEBOIS, GETTY/SUEROB

Inspiratie Een tuin ontwerpen

Dankzij de aflopende zijanten kunnen vogels drinken en badderen in deze ondiepe schaal.

In dit insectenhotel kunnen diverse soorten insecten hun eitjes leggen.

Hagen met verschillende planten bieden voedsel en beschutting aan vogels.

Zo kun je helpen

Maak je tuin een walhalla voor tuindieren.

■ **Vogels** Voer tuinvogels het hele jaar door en zorg dat er altijd schoon drinkwater voor ze klaarstaat. Hang voeder-silo's op een open plek, waar je ze kunt zien en ze minder ongedierte aantrekken. In bomen en heesters in de buurt kunnen vogels rusten.

■ **Hagen** Als je er ruimte voor hebt, kies dan altijd voor een haag in plaats van een schutting of hek. Een haag is veel nuttiger voor allerlei insecten en een voedselbron en nestplaats voor vogels.

■ **Takkenril** De meeste dieren in je tuin zie je niet. Maar dat maakt ze niet minder belangrijk – integendeel. Zonder ongewervelde dieren kunnen we niet overleven en heeft de planeet geen toekomst. Rottend hout herbergt allerlei dieren, dus leg stapels rottende houtblokken en takken in de schaduwhoeken van je tuin.

Om ze visueel aantrekkelijker te maken, kun je er allerlei soorten varens tussen laten groeien. Van oude bamboestokken, dennenappels en dergelijke maak je eenvoudig een insectenhotel. Kinderen vinden dat ontzettend leuk!

■ **Vijver** Water maakt je tuin aantrekkelijk voor amfibieën zoals kikkers, padden en watersalamanders en – soms – bezoekers zoals waterhoentjes, meerkoeten en eenden. In grotere vijvers kunnen ze zich zelfs vestigen, als je ze de juiste omstandigheden biedt – met riet en lissen langs de oever die beschutting geven.

■ Wilde bloemen

Een stuk met wilde bloemen zoals grassen, wikke en brandnetels geeft allerlei vlinders een plek om hun eitjes te leggen. Vergeet ook de volwassen vlinders niet: die zijn dol op nectarrijke bloemen.

Vogels schuilen graag in vuurdoorn en zijn dol op de oranje rode bessen.

Planten die voortdurend last van ongedierte hebben, kun je het beste geleidelijk uit je tuin halen. Besteed je energie niet aan het in leven houden van 'zwakke broeders en zusters', maar aan planten die houden van je grond en omstandigheden. Een uitdaging is leuk, maar op een gegeven moment weet je dat je die plek moet opvullen met iets minder ziekelijks.

Ga vooral voor enkelvoudige bloemen die rijk aan nectar en pollen zijn en bijen en vlinders van voedsel voorzien. Dubbele bloemen hebben meer bloemblaadjes in plaats van honingklieren en bevatten minder stuifmeel. De weinige nectar en pollen zijn door al die extra bloemblaadjes bovendien minder toegankelijk voor bestuivende insecten.

Alle beetjes helpen

Denk het hele jaar aan je tuindieren. Kies planten die in de herfst en winter bessen dragen voor de vogels, hang nestkasten op en zet groenblijvende heesters en bomen in je tuin waar vogels kunnen slapen. Spleten en gaten geven beschutting aan overwinterende insecten.

Als je tuin wordt omringd door een schutting van twee meter, zet er dan klimplanten tegenaan. De bladeren en bloemen zijn mooi voor jou en vogels kunnen erin nestelen. Varieer de planten in je tuin: een paar bloeiende, een paar wintergroene en een paar met bessen. Als je dit soort klussen doet, kan je tuin het hele jaar voorzien in het levensonderhoud van een royale hoeveelheid inheemse dieren.

Vlinderstruik.

Gele lis.

Vuurdoorn.

Taxus.

Klimop.

5 favoriete planten voor tuindieren

Door planten voelen tuindieren zich thuis.

■ **Vlinderstruik** Dat de *Buddleja* ook wel vlinderstruik wordt genoemd, is niet voor niets. Die lange bloemaren zitten bomvol nectar en het is een genot om op een zonnige dag te zien hoe atalanta's, kleine vossen en dagpauwogen hun dorst lessen. Als je geluk hebt, zie je zelfs een kolibrevlinder.

■ **Vuurdoorn** Met zijn groenblijvende blaadjes, roomwitte lentebloesem en rode, oranje of gele bessen in de herfst, is *Pyracantha* een waardevolle plant voor tuiniers, maar ook voor vogels. Die zijn blij met het voedsel in de herfst en als ze nestelen, bieden de stekelige takken bescherming tegen roofdieren.

■ **Gele lis** Gele lissen zijn niet alleen een vrolijk gezicht als ze in de lente en zomer staan te bloeien in het ondiepe

water langs de oever van een poel, maar libellen leggen ook hun eitjes onderaan hun stengels. De nieuwe volwassenen die verschijnen, klimmen langs de stengel omhoog en openen hun vleugels.

■ **Klimop** Klimop kan geen kwaad voor bomen, tenzij het de kroon overwoekert. Beperk klimop tot boomstammen en lelijke muren en je zult zien dat kleine vogels zoals winterkoninkjes er graag nestelen. Ook de bessen zijn geliefd – vooral bij houtduiven – en het boomblauwtje legt er haar eitjes.

■ **Taxus** Deze vormsnoeiboom staat heel decoratief in mijn tuin, maar ook de vogels zijn er dol op: tussen hun bezoeken aan de voedertafel door schuilen ze tussen de dichte takken. De perfecte plant voor tuinier, mus en pimpelmees.

VOLGENDE MAAND Alan laat zien hoe je je tuin de ideale plek maakt om in de zomer met vrienden van te genieten.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op **De tuin is een proces - 100 jaar Tuinen Mien Ruys**

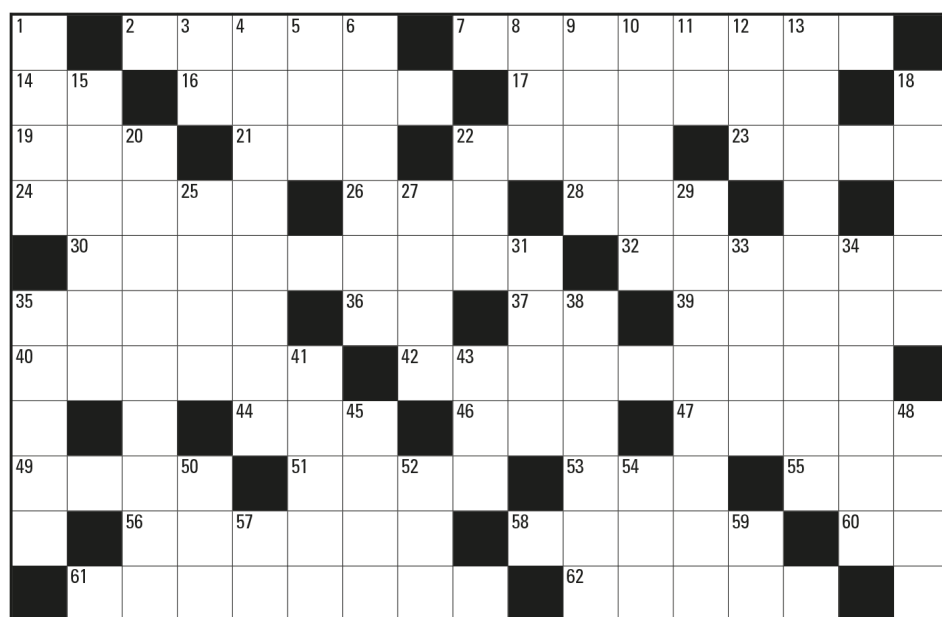
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

2 Amerikaanse veeboerderij **7** meester **14** voegwoord **16** prikkelgeleider **17** makker **19** achterkant **21** effen **22** durf **23** aardbewoner **24** schreeuw **26** toiletartikel **28** plaksel **30** doen verlaten **32** rangtelwoord **35** strijdperk **36** Japans bordspel **37** getijde **39** pijn achteraf **40** rumoer **42** roestvrij metaal **44** glansverf **46** tropische vogel **47** kledingmaat **49** durende vijandschap **51** takel **53** platvis **55** hertje **56** niet deelbaar door twee **58** gegraven waterloop **60** noot **61** toegift van winnaar **62** veld.

verticaal

1 getand prikwerktuig **3** voetbalclub uit Alkmaar **4** onzijdig **5** Amerikaanse nieuwszender **6** hedendaags **8** persoonlijkheid **9** rivierte **10** oude naam van Indonesië **11** omroep **12** met weinig verstand **13** voedingsproduct **15** succes **18** water rond de polen **20** stroomopwekker **22** afgemat **25** vulkaan **27** Australische struisvogel **29** kampeerbenodigdheid **31** naar beneden **33** lijst **34** deel van een breuk **35** tropische vetplant **38** gezwam **41** schotenreeks **43** mannelijk insect **45** pienter **48** in gebruik gegeven goed **50** onbepaald voornaamwoord **52** stuk **54** bovendien **57** daar **59** overmatig.

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

59	21	10	39	15	50	42	58	34

De tuin is een proces

Tuinarchitect Mien Ruys wist op indrukwekkende manier de tijdgeest te vangen in haar vele tuinontwerpen en wist als een van de eerste vrouwen naam te maken als tuinarchitect. Haar tuinen in Dedemsvaart waren haar leven lang haar proeftuin en leefomgeving, waar ze tal van kleinschaliger ideeën uitprobeerde en verfijnde. Ter gelegenheid van het honderdjarige bestaan van de tuinen is het boek *De tuin*

is een proces uitgebracht. Het boek laat de ontwikkeling van haar levenswerk in Dedemsvaart zien en maakt duidelijk hoe relevant en toepasbaar haar ideeën nog altijd zijn, nu en ook met het oog op de toekomst. Aangevuld met historisch beeldmateriaal, tuinontwerpen en beplantingsplannen is dit boek relevant voor zowel tuin- en landschapsarchitecten als tuiniers van alle niveaus.

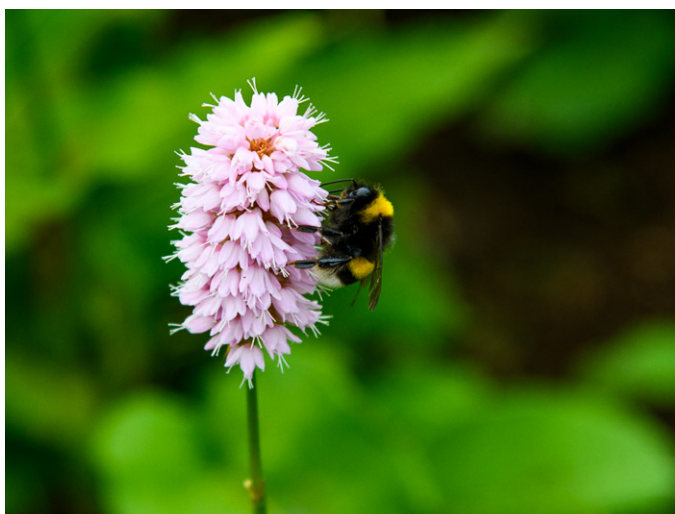
Vul het antwoord vóór 21 mei 2024 in op www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel

Bezoek de tuin!

Niets is zo inspirerend als de aanblik van een fraai aangelegde tuin. En het mooie is: je hoeft er geen honderden kilometers voor te reizen. Bezoek tot eind juli vier tuinen met een aantrekkelijke korting. Dwaal rond door de thematuinen van **Kasteeltuinen Arcen**, waan je even een Oranje terwijl je door de tuinen van **Paleis Het Loo** kuiert, vergaap je aan de kleurrijke wereld van **Bloemenpark Appeltern** of dompel je onder in de 2,25 hectare aan **Vijvertuinen van Ada Hofman**. Op de volgende pagina's stellen de tuinen zich aan je voor.

Speciale
korting voor
lezers van
*Gardeners'
World!*

Paleis Het Loo p. 69

Bloemenpark Appeltern p. 69

Zo werkt de kortingsactie

Met deze kortingsactie bezoek je voordelig met zijn tweeën de deelnemende tuinen (2e kaartje halve prijs). De periode om de tuinen met korting te bezoeken is vanaf mei tot en met juli.

Vul je naam in op de uitneembare pas die je in deze uitgave aantreft. Reserveer vervolgens je kaarten via de website van de deelnemende tuin. Ga naar de speciale actiepagina van de tuin of klik op de *Gardeners' World*-actie bij het afrekenen. De korting wordt dan automatisch verwerkt in het bedrag dat je moet afrekenen. Wanneer je de tuin bezoekt laat je vervolgens de bijgeleverde pas, identiteitsbewijs en je aangekochte ticket zien. *

* Bij de Vijvertuinen van Ada Hofman kun je geen online tickets kopen. Daar krijg je een kassakorting op vertoon van je bijgeleverde pas bij de entree van het park.

Kijk voor alle voorwaarden op:

www.gardenersworldmagazine.nl/bezoekdetuin

Vijvertuinen van Ada Hofman p. 71

Kasteeltuinen Arcen: natuurlijk genieten

Kasteeltuinen Arcen is het mooiste bloemen- en plantentuin van Limburg. Ontdek de tientallen thematuinen die zijn aangelegd rondom de historische buitenplaats van het 17e-eeuws kasteel. Prikkel je zintuigen in o.a. het barokke Rosarium met ontelbare rozen, de Water- en Beeldentuin met wisselende exposities, het grote lavendelveld van de Mediterrane Tuin en de rustgevende Oosterse Watertuin. Proef de Limburgse lekkernijen in de horecalocaties, volg een gratis rondleiding, sla een balletje op de avontuurlijke minigolfbaan en ontdek de verrassende evenementen. Het is een uitje voor de hele familie: kids gaan op pad met een spannende speurtocht en spelen op het speelstrand met trekvlot. Het is tijd voor natuurlijk genieten!

Prikkel je zintuigen in de tientallen thematuinen

Terwijl je door het park wandelt, word je bedolven onder de geuren, kleuren en rustgevende waterpartijen.

Een ultiem vakantiegevoel ervaar je in de Mediterrane Tuin met haar grote lavendelveld, metershoge palmen, oude olijfbomen en aangrenzende

boulevard Plaza Verde. Op de Plaza Verde geniet je van mooie koi door een kijkraam van de vijver, maar kun je ook heerlijk zitten op de terrassen tussen de moerascipressen met imposante luchtwortels.

De verrassende hoofdroute brengt je ook bij verschillende tuinervaringen van over de hele wereld. Dwaal door het Bamboebos en waan je in Zuidoost-Azië in de Oosterse Watertuin met authentiek Thais vissershuisje. En een bezoekje aan de Italiaanse tuin inspireert met haar Toscaanse sferen. Doe jezelf een groene ervaring cadeau: Kasteeltuinen Arcen is het ontdekken meer dan waard!

Bewonder het eeuwen- oude Kasteel Arcen

Beleef het historische verhaal

van de Hertogen van Gelre in het 17e-eeuws Kasteel Arcen. De bel-etage van het kasteel is historisch ingericht naar hoe de vroegere bewoners er leefden. En luister zeker naar een van de dagelijkse concerten van de zelfspelende vleugel: de pianola!

Limburgse lekkernijen

Een stuk Limburgse vlaai, Bourgondische snacks, een rijkelijk belegd broodje ... Neem plaats bij een van de diverse horecalocaties. Deze horeca-

Evenemententips in het mooiste bloemen- en planten- park van Limburg

Bloemenshows, exposities, lichtkunst, muziekconcerten ... Kasteeltuinen Arcen organiseert regelmatig inspirerende evenementen in haar sprookjesachtige omgeving.

- **Moederdag**
Hoedendag | 12 mei
Een modeshow met bijzondere hoeden in een historische omgeving.
- **Klassiek in de tuinen**
| 19 & 20 mei
Klassieke muziekconcerten op meerdere mooie plekken in de tuinen.
- **Rozenfestijn | 6 t/m 11 juni**
Rozenkunstwerken, duizenden bloeiende rozen in het Rosarium, een rozenmarkt, een rozenopera en meer!
- **Kunstweekend | 20 & 21 juli**
Kijk mee over de schouder van de kunstenaar die aan het werk is in de tuinen.

locaties kennen allemaal hun eigen heerlijke assortiment en bieden allemaal een geweldig uitzicht. Of dit nu is op het kasteel, de watervallen, de metershoge mammoetboom of over de grote vijver, genieten gegarandeerd!

Plan jouw dagje uit naar Kasteeltuinen Arcen

Kasteeltuinen Arcen is dagelijks geopend van 10:00 tot 18:00 u. Kijk voor tickets en meer informatie op kasteeltuinen.nl/gardenersworld.

Paleis Het Loo is een historisch paleis en hedendaags museum, gelegen aan de rand van Apeldoorn. Hier is geschiedenis geschreven. Een belangrijke plek voor het Nederland zoals wij het nu kennen – een plek die je gezien moet hebben. Ervaar de rust en ruimte. En net als in de 17e eeuw: gebruik Paleis Het Loo om bij te komen van de drukte en om te ontspannen.

Symmetrische tuin

Stadhouder Willem III en prinses Mary lieten bij de bouw van het paleis ook een grote tuin aanleggen. De tuin was net zo belangrijk als het paleis. Hier konden Willem en Mary hun macht en rijkdom in volle glorie laten zien. Een perfect symmetrische tuin vol bijzondere planten, bloemen en hoge fonteinen midden op de ruige en droge Veluwe.

De tuin was het decor voor het vorstelijke leven van Willem en Mary. In de koningstuin speelde de stadhouder samen met zijn gasten een spelletje bowling of kolf, de voorloper van golf. Mary wandelde met haar hofdames in haar koninginnentuin onder de

loofgang, zodat ze uit de zon bleef. De tuin was ook de 'pronkzaal' voor Willem en Mary's verzameling bloemen en planten, die de stadhouder via zijn connecties met de VOC en de WIC uit Zuid-Amerika en Azië kreeg.

Uniek en symbolisch

De tuin van Paleis Het Loo is uniek: het is de enige reconstructie van een baroktuin in Nederland. Het topstuk is de koningssprong, de fontein die meer dan dertien meter hoog spuit. Destijds de hoogste fontein in Europa.

Alles in de paleistuin is er met een reden. De tuin vertelt iets over de positie en macht van het koningspaar. Alle elementen in de tuin, dus ook de tuinbeelden en de fonteinen, hebben een symbolische betekenis. Het is een tuin vol bijzondere planten, bloemen en spuitende fonteinen in een dor landschap met vooral zandverstuivingen.

Eten en drinken

Combineer je bezoek aan Paleis Het Loo met een heerlijke lunch, high tea of neem plaats op het terras achterin de tuin met het mooiste uitzicht op de tuin!

Zien en doen?

- Unieke barokke paleistuinten uit de 17e eeuw
- Het paleis (met audiotours). Het paleis van Willem en Mary. En het Huis van Wilhelmina.
- Een vaste tentoonstelling over De Oranjes: van Willem van Oranje tot Willem-Alexander.
- Tijdelijke tentoonstelling Bloom
- In het Juniorpaleis vind je een bijzonder hof voor kinderen van 3 t/m 12 jaar.

Paleis Het Loo is open van dinsdag t/m zondag van 10.00 – 17.00 uur. Tijdens feestdagen en vakanties ook op maandag open.

Kijk voor meer informatie en het kopen van online tickets op paleishetloo.nl

Bloemen houden van Paleis Het Loo | Nieuwe tijdelijke tentoonstelling BLOOM

Bloemen zorgen al eeuwen voor kleur, geur en betekenis op Paleis Het Loo. Prinses Mary II hield van bloemen, in allerlei vormen. Het was deze Engelse prinses die dit belangrijke exportproduct populair heeft gemaakt. In Bloom staan 17e-eeuwse bloemstillevens, hedendaagse reflecties hierop, vakmanschap, de herkomst van bloemen en Mary's vrijetijdsbestedingen, centraal.

Prinses Mary hield van tulpen en gebruikte ze in de tuinen en kamers van Paleis Het Loo. Wat begon als liefde voor tulpen groeide uit tot een obsessie. Nederlandse handelaren betaalden een fortuin voor één tulpenbol. Naast bijzondere bruiklenen zijn er unieke objecten in de tentoonstelling te zien en wordt er samengewerkt met hedendaagse kunstenaars.

Paleis Het Loo is het enige museum in Nederland met een professionele bloemenkamer. Net als het museum bestaat de bloemenkamer dit jaar veertig jaar. Via een leestour in de app leer je meer over de bloemen in het paleis.

**Paleis Het Loo:
dagje uit voor iedereen**

Bloemenpark Appeltern: beleef de mooiste tuinen!

Ontdek het mooiste bloemenpark van Nederland en laat je inspireren! In de kleurrijke wereld vind je meer dan honderd modeltuinen, indrukwekkende doorkijkjes en prachtige waterpartijen. Er zijn romantische tuinen, natuurlijke of juist moderne. De tuinen in steeds weer nieuwe sferen zijn een bron van informatie en inspiratie op het gebied van tuinen en (duurzaam) tuinieren.

Verrassende plekjes

Nederland is wereldberoemd als bloemenland. De beste Nederlandse kwekers tonen in Bloemenpark Appeltern (voorheen De Tuinen van Appeltern) hun mooiste bloemen en planten. In het park is de Nationale Vaste Plantentuin aangelegd, de grootste showtuin met duizenden unieke soorten. Daarnaast zijn er in 2024 veel vernieuwingen doorgevoerd in het park. Er is nog meer aandacht voor de verschil-

lende tuinseizoenen, er zijn enorme bloemenborders toegevoegd en verrassende 'wow-plekjes'. Het nieuwe rosarium groeit in de loop van het seizoen uit tot een geurend en kleurig rozenparadijs.

Eten & drinken

Na een kleurrijke wandeling kun je even lekker bijkomen in één van de sfeervolle restaurants of op het terras. Heb je zin in iets speciaals? Reserveer dan een heerlijke high tea of uitgebreide broodjeslunch. Of bestel een picknickmand, die je in een van de tuinen oppeuzelt. En als je inspiratie hebt opgedaan voor

je eigen tuin, dan vind je leuke spullen en planten in de winkel.

Voor kinderen is er een natuurlijke speeltuin op 'Adventure Island'. Daar ontdekken zij de natuur en leren er over alles wat leeft in hun eigen tuin.

Een bezoek aan Appeltern is een gezellig dagje uit in een bloemrijke omgeving die elk seizoen weer anders is. Bloemenpark Appeltern is tijdens het seizoen dagelijks geopend van 10.00 tot 18.00 uur. Kijk voor meer info op appeltern.nl. Ga voor het kopen van de kortingstickets naar appeltern.nl/tuinenreis.

FOTO'S: BLOEMENPARK APPELTERN

In Loozen (Ov.), op een oppervlakte van zo'n twee hectare, liggen rondom drie grote natuurvijvers ruim dertig kleine tuinen met daarin zo'n vijftig grote en kleine vijvers.

Of je nu een natuurliefhebber, een fotograaf, een avonturier of gewoon iemand bent die wil ontsnappen aan de dagelijkse sleur, in de Vijvertuinen vind je wat je zoekt. Ontdek de geheime hoekjes, bewonder de weelderige waterlelies en geniet van de rust en sereniteit die de omgeving uitstraalt.

Dwaal langs de vele kronkelende paadjes, terwijl de waterlelies hun charme verspreiden over de serene vijvers, af en toe onderbroken door een optreden van het bekende kikkerkwaakkoor.

Laat de drukte van het dagelijks leven even achter je, laat je vertragen door de slakken en ga volledig op in het moment.

Ontstaan

Deze schitterende 2,25 hectare omvattende vijvertuin is in 1987 aangelegd door Ada Hofman, de auteur van *Het Ada Hofman Vijverboek* en *Kikkers en Vijvers*.

Een oude boerderij met schuren en weiland werd omgetoverd tot een zowel nationaal als internationaal bekend tuinparadijs voor mens en dier met een bijzondere ambiance. Op 1 mei 1988 werd de tuin opengesteld voor bezoekers.

Helder water

Ada Hofman streefde naar natuurlijk helder en gezond water in de vijvers, zonder het gebruik van chemische middelen of filters. Haar visie komt tot uiting in de heldere vijvers van de Vijvertuinen, waarin zuurstofplanten een cruciale rol spelen. *Potamogeton lucens*, ook bekend als 'glanzend fonteinkruid', wordt door haar beschouwd als de beste zuurstofplant voor de vijver.

Een voorlichtingsfilm die uitgebreide informatie geeft over alle aspecten met betrekking tot de vijver is doorlopend te bekijken.

De Vijvertuinen van Ada Hofman

Hoogtepunten van het seizoen

Mei

Bomen, bollen en rotsplanten in bloei en vanaf begin mei de kikkerconcerten. Maar let op, de kikkers van het kwaakkoor zijn echte diva's en hebben een kleine clausule in hun contract. Ze treden alleen op wanneer de zonnestralen dansen en er een heerlijk warm briesje waait. Ze weten precies wat ze willen!

Juni-augustus:

Vele waterlelies in bloei. Waterlelies hebben een kalmerend effect op de omgeving. De rust die ze uitstralen en de delicate bloemen die bovendien creëren een sfeer van vrede en sereniteit. Ze zijn ook nuttig: vissen kunnen onder de bladeren schuilen voor vijanden en in de zomer zorgen de drijfbladeren voor koelte in de vijver.

Juli-september:

Borders in bloei en vlindertijd. Voor tuinliefhebbers bieden borders in bloei en de vlindertijd een ongeëvenaarde zintuiglijke ervaring. Het zien van vlinders fladderen tussen de bloemen, het horen van het gezoem van bijen en het ruiken van de zoete geur van nectarrijke bloemen creëert een betoverende ambiance in de tuin.

September:

Vlammende herfstkleuren. Bekijk dit spectaculaire schouwspel van de natuur, waarin de bladeren van bomen transformeren van levendig groen naar een palet van warme rood-, oranje- en geeltinten.

Idyllisch oord

Er is veel te zien: levendige vijvers, kabbelende beekjes, watervallen, beelden, en in de tuin staan vele verschillende soorten vaste planten, heesters en bijzondere bomen.

Uniek is de daktuin met vijver. Op het dak van de privéwoning op drie meter hoogte is een daktuin aangelegd van 600 m² met daarin een vijver met 35.000 liter water. Vanaf de daktuin heeft de bezoeker een schitterend uitzicht over de Vijvertuinen.

De vijvers en de tuin herbergen een rijke verscheidenheid aan dieren en insecten, waaronder kikkers, verschillende soorten vissen, salamanders en libellen. Elke tuin biedt zitjes waar bezoekers heerlijk kunnen genieten van de geuren,

kleuren en geluiden van de flora en fauna. Kortom een ideale bestemming voor rust, ontspanning en inspiratie.

Entree en openingstijden

De Vijvertuinen van Ada Hofman
Westeindigerdijk 3
7778 HG Loozen

De Vijvertuinen zijn geopend van 1 mei t/m 29 september, van 12.00 tot 17.00 uur, behalve op maandag. Op feestdagen die op een maandag vallen zijn de tuinen wel geopend.

Entreprijs: € 9,00 (volwassenen), € 4,75 (kinderen tussen 4-12 jaar) en gratis voor kinderen jonger dan 4 jaar.

Een jaarkaart is ook beschikbaar voor € 25,- per persoon.

devijvertuinenvanadahofman.nl

Cadeau bij een jaarabonnement: **Okatsune snoeischaar**

De Okatsune 103 is de pure essentie van de snoeischaar. Het mes is in twee hoeken geslepen waardoor het soepel in het hout snijdt en de plant niet onnodig beschadigt. Door de unieke vorm van het holgeslepen mes vloeit het sap weg van het blad en gaan de messen niet van elkaar wijken. De V-vorm van de veer zorgt ervoor dat de belasting evenredig wordt verdeeld over de lengte van de veer wat een zachte sluiting garandeert. Een betere behandeling voor je planten kun je niet wensen.

Cadeau
snoeischaar
t.w.v. €55,-

**Ontvang 12x
Gardeners' World
+ Okatsune
snoeischaar voor**

70,-

- ✓ Praktische uitleg om lekker te gaan tuinieren
- ✓ Inspiratie en tips wat je nú in de tuin kunt doen
- ✓ Altijd de duurzame oplossing: tuinier met de natuur

Ga naar:

www.gardenersworldmagazine.nl/okatsune

of bel +31 (0)24 2027827

Deze actie is geldig t/m 28 mei 2024 of zo lang de voorraad strekt en de snoeischaar wordt 2 mei 2024 verstuurd. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice.

Hangplanten op strategische plaatsen geven een kamer een bijzonder focuspunt.

Bloeiende kamerplanten

Hangplanten

Hangplanten zijn ideaal voor wie weinig ruimte heeft: drapeer ze bijvoorbeeld over de rand van een kast of hang ze aan een gordijnrail.

Probleem: je keukenraam kijkt uit op een drukke verkeersweg. Je wilt privacy, maar geen (rol)gordijnen die je overdag dicht moet houden. Oplossing: hangplanten! Hangplanten aan de gordijnrail absorberen licht, beschermen tegen inkijk en zijn een stijlvol statement in je interieur.

Een plant als *Ceropegia linearis woodii*, het Chinees

lantaarnplantje, kan wel vier meter lang worden en als hij genoeg licht krijgt, belooft hij je met prachtige buisvormige bloempjes in witte, roze en paarse tinten. Hangplanten kunnen ook een ruimte in zones verdelen, harde randen verzachten en privacy creëren. Maar als je wilt dat ze bloeien, moet je allereerst zorgen dat ze genoeg licht krijgen.

TIP

"*Ceropegia woodii* en *C. sandersonii* zijn allebei niet giftig voor dieren."

Chinees lantaarn-plantje

Ceropegia linearis woodii

Door zijn tere, hartvormige blaadjes is *Ceropegia linearis woodii* een populaire hangplant. Maar in zijn natuurlijke habitat, Zuid-Afrika, vind je hem eerder kruipend op de grond dan hangend. De stengels vormen ronde buisjes en wortels waaruit nieuwe plantjes groeien als ze in contact komen met aarde. Als je binnenshuis de trompetvormige bloemetjes wilt zien groeien, zorg dan voor genoeg licht: te weinig en de wortels rotten, te veel en de blaadjes gaan krullen en vallen af.

Met zijn ongewoon gevormde bloemen vangt de plant vliegen voor de bestuiving. De vlieg blijft gevangen tot de bloem verwelkt, waarna de vlieg, onder het stuifmeel, ontsnapt. Kies een plek bij een raam dat een paar uur helder, rechtstreeks zonlicht krijgt in de ochtend of middag. Bleke, kleine blaadjes die ver van elkaar af staan zijn een teken dat de plant te weinig licht krijgt. Als de plant niet genoeg licht, maar wel regelmatig water krijgt, is de kans groot dat hij het niet redt. De plant heeft blaadjes als van een vetplant, waardoor hij goed tegen droogte kan. Geef dus alleen water als de grond droog is. Als je hem een week of twee vergeet, overleeft hij dat wel.

Chinees lantaarnplantje stekken

Je kunt het Chinees lantaarnplantje op allerlei manieren stekken: zet een stek in water of leg een stengel op potgrond en pin hem vast. Of plant een knol in een glazen pot met deksel:

- Neem een potje en zet dat in een afsluitbare glazen pot (zoals een weckpot).
- Vul het potje met goed doorlatende grond.
- Neem wat stekken met een blad en een knolletje.
- Duw de knol voorzichtig op de aarde.
- Besproei de aarde met water.
- Sluit het deksel en zet de glazen pot op een lichte vensterbank.

Controleer regelmatig of je stek genoeg licht krijgt en de grond iets vochtig is.

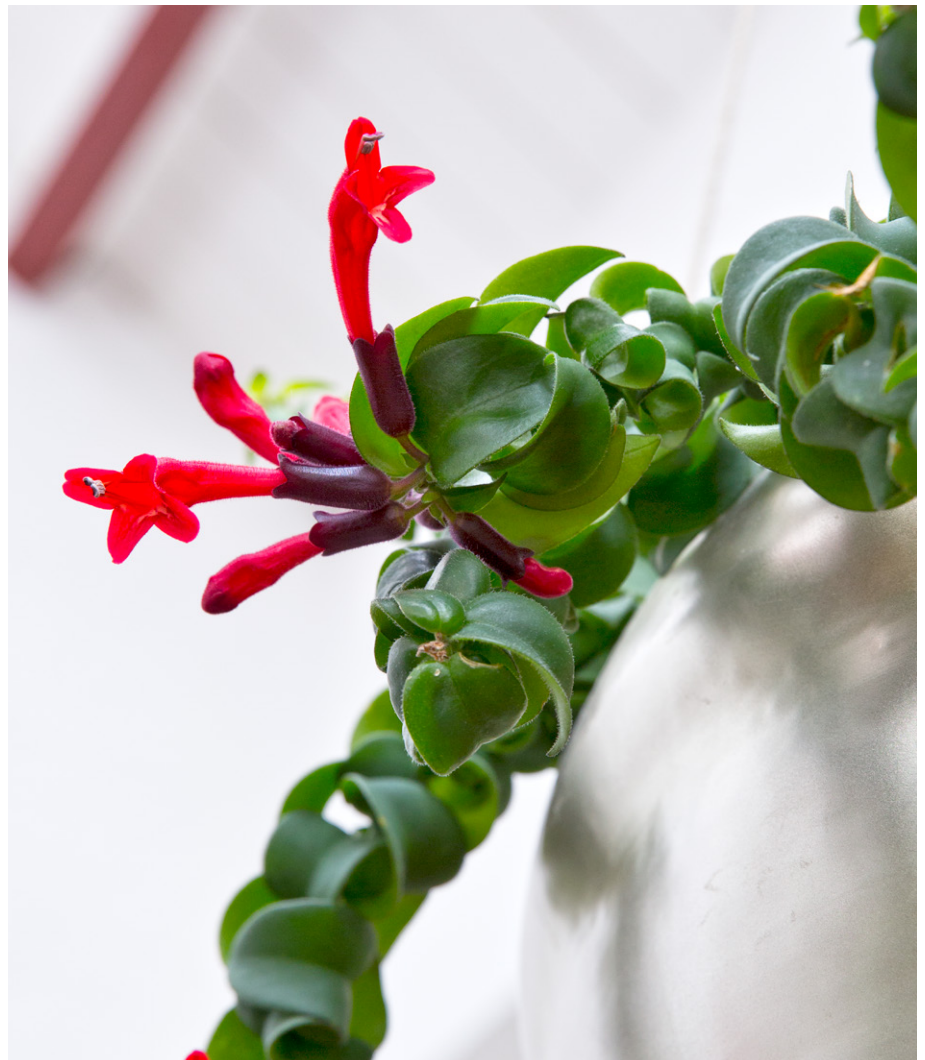

Probeer ook Lipstick- plant

Aeschynanthus radicans

Als je deze epifyt ziet, met zijn rode, buisvormige bloemen die afsteken tegen de vleezige blaadjes, begrijp je waarom hij lipstickplant wordt genoemd. Deze fantastische hangplant is inheems in Zuidoost-Azië. Om bloemen te produceren, heeft hij helder licht nodig. Hang hem dus bij een raam op het oosten of westen, of 0,5 tot 1 meter bij een raam op het zuiden vandaan.

Hij staat met zijn oppervlakkige wortelstelsel graag in goed doorlatende grond waaraan schors is toegevoegd – zo imiteer je zijn natuurlijke habitat: boomtakken. Draai de plant regelmatig, zodat hij gelijkmatig bloeit. Hou je van ongewoon, dan is de variëteit met gedraaide blaadjes die op krulhaar lijken iets voor jou, of de bonte variëteit met opvallende, witgestreepte blaadjes en oranje-rode bloemen.

Drie andere hangplanten

1

Hoya linearis

Door zijn hangende stengels en lijnvormige blaadjes doet deze wasbloem het prima als gordijn. Als hij genoeg licht krijgt, verschijnen er twee weken lang witte, geurende bloemetjes.

2

Ceropegia sandersonii

De parachuteplant imiteert de feromonen van gewone honingbijen om zo bestuivers naar zijn bijzondere bloemen te lokken. Vaak worden ze aan een trellis verkocht, maar je kunt de dikke stengels vrij laten slingeren.

3

Nematanthus gregarius

Met zijn clusters oranje, visvormige bloemen tovert de goudvisplant gegarandeerd een glimlach op je gezicht. Hang hem bij een raam op het oosten of westen en geef pas water als de grond droog is.

VOLGENDE MAAND Frances Tophill vertelt over haar favoriete kamerplanten.

Moeiteloos oogsten

In mei groeien zaailingen goed en kan er van alles buiten worden geplant. Ga aan de slag in de groentetuin met de tijdbesparende tips van **Jack Wallington**.

■ **Jack Wallington** is een biologisch kweker die tuiniert op een winderige heuvel in het Penninisch Gebergte in het Engelse West Yorkshire. Zijn groentetuin biedt ook plaats aan allerlei dieren en wilde bloemen.

FOTO: AMANDA RAWLING

Ik word altijd enthousiast wanneer ik in mei de voorjaars scheuten zie uitlopen. 's Morgens ga ik meteen naar buiten om te kijken hoe de zaailingen en de appelbloesem erbij staan. Warmere dagen doen al zomers aan en 's nachts blijft de temperatuur steeds vaker boven de 5 °C, dus ik voel me aangemoedigd om meer buiten te planten. Ik houd echter wel de weersverwachting in de gaten, want in Schotland en het noorden van Engeland is er nog steeds risico op vorst.

In mijn duurzame kwekerij gebruik ik uitsluitend turfvrije potgrond en geen enkel bestrijdingsmiddel om mijn ecologische voetafdruk te verkleinen. Die stappen op het gebied van duurzaamheid zijn snel gezet, maar als je honderden zaailingen kweekt, is het lastiger om je plasticverbruik omlaag te brengen. Ik zaai zo mogelijk in de vollegrond, zodat ik geen plastic nodig heb. En sinds een paar jaar hergebruik ik houten zaaibakken met houten plantenlabels. Het folie van mijn folietunnel is van gerecycled plastic en ik hergebruik potten, wat ook helpt – vooral als die ook van gerecycled plastic zijn gemaakt.

Oogsten

Mei vervult me altijd van vreugde. Waar ik dit jaar echter wat minder blij mee ben, is de kleine opbrengst aan doperwten en tuinbonen. Normaal gesproken kan ik deze maand de overwinterde groenten oogsten, maar helaas hebben vele een paar ijskoude weken niet overleefd. Bij zeer streng winterweer kun je ze afdekken met een kweekkap of vliesdoek, maar deze keer heeft zelfs dat de planten niet kunnen redden. Daarom eten we nu bijna elke dag de bladeren van de eerste slapplanten die we vorige maand hebben uitgeplant en die nu goed beginnen te groeien. Losbladige variëteiten geven een grote oogst – na één keer zaaien kun je maandenlang plukken, doordat de planten vanuit het midden verder blijven groeien. Tijdens het oogsten controleer ik de planten meteen even op slakken.

In ons tuinkruidentbed kweek ik **roomse kervel** (*Myrrhis odorata*), een probleemloze vaste plant die tegen wat schaduw kan. Een vriend van me adviseerde me om kervel als natuurlijke zoetstof in rabarbercompote te gebruiken. Als ik het niet zelf had geprobeerd, zou ik het nooit hebben geloofd. Voeg in plaats van suiker ongeveer zes jonge blaadjes roomse kervel aan gesneden rabarber toe en gaar de groente in de oven.

FOTO'S: NEIL HEPWORTH

3
groenten voor
in de vollegrond

Lente-uitjes
Radijsjes
Doperwten

Roomse kervel groeit in halfschaduw, dus ideaal voor donkere plekken waar veel andere gewassen het minder goed doen.

Planten

Deze maand worden de zaailingen van koolsoorten geplant in grond die is verbeterd met een 3 cm dikke laag compost. Koolbedden geef ik altijd de dikste compostlaag. Bovendien blijft de grond hierdoor langere tijd vruchtbaar, zodat ik volgend jaar minder hoeft te mulchen voor de volgende gewassen in mijn wisselteeltschema.

Om het simpel te houden geef ik **boerenkool, spruiten, bloemkool** en grote **sluitkolen** allemaal 60 cm tussenruimte rondom. Het worden namelijk enorm grote planten! Koolrabi en kleinere koolsoorten plant ik 30 cm uit elkaar.

Uit zaad opgekweekte **plantuinen** en **sjalotten** kunnen nu worden uitgeplant. Hoewel veel mensen aanbevelen om ze in pollen bij elkaar te zetten, groeien de individuele bollen daardoor minder goed en bestaat het risico dat je bij het optrekken de wortels van de andere bollen beschadigt, waardoor hun houdbaarheid vermindert. Ik plant ze meestal met de traditionele tussenruimte: 10 cm voor uien en 15 cm voor sjalotten, in rijen met 30 cm tussenruimte om gemakkelijk te kunnen schoffelen. Uien planten kan een lastig klusje zijn, maar die moeite betaalt zich later terug: ze laten zich namelijk heel gemakkelijk oogsten, opslaan en gebruiken.

Voeg voor koolsoorten veel organisch materiaal aan de grond toe. Het bespaart je tijd op de lange termijn en de kool groeit er goed op.

BINNEN Pompoenen kun je lang bewaren. Zaai dus gerust meer dan je nodig hebt als je de ruimte hebt.

“Ik ben dol op radijsjes, vooral op de langwerpige variëteit ‘French Breakfast’.”

“Mijn favoriete adres voor pompoenzaden in Nederland en België is ‘Kwekerij Kweek’, van Heleen Calcoen. Ik kweek ieder jaar ‘Muscat du Provence’, onze favoriet thuis.”

3 tuinkruiden voor een zomer lang oogsten

Echte kamille
Peterselie
Basilicum

Binnen en buiten zaaien

BINNEN: Rond half mei zaai ik alle courgettes en pompoenen in de folietunnel. Ze zijn goed voor een grote, vrijwel moeiteeloze oogst. Ik zaai één zaadje per pot met turfvrrije potgrond. Op de verpakking worden twee zaden per pot aangeraden, waarna je de kleinste zaailing verwijdt, maar dat doe ik niet. Het kan de andere zaailing beschadigen en bovendien zijn de zaden heel kiemkrachtig.

De **pompoensoorten** ‘Hunter’, ‘Futsu Black’ en ‘Marina di Chioggia’ kun je de hele winter bewaren – nog een moeiteeloze oogst. Daarentegen kun je van de pompoen ‘Disco’ en de **courgettes** ‘Gold Rush’, ‘Alberello Di Sarzana’ en ‘Black Beauty’ de hele zomer door oogsten. Er is ook nog tijd om **basilicum**, **peterselie**, **koriander** en **echte kamille** in bakken met turfvrrije potgrond te zaaien.

BUITEN: Ik ben dol op **radijsjes**, vooral op de langwerpige, knapperige variëteit ‘French Breakfast’. Gebruik op natte grond een plank om op te staan, span een koord en trek daar met een schop een ondiepe geul langs. Ik zaai om de 3 cm, dek de zaden af met wat aarde en geef water. Doe dit aan het begin van elke maand, dan kun je blijven oogsten.

BUITEN Zaai in rechte geulen, dan kun je onkruid gemakkelijker herkennen en sneller wieden.

Met een voorraad geschikte compost wordt mulchen een gemakkelijke en snelle klus.

Klusjes

Zodra de nachttemperaturen boven de 5°C blijven, kun je beginnen met het **afharden van tomatenplanten**. Als het nog aan de koude kant is, kun je ze het beste tot juni in een folietunnel laten staan. Haal ze naar binnen als er late vorst wordt voorspeld. Dit is een goede periode om lege groentebedden te mulchen met 1-2 cm compost als je van plan bent om ze de komende weken te beplanten.

Ik tuinier zonder spitten (de no-dig-methode) om de grond zo min mogelijk te verstoren en verspreid de mulch over het

oppervlak zonder die door de grond te werken. Het mooie is dat je op deze manier meteen kunt planten, terwijl je zelfs goed verteerde stalmest beter een paar maanden met rust kunt laten om te voorkomen dat jonge wortels verbranden.

Wil je tomaten in een **folietunnel** of **kas** kweken? Bereid de grond dan nu wat voor: wied het onkruid en breng een royale compostlaag aan. Ik geef de grond ook water, al staan er geen planten in, om uitdroging te voorkomen. Ik wil dat er leven in de grond zit.

Door tomaten diep te planten, ontwikkelen ze sterkere wortels en slaan ze sneller aan.

FOTO'S: SARAH CUTTIE - AMANDA RAWLING

VOLGENDE MAAND Jack bereidt zich voor op de aardappeloogst en plant tomaten en pepers buiten.

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 • MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING • 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

4,9 ★ ★ ★ ★ ★

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

**DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:**

NEEM ZELF EEN KIJKJE!
Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

Groene stekken

Nick Bailey geeft tips hoe je meer planten krijgt door ze te vermeerderen. Deze maand: groene stekken.

Nieuwe serie

Met groene stekken kun je heel eenvoudig en goedkoop nieuwe planten produceren, en deze maand is daar de perfecte periode voor. De meeste planten zijn momenteel op het hoogtepunt van hun groeisput, dus je hebt een grote kans op succes. Mijn oma bezocht regelmatig open tuinen en ik herinner me dat het me als kind verbaasde dat de stekken die ze daar verzamelde binnen een paar weken wortels kregen.

Ik neem vaak groene stekken van gekochte planten waarvan ik er meer wil, maar die duurder zijn dan ik me kan veroorloven. Dus als je geld wilt besparen, planten wilt delen met vrienden of zelf meer exemplaren van een bepaalde plantensoort wilt, dan is dit de techniek die je zoekt.

Succesvol stekken

De meeste groene stekken neem je in het voorjaar of het begin van de zomer van jonge aanwas. Als je ze halverwege de zomer in potten zet, ontwikkelen ze wortels die de winter overleven.

1 Neem de stekken 's morgens vroeg. Als je ze niet meteen in een pot kunt zetten, stop ze dan in een diepvrieszak met een paar druppels water om ze vochtig te houden.

2 Verwijder met een scherp, steriel mes alle bladeren, behalve de bovenste vier. Zijn die bladeren groot, dan halveer je ze om het vochtverlies te verminderen.

3 Snijd de stelen van de stekken af op 5 tot 8 cm, net onder een bladknop. Zet schone sneden en steriliseer het mes (in een gasvlam) tussen iedere partij planten.

4 Vul een kleine pot tot 1 cm onder de rand met turfrijke potgrond. Druk de grond voorzichtig aan zodat er geen luchtballen achterblijven.

5 Steek de stekken in de potgrond langs de rand van het kweekpotje. Druk de stekken aan zodat ze goed contact maken met de grond.

6 Label de stekken: noteer de plantnaam en de datum waarop je de stekken hebt genomen. Zo weet je wanneer je nieuwe wortels mag verwachten.

7 Geef de stekken royaal water om het contact met de grond te verbeteren. Zet de pot in een onverwarmde kweekbak of plaats een diepvrieszak ondersteboven over de pot en zet die met een elastiekje vast. Dit zorgt de eerste paar weken voor een hoge luchtvochtigheid, waardoor de stekken minder vocht verliezen en sneller wortelen.

Controleer na circa zes weken of de stekken een gezond wortelstelsel hebben.

Verpotten

Zodra je stekken wortels hebben, kun je ze verpotten en op een warme, lichte plek zetten.

De meeste groene stekken ontwikkelen na twee tot drie weken wortels en na ongeveer zes weken zijn de nieuwe plantjes klaar om te worden verpot naar individuele potten.

Haal ze met zoveel mogelijk wortels voorzichtig uit de eerste pot. Zet elke stek in een met turfvrrije

potgrond gevulde pot (doorsnee 12 cm) en kweek ze in een vensterbank of kas verder op. Nog eens zes weken later kun je ze in de tuin of in sierpotten uitplanten.

Blijf goed water geven en zet ze op een lichte plek met een temperatuur van 15-20 °C.

Controleer jonge planten op zieke of rotte exemplaren en verwijder die.

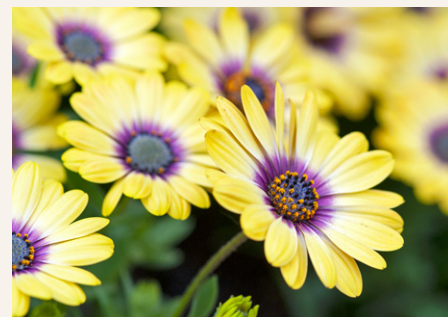
Probeer deze planten

Je kunt groene stekken nemen van zowel winterharde als vorstgevoelige planten en van bladverliezende struiken.

Er zijn honderden plantensoorten waarvan je nu groene stekken kunt nemen en vele zullen dit jaar zelfs nog bloeien. Vaste perk- en borderplanten, zoals struikmargriet, Spaanse margriet, schildpadbloem, pelargonium en salie, maar ook bladverliezende struiken, zoals vlinderstruik, fuchsia, hortensia en lavatera, kun je op deze manier gemakkelijk vermeerderen.

Neem groene stekken van de *Salvia greggii* 'Icing Sugar' voordat hij gaat bloeien.

Vermeerder vorstgevoelige Spaanse margriet met groene stekken.

Penstemon 'Hidcote Pink' wortelt snel en zal de hele zomer bloeien.

Loberon *Moederdag*

Op 12 mei is het Moederdag: hét moment om degene die jou lief is in het zonnetje te zetten. Loberon heeft de perfecte cadeaus voor de tuinier!

Nooit meer zoeken

Als er iets is wat we altijd kwijt zijn en tegelijkertijd juist ook altijd nodig hebben, dan is het wel een schaar, en touw. Deze mooie standaard zorgt ervoor dat je niet meer hoeft te zoeken en alles altijd bij elkaar hebt.

Stekken in stijl

Dit prachtige rijtje vaasjes ziet eruit alsof het een briljante vondst is die je opduikelde op een brocante markt. Ze kunnen gevuld worden met mooie bloemen, maar wij vermoeden dat de tuinier ze al snel vult met stekjes. Ze passen namelijk precies op de vensterbank of een smalle werkbank in een kas. Met een vlijmscherp schaartje neem je de beste stekken, want hoe 'schoner' het stekje genomen is, hoe groter de kans dat deze aanslaat.

Oppottafel

Toen we dit prachtige exemplaar zagen, dachten we meteen 'oppottafel', ondanks dat hij omschreven wordt als 'wastafel'. Het kan natuurlijk allebei, maar wat zijn we fan van een plekje om al die zaailingen te verpotten zonder dat het hele terras vol potgrond komt te liggen. En dan is het tafeltje ook nog eens prachtig om te zien!

Licht in het donker

Romantische, lange avonden in de tuin, of gewoon nog heel even langer door willen tuinieren tot het gaat schemeren, is wel zo leuk met een gezellig lampje. Loberon heeft prachtige lantaarns die overal kunnen worden opgehangen. De duurzame ledlampjes gaan ontzettend lang mee en werken op batterij. Vrolijk iedere boom of klimplant op met een lampje.

Op de plaats rust

Zachte fluwelen kussens en een prachtig bankje in vintage Engelse stijl zijn de perfecte hint voor drukke moeders om ook af en toe even rustig te gaan zitten in die prachtige tuin die ze creëerden.

Altijd warm

Overall half leeggedronken lauwe kopjes thee en koffie in de tuin, is dit herkenbaar? Je bent vastbesloten rustig te gaan zitten en een bakkie te doen, totdat je weer een plantje ziet om op te binden of een aardbei om te oogsten. Zo blijft er weer een verweesd warm drankje achter. Met deze kan weet je zeker dat er altijd een warm drankje te halen valt, ook als je er pas 15 klusjes later tijd voor neemt. Het handige tafeltje waar deze opstaat is briljant ontworpen. In dezelfde vintage stijl als het mooie bankje dat we eerder noemden – en met een onderstel dat je met vier punten overal waar het je uitkomt de grond in steekt – kies je precies waar je dat warme drankje gaat drinken.

Rekje

Boven het oppottafeltje kan een rekje met gereedschap niet ontbreken. Zo heb je alles heerlijk bij de hand, en is de ideale werkhoek gecreëerd. Onze tip, maak een hoekje onder een overkapping of balkon, waar je zelfs als het regent rustig door kan werken.

LOBERON

COMING HOME

Loberon heeft allerlei handigs voor tuiniers, maar gaat net een stap verder: alles wat ze verkopen is ook nog erg mooi! Via www.loberon.nl vind je alles wat op deze pagina's staat terug, en nog heel veel meer.

Kweek eetbare bloemen

Bloemen geven salades een natuurlijke schoonheid, kleur en smaak. De experts van de Aweside Farm geven tips om heerlijke eetbare bloemen te kweken.

Eetbare bloemen zijn minder geziene gasten in onze tuinen. En dat is jammer, want ze breiden je tuiniermogelijkheden enorm uit. Daarnaast zijn ze een rijke voedingsbron voor tuindieren. Houd je van lekker eten en beschik je over een grenzeloze culinaire nieuwsgierigheid? Laat je dan verrassen door deze onge-looflijke planten.

De klassieke eetbare bloemen ken je vast wel: Oost-Indische kers, waarvan de smaak op

waterkers lijkt, komkommerkruid en de mooie bloemblaadjes van goudsbloemen, korenbloemen en viooltjes.

Na het advies van de vorige maand, toen we de bijzondere smaken van tuinkruiden hebben verkend, verdiepen we ons deze maand in de populairste bloemen op onze boerderij: eetbare bloemen die meer zijn dan een mooie garnering. Ze voegen ook allerlei smaken en texturen aan je gerechten toe.

Klassieke eetbare bloemen

Veel van de bloemen die je misschien nu al kweekt kun je ook in maaltijden gebruiken. Op deze pagina's zetten we de populairste soorten op een rijtje.

► Zonnebloem (*Helianthus annuus*)

Zonnebloemen hebben een heerlijke notige smaak. Ze vormen een belangrijk ingrediënt in onze bloemensalade en in dagelijkse gerechten gebruiken we ze als slabladeren. Trek de bloemblaadjes uit de bloemhoofden en snoei de bloemstengels met gebruikte of uitgebloeide bloemhoofden terug om de groei van meer bloemen te stimuleren. Dit is een eenjarige plant die we elk jaar weer opkweken uit zaad dat we zelf verzamelen. 'Autumn Beauty' is ons favoriete mengsel vanwege de verschillende kleuren.

Meest geschikt voor: salades.

Leeuwenbekjes hebben een bittere smaak die goed past in tajines, curry's, soepen en salades.

◀ Leeuwenbek (*Antirrhinum majus*)

Leeuwenbekbloemen zijn ideaal voor hartige gerechten, omdat hun bloemen een pikante smaak hebben die aan cichorei doet denken. Gebruik ze in salades, als vervanging van bittere slasoorten zoals radicchio of witlof, voor een gebalanceerde smakencombinatie en vrolijke kleuren. Op de rand van een glas geven hun open monddjes een drankje extra flair. Pluk de bloemen stuk voor stuk en snoei lege stengels helemaal terug.

Meest geschikt voor: drankjes, salades

► Dahlia's (diverse soorten)

Mensen reageren altijd verbaasd als ze erachter komen dat dahlia's eetbaar zijn. We kweken die van ons op uit zaad, zodat we zeker weten dat ze chemicalienvrij en veilig voor consumptie zijn, en ze vanaf het eerste jaar rijk zullen bloeien. Ze produceren grote wortelknollen die je 's winters binnen opslaat en kunt splitsen: een voordelige manier om zelf eetbare dahlia's te kweken. Wij zijn dol op de 'Pom Pom'-variëteiten die ideaal zijn om taarten te decoreren, en op Coltness-hybriden en 'Showpiece Double Mix', voor in salades.

Meest geschikt voor: taartdecoratie, salades.

De kleuren, vormen en smaken van dahlia's geven allerlei gerechten een spannende extra dimensie.

Knoflookbloemen
voorzien zowel
bestuivers als
mensen van voedsel.

◀ Knoflookbloemen (*Allium moly*)

Deze felgele bloemen met hun zachte, zoete knoflooksmaak zijn een feestje voor je smaakpapillen. Ze zijn heel geschikt voor de garnering van gerechten, dressings en dipsauzen, en je kunt ze ook gewoon in een gerecht verwerken. Wij gebruiken ze in pastasalades, omdat hun smaak aan die van knoflookolie doet denken.

Knoflookbloemen zijn gemakkelijk te kweken, want de winterharde bollen vormen in de loop van de tijd pollen die je kunt opgraven, splitsen en opnieuw planten. We trekken de bloemen van de buitenkant van de bloemhoofden om de plant te stimuleren meer knoppen te ontwikkelen.

Meest geschikt voor: garnering, oliën, salades.

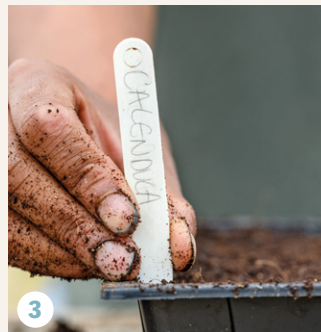

Eet van gladiolen
alleen de
bloemblaadjes,
want de rest van
de plant is giftig.

◀ Gladiolus 'Velvet Eyes'

De bloemen van gladiolen hebben de lichte smaak van slabladeren en zijn er in zoveel verschillende kleuren dat ze allerlei gerechten kunnen opvrolijken. Ze zijn heerlijk in een salade, omdat hun grote bloemblaadjes krokant en een beetje zoet zijn, en prachtig als taartdecoratie. Wij laten de stengelknollen het hele jaar in de grond zitten, want zelfs in onze natte kleigrond zijn ze zeer winterhard. We halen ze alleen om de paar jaar uit de grond om de jonge stengelknollen die aan de hoofdplant zijn verschenen uit te planten. Wees voorzichtig en gebruik alleen de bloemblaadjes, want alle andere delen van de bloemen kunnen giftig zijn.

Meest geschikt voor: taartdecoratie, salades, tempura.

Zelf eetbare bloemen kweken

Zo kweek je eetbare bloemen uit zaad op.

1 Als eerste vullen we zaaiakken met turf-vrije potgrond, drukken die licht aan en strooien het zaad over het oppervlak. Afhankelijk van de beschikbare ruimte en de tijd van het jaar zaaien we in kleine bakken die we afdekken met een deksel om het zaad te bescher-

men tegen de temperatuurswisselingen die vroeg in het jaar veel voorkomen. Na de ontkieming verspenen we de zaailingen naar de cellen van zaaimodules. Vanaf mei kunnen we rechtstreeks in zaaimodules zaaien, omdat de temperaturen dan niet meer zo

sterk wisselen en we meer ruimte hebben.

2 Heel fijn zaad bedekken we niet of alleen met een zeer dunne laag vermiculiet. Grotere zaden, goudsbloemzaad bijvoorbeeld, dekken we meestal af met een laag luchtige potgrond.

3 Denk eraan dat je de zaaiakken met je bloemenzaden altijd voorziet van een duidelijk label. Schrijf hierop de naam, zaaidatum en de variëteit. Wij noteren ook de herkomst van de zaden om hun kiempercentage te kunnen bijhouden.

4 Grotere zaden die zijn bedekt met potgrond mag je water geven met een gieter met fijne broeskop, maar kleinere of onbedekte zaden kun je het beste van onderaf water geven. Geef niet te veel water, want dat vergroot het risico op omvalziekte.

Gouden regels

► Smul veilig van je zelfgekweekte bloemen. Met deze tips weet je zeker dat ze eetbaar zijn.

Als je zelf eetbare bloemen wilt kweken, moet je altijd zaad of planten van biologische kwekers gebruiken om zeker te weten dat ze vrij zijn van niet-eetbare chemicaliën. Planten of bloemen die je bij een tuincentrum, supermarkt of bloemist koopt, kunnen chemicaliën bevatten om ze er weelderig uit te laten zien en lang mee te laten gaan. Die moet je dus mijden, omdat je nooit zeker weet of ze veilig voor menselijke consumptie zijn.

We gebruiken de meeste eetbare bloemen rauw, want door koken vermindert niet alleen de smaak, maar zullen de meeste bloemen in een onherkenbare smurrie veranderen. Spoel ze voor gebruik voorzichtig af met kraanwater en maak ze droog met keukenpapier. Wij plukken de bloemen 's morgens vroeg, het liefst bij droog weer, want dan is hun smaak optimaal en de oogsttemperatuur ideaal. Eetbare bloemen verwelken namelijk snel bij warm weer. Bewaar ze na het plukken op een koele plek, bijvoorbeeld in een doos in de koelkast.

Eetbare bloemen kunnen een allergische reactie teweegbrengen, vooral bij mensen die ook allergisch zijn voor ander voedsel. Bloemen zijn vaak rijk aan stuifmeel, waarvoor mensen met hooikoorts overgevoelig zijn. Het helpt als je alleen de bloemblaadjes eet en de stamper en meeldraden verwijdert, maar probeer altijd eerst een kleine hoeveelheid. Houd in de gaten

Gladiolen, klaverzuring en leeuwenbek staan prachtig in een salade.

hoe mensen erop reageren, vooral als ze allergieën hebben of nog nooit eerder eetbare bloemen hebben gegeten. Eet uitsluitend bloemen waarvan je honderd procent zeker bent dat ze eetbaar zijn.

Er bestaan zeer gevaarlijke en giftige bloemen, dus neem geen enkel risico. Veelvoorkomende planten als vingerhoedskruid, lathyrus, ridderspoor, wilde hyacint, lelie, klaproos en clematis zijn bijvoorbeeld prachtig in de tuin, maar niet geschikt voor consumptie.

Bijzondere eetbare bloemen

Van deze populaire bloemen is het minder bekend dat ze eetbaar en lekker zijn.

Knolbegonia

De krokante textuur en lichte citrussmaak geven gerechten een vleugje citroen.

Tuinanjel (*Dianthus caryophyllus*)

Heeft een pikante, kruidnagelachtige smaak en is geweldig als decoratie.

Sering (*Syringa vulgaris*)

Is geurig en smaakt naar citroen. Ideaal voor decoraties en heel geschikt om te suikeren.

Scheefbloem (*Iberis sempervirens*)

Heeft een aardse groentesmaak die aan broccoli doet denken.

Stichting NL Bloeit!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.

www.nlbloeit.nl

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

Bieslook

Allium schoenoprasum

Sieruien (alliums) zijn er in diverse soorten en deze vaak kleurrijke cultivars worden veel verkocht voor in tuinen. In Nederland zijn ook diverse soorten alliums in het wild te vinden, waarvan bieslook en daslook (*Allium ursinum*) de bekendste zijn. Ik, bieslook, ben een meerjarige plant uit de narcisfamilie (*Amaryllidaceae*), voorheen ook apart onderscheiden als plant uit de lookfamilie (*Alliaceae*). Wereldwijd bestaat de narcisfamilie uit bijna 700 botanische (wilde) soorten. In Nederland ben ik oorspronkelijk vrij zeldzaam, maar door cultivering als sierplant (sierui) overal verwilderd en ingeburgerd. Wilde soortgenoten in Nederland zijn kraailook (*Allium vineale*) en het zeldzame slangenlook (*Allium scorodoprasum*).

Het aantal alliumcultivars is groot en in tuinen en parken wereldwijd terug te vinden. Vooral de hoge en zeer grootbloemige sieruien op stevige stelen zijn populair, net als de intense bloemkleuren. Sieruien zijn ook geschikt om als snijbloem te gebruiken.

Ik ben een bolgewas, wat betekent dat ik een ruststadium heb, in de vorm van een bol (ui) met een wortelstelsel. Mijn bol is eigenlijk een verkorte stengel met daaraan de bladeren die glanzend en heldergroen van kleur zijn. Ik word zo'n 20-40 cm hoog en mijn bladeren zijn spriet- of priemvormig, rond en hol. Daardoor lijkt een niet-bloeiende plant wel wat op een graspol.

Mijn bloeiwijze bestaat uit een ronde, rechtopstaande steel met daarop de zestallige kleurrijke bloemen, die samen een soort bolvormig scherm vormen. Ik kan in de wintermaanden erg nat staan en in de zomer juist vrij droog.

In de moestuin ben ik ook op mijn plek: mijn bladeren kun je gebruiken om gerechten te voorzien van de smaak van ui en ook mijn bloem is eetbaar.

Ook ben ik een aantrekkelijke bijenplant vanwege mijn nectar en stuifmeel. Ik word bezocht en bestoven door zandbijen, maskerbijen, diverse soorten hommels, maar ook door (zweef)vliesen, kevers en dag- en nachtvlinders. In tuinen ben ik bijvoorbeeld goed te combineren met veldsalie, geelgroene vrouwenmantel, hemelsleutel, prachtanjer en wilde akelei.

Helga's moestuin

Volle kracht vooruit

Het blijft verbazingwekkend hoe snel je met een paar kleine plantjes je tuin groen maakt. In de volkstuin van redacteur **Helga Kluit** maken de planten in mei dankzij een beetje zon, warmte en water een groeisput door.

Een bonenklimrekje van wilgentenen met daarnaast de verplaatste compostbak.

Het gebeurt waarschijnlijk elke tuinier wel eens: je bent druk bezig je plannen uit te voeren, en dan bedenkt je halverwege dat het toch anders moet. Dat had ik dus met mijn compostbak. Die stond achterin de moestuin, in een hoekje waarvan ik dacht dat het wel een handige plek was. Maar ... om die plek te bereiken met de kruiwagen moest ik steeds mijn hele tuin doorkruisen. En, ook niet onbelangrijk, het zag er gewoon niet zo mooi uit, omdat het de symmetrie van dat tuindeel doorbrak.

Gelukkig zat er nog nauwelijks groenafval in de bak en was hij eenvoudig te verplaatsen. Inmiddels staat hij – makkelijk bereikbaar – vlakbij een van de twee ingangen van de tuin. En zo kwam er ruimte vrij om mijn jonge cosmea's, zinnia's en leeuwenbekjes uit te planten.

Heel veel plukbloemen

Toen ik bijna tien jaar geleden voor het eerst begon met tuinieren, had ik vooral oog voor groenten. Iets eten dat je helemaal zelf hebt opgekweekt uit een zaadje, dat vond (en vind) ik pure magie. Maar het blijkt ook ontzettend leuk om steeds nieuwe planten te leren kennen, en zo is mijn interesse elk jaar weer wat uitgebreid. Geïnspireerd door pluktuinexperts zoals Jennita Jansen en Marieke Nolsen ben ik dus voor het eerst uitgebreid aan de slag gegaan met het kweken van plukbloemen.

Met hele zaaitrays en kweekpotjes vol met jonge plantjes toog ik naar de volkstuin. Daar begon ik met het uitplanten van mijn *Cosmos* 'Apricotta' en 'Sea Shells', de leeuwenbekjes *Antirrhinum majus* 'Potomac Orange' en 'Potomac Apple Blossom', de zinnia's 'Isabellina Creamy

RECHTS: Er staan inmiddels aardig wat plantjes te trappelen om de grond in te mogen.

ONDER: Ik duw mijn steeketiketten liever niet in de grond, maar hang ze aan bamboestokjes. Zo kan ik ze makkelijker aflezen.

RECHTSONDER: Het zal niet lang meer duren voor de knoflook oogstklaar is.

Yellow' en 'Golden State', een strobloemenmix van Brenda Gruppen (Zaden uit Zalk), de zeer donkere *Scabiosa atropurpurea* 'Deep Purple' en de zachtgele 'Fata Morgana', en diverse soorten zonnebloemen, waaronder de 'Astra Rose Cream' en 'ProCut Plum'. En, waar ik heel benieuwd naar ben, de amaranten 'Hot Biscuits' en 'Velvet Curtains'.

Groenten de grond in

O ja, ik zou tussen al dit plukbloemengeweld de groenten bijna vergeten. De knoflook die ik in het najaar had gepoot ziet er mooi en stevig uit. Het is nog heel even wachten tot het loof omvalt of vergeelt, en dan kunnen de bollen (voorzichtig) uit de klei worden getrokken. Dat betekent ook dat er ruimte vrij komt voor andere planten.

Maar voor het zover is, plant ik eerst de zaailingen van rode bieten uit in een verhoogde bak. Ook had ik wat knollen van aardperen gekregen en deze planten beginnen inmiddels hard te groeien. Voor de bonen heb ik een simpel klimrek gemaakt van wilgentenen. De bonen zijn overigens een van de weinige groenten die ik rechtstreeks heb gezaaid in de klei. De zaden zijn groot en robuust genoeg dat ik erop vertrouw dat ze het in de vollegrond redden.

Wat ik voor het eerst kweek, is rode kool. Thuis tuinier ik op zure grond en koolsoorten zijn daar niet zo'n fan van. Maar de kleigrond van de moestuin zou wel geschikt moeten zijn. Het is nauwelijks voor te stellen dat de iele miniplantjes die ik nu heb klaarstaan in een aantal maanden moeten uitgroeien tot enorme kolen. Pure magie!

Checklist

- ☐ Voorkom dat woelmuizen je moestuin ondergraven door wat water te mengen met gehakte hete pepers en dat op de grond te gieten op de ergst aangestaste plekken.
- ☐ Als je je plukbloemen in rijtjes zaait of plant, kun je makkelijker ertussen schoffelen en herken je eerder wat onkruid is en wat niet.
- ☐ Blijf je jonge planten goed water geven, want bij warmte in mei verdampen je planten veel vocht.
- ☐ Verwijder sterk onkruid zoals kweekgras zo goed mogelijk zodra het de kop opsteekt, want het verspreidt zich snel.
- ☐ Zet stevige klimconstructies neer voor klimplanten zoals bonen.
- ☐ Bedenk alvast wat je kunt zaaien of planten op plekken die binnenkort leeg komen te staan.

Save the date!

Ambachtelijke Plantenmarkt 2024

De Ambachtelijke Plantenmarkt is dé plek waar gepassioneerde kwekers van duurzame planten en bijzondere tuinbenodigdheden verzameld zijn – een waar paradijs voor plantenliefhebbers. En vanwege het grote enthousiasme vorig jaar, vindt de Ambachtelijke Plantenmarkt dit jaar op twee dagen plaats. Zet zaterdag 28 en zondag 29 september alvast in je agenda, want dit jaar kun je je verheugen op een nog uitgebreider aanbod!

Landgoed DE WIERSSSE

Het prachtige Landgoed de Wiersse is waar het allemaal gaat gebeuren. Op deze dag zullen er ook rondleidingen plaatsvinden over heel het landgoed. Meer informatie over Landgoed de Wiersse:
www.dewiersse.com

Kwekerijen zijn onze favoriete plekken als tuiniers en tuinredactie. We raken er geïnspireerd, vragen de oren van het hoofd van de kweker, en vertrekken altijd met meer planten en ideeën voor onze tuinen dan we strikt gezien nodig hebben.

Nog leuker wordt het wanneer we heel veel inspirerende kwekers en hun uitgebreide assortiment bij elkaar treffen, op een prachtige plek. Het wordt helemaal geweldig wanneer dit ook nog plaatsvindt op het perfecte moment om te planten en poten, namelijk het najaar.

Vanuit deze gedachte slaan Landgoed De Wiersse en *Gardeners' World* voor de tweede keer de handen ineen. Aan de oprijlaan vind je alles waar je als plantenliefhebber van gaat watertanden. Van biologische rozen, onbespoten vaste planten & pootgoed, zaden, inheems plantgoed, ambachtelijk gekweekte (fruit)bomen, pluktuinplanten en nog veel meer! Tel daar de kwekers die je graag te woord staan bij op, en volgens ons kan je dag niet meer stuk.

Naast al deze kwekers, zijn er ook tal van activiteiten voor groot en klein. En omdat wij van *Gardeners' World* vinden dat je niet jong genoeg kunt beginnen met tuinieren, krijgen jongeren onder de 16 jaar gratis toegang!

Goed om te weten: dit jaar is er een maximum aantal kaarten om iedereen een heerlijk rustige dag te verzorgen. Dit betekent wel dat de kaarten op kunnen raken.

In het kort

Wanneer: 28 en 29 september 2024

Waar: Wiersserallee 9,
7251 LH Vorden

Hoe laat: 11:00 - 16:30 uur

Toegang: 8,50 (early bird)
10,- (zomerkorting)
12,50 (laatste kans)

Gratis voor jongeren onder de 16 jaar.

Voor tickets en meer informatie ga naar:

www.dewiersse.com/plantenmarkt

Kwekerij van inheemse
wildplantenzaden

Speciaal voor abonnees!

Omdat we zo blij zijn met onze abonnees, bieden we een beperkt aantal speciale tickets aan. Met deze tickets kun je als abonnee samen met één tuinmaatje al om 10.00 uur naar binnen, een uur eerder dan de reguliere openingstijd van 11.00 uur. Controleer hiervoor de speciale link die je ontvangt via e-mail of de flyer die bij dit nummer is bijgevoegd. Wees er snel bij, want het aantal tickets is beperkt!

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

Deze maand

- 102 Algemene tuintaken**
Steun vaste planten en verplant blauwe druifjes.
- 105 Bloemen**
Zaai eenjarigen op open plekken en verzorg sleutelbloemen.
- 107 In de kas**
Neem groene stekken en zaai sla.
- 109 De basis**
Beplant een plantenhanger.
- 110 Groente & fruit**
Geef water aan potgewassen en plant sperziebonen.

Steun vaste planten

Steek rond pollen van vaste planten steunen in de grond om ze rechtop te houden. Je kunt dit het beste doen voordat de planten steun nodig hebben. Wanneer de pollen eenmaal door de wind of onder hun eigen

gewicht omgevallen, dan is het lastig om ze weer rechtop te krijgen en goed te steunen. Het resultaat zal er bovendien minder natuurlijk uitzien en de bloemen komen dan niet goed tot hun recht.

Veel materialen kunnen dienst doen als steunen voor vaste planten. Metalen hoepels, bamboestokken of hazelaartakken zijn ideaal. Zet ze rond een plant en bind ze met touw aan elkaar.

Steun pollen vaste planten voordat ze steun nodig hebben om ze rechtop te houden.

Geef een bijenhotel een zonnige plek met beschutting tegen regen.

Plaats een bijenhotel

Vul een houten kist met holle stengels als nestplek voor solitaire bijensoorten, zoals rosse metselbijen. Gebruik bamboestokken of stevige twijgen en stammetjes en boor in de uiteinden gaatjes.

Gebruik alleen droog materiaal en varieer de doorsnee van de gaatjes tussen 2 en 10 mm om zoveel mogelijk verschillende bijensoorten aan te trekken. Plaats de kist op een warme, zonnige plek, het liefst met de open kant richting de ochtendzon.

20
MINUTEN
OVER

Geef struiken en bomen die je vorig jaar hebt geplant bij droog weer water. Breng dan rond de voet van elke plant een 5 cm dikke laag compost of schorsnippers aan, maar niet tegen de stam. De mulch verhoogt de vochthoudendheid van de grond en helpt planten droge perioden en hittegolven te overleven.

STAP VOOR STAP Graszoden leggen

Gras wortelt deze maand snel. Verwijder eerst alle onkruid en laat bewerkte grond inklinken voordat je hem definitief egaliseert. Als je de graszoden moet bijnijden, leg de kleinste stukken dan niet langs de randen. Houd het gazon goed vochtig om te voorkomen dat de zoden krimpen.

1 Druk de grond eerst goed aan en hark hem vlak en egaal. Verwijder eventuele grote stenen. Sta op een plank tijdens dit werk.

2 Plaats de graszoden en druk ze met de palm van je hand op hun plek. De zoden kunnen zo nodig iets worden opgerekt.

3 Duw de zoden tegen elkaar aan. Veeg aarde in eventuele kieren en gaten zodat het groeiende gras die kan dichten.

Trek de wortels voorzichtig los zodat ze zich beter kunnen verspreiden en de plant sneller aanslaat.

Verplant blauwe druifjes van potten naar borders

Uitgebloemde blauwe druifjes (*Muscari*) in potten kun je nu in borders planten waar ze de komende jaren elk voorjaar opnieuw zullen bloeien.

Ze gedijen goed op een zonnige plek in goed drainerende grond,

dus meng scherp zand door de grond. Bereid eerst het plantgat voor, haal de plant uit zijn pot, trek een dichtgegroeide wortelkluit voorzichtig wat los en plant de blauwe druifjes net zo diep als ze

in de pot stonden. Geef na het planten royaal water.

Blauwe druifjes zaaien zichzelf rijkelijk uit, dus vergeet niet de planten na de bloei meteen te koppen om te voorkomen dat ze zaad zetten.

Let op planten met virusziekten

Planten met een virusziekte herken je meestal aan hun loof, dat verkleurde plekken, vlekken of bobbels kan hebben. Soms boeten planten in aan groeikracht, waardoor ze er ziekelijk uitzien. Virusinfecties worden verspreid door sapzuigende insecten, zoals bladluis en witte vlieg, die het microscopisch kleine virus van de ene plant op de andere overbrengen. Ontdek het bijtijds en verwijder en vernietig aangetaste planten. Bestrijd bladluizen door ze met een waterstraal weg te spuiten.

Verwijder en vernietig planten met een virusinfectie.

SNELLE OPLOSSINGEN

Als je geen tijd hebt gehad om alle onkruid te wieden, maak dan een snel rondje met een snoeischaar en knip alle bloemhoofden van vaste onkruidplanten als paardenbloemen af om te voorkomen dat ze zichzelf uitzaaien.

Geef potplanten zo nodig flink wat water, maar alleen op de potgrond, niet op het blad.

Groenblijvers in potten verzorgen

Controleer bij groenblijvende planten in potten of het nodig is om ze water te geven.

Steek een dunne, groene splitbamboestok in de grond om te

kijken of die nat wordt. Hoe dieper je de stok in de grond kunt steken zonder dat hij nat wordt, hoe meer water de potplant nodig heeft. Geef water op de potgrond in

plaats van het loof te begieten. Meng één keer per maand vloeibare universele meststof door het water of strooi mestkorrels met langzame afgifte op de potgrond.

Strooi de mestkorrels gelijkmatig over het gazon.

Bemest gazons

Bemest het gazon met speciale zommest. Je kunt dit het beste doen wanneer het heeft geregend zodat de grond nat is, maar het gras zelf is opgedroogd. Het is helemaal perfect als meteen na het bemesten weer regen is voorspeld. Verwijder eerst de onkruidplanten met een onkruidsteker, zodat je die niet bemest. Lees de instructies op de verpakking om de juiste dosis vast te stellen en verspreid de mest gelijkmatig. Het gras zal binnen een paar dagen beter van kleur zijn.

Plant kleinere graspollen na het splitsen in potten met turfvrje potgrond.

Splits grassen uit warmere oorden

Grassoorten die van oorsprong uit een warmer klimaat komen, zoals pampasgras, prachtriet, vingergras, lampenpoetsersgras en kanariegras, kunnen tot half mei worden gesplitst. Door splitsing verjong je dichtgegroeide kronen en creëer je nieuwe planten voor borders en potten. Graaf de pol uit, steek er twee vorken met de rug tegen elkaar in en duw de vorken uit elkaar. Taaie wortels moet je misschien doorzagen met een oud broodmes of tuinzaagje. Plant grotere delen weer terug in de grond. Delen die minder dan 12 cm breed zijn kun je voor het uitplanten het beste eerst in turfvrje potgrond verder opkweken.

Checklist

- ☐ Zaai radijsjes, rode bieten, pastinaken en wortelen in de vollegrond.
- ☐ Mulch de grond rond aardbeienplanten met stro om te voorkomen dat op de grond liggend fruit gaat rotten.
- ☐ Dun zaailingen van snijbiet uit en gebruik die voor salades.
- ☐ Hard eenjarige planten af op een onverwarmde plek binnen.

STAP VOOR STAP

Etagesprimula's planten

Geef een border meer kleur met bloeiende etagesprimula's. Ze bloeien elk jaar weer en gedijen het beste in humusrijke, vochthoudende grond. Dankzij hun rechtopgaande bloemstelen en lage bladrozet vormen ze de ideale planten voor een borderrand.

1 Kies een plek langs de borderrand waar de bloemen mooi uitkomen tegen de planten erachter en graaf daar een plantgat.

2 Begiet de bodem van het gat royaal met water zodat de wortels de eerste dagen genoeg vocht hebben.

3 Plant de primula's met hun wortelhalshal aan het oppervlak en druk aan. Geef water en houd de grond de komende tijd vochtig.

Zet potplanten bij elkaar om waterverspilling te voorkomen.

Geef perkplanten bij droog weer water

Blijf jonge perkplanten voldoende water geven, omdat ze nadat je ze hebt verpot hard groeien en veel drinken. Vooral bij droog weer is dit belangrijk.

Controleer eerst of ze echt water nodig hebben: steek een vinger in de potgrond of voel hoe zwaar de pot is. Soms ziet de potgrond er aan het oppervlak droog uit, maar

is het rond de wortels nog steeds vochtig. Over het algemeen neemt de waterbehoefte toe naarmate het weer warmer wordt en de planten groeien.

Zaai eenjarigen op open plekken

Druk met een hark korte zaaivoren (ondiepe geultjes) in de grond van een bloemenborder om eenjarige planten in de vollegrond te zaaien. Er is nog tijd genoeg voor de ontkieming van het zaad van geliefde zomerbloeiers zoals korenbloemen, vlasleeuwenbek en slaapmutsjes.

Zaai in elke voor een paar zaden, bedek die met wat aarde, druk aan en geef water.

Als je in voren zaait, kun je de opkomende planten later gemakkelijker onderscheiden van het onkruid en de rijtjes zullen na het uitdunnen van de zaailingen niet meer opvallen.

De achterkant van een hark maakt strakke, rechte zaaivoren.

Sleutelbloemen verzorgen

Sleutelbloemen raken nu uitgebloeid, dus knip de oude bloemstengels tot de wortelhals terug. Trek ook vergeelde bladeren weg, maar houd daarbij de planten zelf goed vast om te voorkomen dat je ze uit de grond trekt, want ze hebben een oppervlakkig wortelstelsel.

De pollen zullen in de loop van de zomer groter worden. Het is niet ongebruikelijk dat ze eind zomer, wanneer de dagen korter worden, nog een paar bloemen produceren.

Knip oude stengels tot de wortelhals terug voor meer bloemen.

Kort een paar stengels van vlambloemen in zodat ze langer bloeien.

Snoei vaste planten

Knip een paar stengels van vaste planten, zoals de zonnehoed, terug tot op drie of vier bloemknoppen. De kortere bloemstengels hebben geen steun nodig, zullen een paar weken later bloeien en niet onder hun eigen gewicht bezwijken. Deze methode werkt ook goed bij de

aster, vlambloem (*Phlox*), bergamotplant en hemelsleutel. Vooral deze laatste kan snel omvallen.

Je kunt je beperken tot het terug-snoeien van een paar stengels per pol, zodat de plant zowel korte als lange bloemstengels heeft en in totaal langer bloeit.

Checklist

- ☐ Snoei *Clematis montana* zo nodig na de bloei terug.
- ☐ Snoei schildzaad, scheefkelk en blauwkussen terug.
- ☐ Nijp chrysanten uit om vollere planten te krijgen.
- ☐ Wied het onkruid rond de voet van rozenstruiken.
- ☐ Splits pollen van sleutelbloemen terwijl ze nog blad hebben.

TIP

Controleer lelies regelmatig op leliehaantjes, want die kunnen in no-time alle bladeren en bloemen verslinden. Ze laten zich bij verstoring op de grond vallen, dus als je ze wilt vangen, moet je snel zijn. Inspecteer ook de onderkant van de bladeren.

STAP VOOR STAP *Lathyrus* uitplanten

Als je nu de zaailingen van pronkerwten (*Lathyrus*) in de tuin plant, heb je laat in het seizoen nog verse bloemen. Werk een royale hoeveelheid organisch materiaal door de grond om de voedingswaarde en het vochthoudende vermogen te verbeteren.

Deze klimmers hebben een steunstructuur nodig, die je kunt kopen of zelf maken. Bind de jonge planten in het begin aan om de planten de weg te wijzen. Zodra ze goed groeien zullen ze zich met hun hechtranken vastgrijpen en de steun zelf beklimmen.

1 Haal de plant uit de pot en splits de pol zaailingen bij de wortels voorzichtig in kleinere pollen. Zorg ervoor dat er rond de wortels van elke pol wat aarde blijft zitten.

2 Maak met een tuinschepje aan de voet van elke steun een plantgat en plant daarin een pol zaailingen. Individuele zaailingen komen trager tot wasdom.

3 Geef royaal water. Doe dat bij droog weer elke dag. Geef eens per week wat vloeibare mest zodra de *Lathyrus* de steunen zelfstandig beklimt.

STAP VOOR STAP Groene stekken nemen

Dit is de tijd om groene stekken van struiken te nemen. Veel soorten, zoals hortensia, spirea en fuchsia, wortelen heel gemakkelijk.

Kies de uiteinden van jonge, gezonde, niet-bloeiende scheuten en gebruik een schoon mes. Het is essentieel om de stekken vochtig te houden. In een verwarmde kweekbak zullen de stekken nog sneller wortelen.

1 Kort de stek aan de onderkant in tot vlak onder een oog en verwijder de onderste bladeren. Laat de bovenste blaadjes zitten.

2 Gebruik een verspeenstokje om de stekken in een mengsel van turfvrrije potgrond en scherp zand of perliet te steken. Druk de grond rond de stekken goed aan zodat ze stevig staan.

3 Begiet de potgrond met water op kastemperatuur totdat de potgrond doornat is. Gebruik een fijne broeskop om te voorkomen dat de stekken losspoelen.

4 Zet de stekken in een kweekbak met deksel of onder een grote plastic zak, zodat de luchtvochtigheid rond de stekken hoog blijft. Lucht de stekken regelmatig om schimmel te voorkomen.

STAP VOOR STAP Vorstgevoelige vaste planten verpotten

Verpot vorstgevoelige planten die je onlangs bij een tuincentrum hebt gekocht, want de potgrond is doorgaans volledig doorworteld en uitgeput. Waarschijnlijk is ook de vochthoudendheid verminderd, waardoor de planten het risico lopen uit te drogen.

Verhuis ze naar potten waarin ze de rest van de zomer kunnen blijven staan. Zet de potten pas op hun definitieve plek buiten zodra alle risico op vorst is geweken.

1 Doe wat potgrond op de bodem van een pot die een paar centimeter groter is dan de pot waarin de jonge plant op dit moment staat.

2 Verwijder voorzichtig de oude pot. Je kunt verpotten als je een goed wortelstelsel ziet. Zie je geen of weinig wortels aan de buitenkant, wacht dan een week of twee.

3 Zet de plant in het midden en vul de pot verder op met turfvrrije potgrond. Geef water en bewater daarna pas weer wanneer de grond droog aanvoelt.

Verpot stamtomaten

Verhuis jonge tomatenplanten naar een grote pot en zet ze op hun definitieve plek. Doe wat turfrijke potgrond in de pot. Tomaten zijn hongerige planten, dus meng extra voedingsstoffen door de potgrond in de vorm van goed verteerde stalmest of ander voedingsrijk organisch materiaal. Geef water op de potgrond en duw een sterke plantenstok tot op de bodem van de pot, waarlangs je de stamtomaat opbindt.

Plant tomaten diep in de grond om sterkere wortels te stimuleren.

Een grote pot met meerdere planten droogt minder snel uit.

Basilicum in potten

Vul een pot met turfrijke universele potgrond en kweek basilicum, zodat je de hele zomer verse blaadjes voor je gerechten bij de hand hebt.

Basilicum houdt van hogere temperaturen, dus in de kas slaan de plantjes sneller aan en worden de blaadjes mooier.

Druk de potgrond rond de wortelkluitjes goed aan en geef water. Houd de potgrond aan de droge kant en rijp de toppen uit de plantjes zodra ze goed gaan groeien, dan worden ze voller. Laat ze in de kas staan of zet ze 's zomers op een warme, zonnige plek buiten.

PAS OP VOOR vergeelde bladeren

Controleer planten in de kas regelmatig. Als je ziet dat de bladeren tussen de nerven vergelen, komen ze voedingsstoffen tekort.

Als de potgrond volledig is doorworteld, moet je de plant verhuizen naar een iets grotere pot met verse turfrijke potgrond. Duwen de wortels nog niet tegen de potwand? Voeg dan wat universele vloeibare mest aan het gietwater toe en doordrenk de grond daarmee. De onderste bladeren zullen misschien niet volledig herstellen, maar de jonge aanwas wordt weer groener.

STAP VOOR STAP Sla zaaien

Dit is een goede periode om een paar partijen krop- of bladsla in de kas te zaaien. Je kunt de sla als jonge pluksla rechtstreeks uit de pot oogsten of tussen de andere groenten in de moestuin planten.

Als je groenten als rucola en mosterdsla in de kas zaait, zijn ze beschermd tegen de aardvlo, die deze maand in de tuin een regelrechte lastpost is. Zaai elke week een nieuwe partij voor een gestage aanvoer van jonge bladeren.

1 Vul een pot van 13 cm tot net onder de rand met turfrijke potgrond. Druk de grond aan en zet de pot in een bak met lauw water totdat de potgrond doornat is.

2 Bestrooi het oppervlak met zaad van bijvoorbeeld kropsla, rucola of mosterdsla. Bedek de zaadjes met 5 mm gezeefde potgrond en druk die licht aan.

3 Plaats aan de rand van de pot een label met de naam van de sla, zodat je weet wat je hebt gezaaid wanneer je de pot tussen andere potten op de kweektafel zet.

Kies een ruime plantenhangar, want daarin blijft de grond langer vochtig.

Beplant een plantenhangar

Hang deze zomer een paar plantenhangars op om je tuin meer hoogte en een zee aan kleurrijke bloemen te geven. Traditionele hangplanten zijn petunia's, lobelia's en knolbegonia's, die tot eind najaar kunnen bloeien. Ze zijn niet vorstbestendig, dus zet de hanger na het beplanten een à twee weken op een emmer in een kas of lichte veranda – tot er geen kans meer is op vorst.

De meeste zomerbloeiende hangplanten hebben veel water nodig, dus het helpt als je extra compost aan de potgrond toevoegt. Het alternatief is om planten te gebruiken die tegen droogte kunnen, zoals hangend vetkruid, calibrachoa's (minipetunia's), pelargoniums of Spaanse margrietten.

Vermeng turfvrrije universele potgrond met wat mestkorrels met langzame afgifte en een paar handenvol compost om het vochthoudende vermogen te vergroten. Zet de potgrond voor gebruik bij voorkeur een paar dagen binnen om de wortels een warmer welkom te geven.

STAP VOOR STAP Een zomerse plantenhangar samenstellen

1 Bekleed de binnenkant van de plantenhangar en knip gaten in de bekleding voor hangplanten. Maak de gaten niet te groot, anders valt de potgrond eruit.

2 Plaats de hanger op een emmer, haal de haak van de kettinkjes en vul de hanger voor een derde met potgrond. Plant de hangplanten via de gaten in de zijkant.

3 Voeg meer potgrond toe en zet de rest van de planten erin. Zorg ervoor dat de wortelkluiten de zijkant niet raken. Druk elke plant goed aan en vul aan met potgrond.

4 Geef royaal water en herhaal dat bij droog weer. Hang bloeiende planten op een zonnige plek. Als het meer om de bladeren gaat, kan hij ook in wat schaduw.

Stel de sproei-kop zo in dat je het water goed kunt richten.

Geef water aan potgewassen

Geef gewassen die je in potten kweekt, zoals tuinkruiden, fruitstruiken en aardappelen, regelmatig water. Je kunt er niet vanuit gaan dat een regenbui voldoende is, omdat het

regenwater vaak via de bladeren vooral op de grond van het terras terechtkomt in plaats van in de potten en bij de wortels.

Geef langzaam water zodat alle grond rond de wortels goed nat

wordt. Zelfs op bewolkte dagen kan de potgrond uitdrogen, vooral als het waait. Snelgroeiende gewassen, zoals aardappelen, hebben meer water nodig dan houtige fruitstruiken.

Aard aardappelen in zakken aan

Doe extra potgrond in de zakken waarin je aardappelen kweekt, dan heb je later deze zomer meer en betere aardappelen.

Gebruik hiervoor turfvrrije potgrond of een mengsel van gebruikte potgrond en verteerde stalmest om de planten extra voedingsstoffen te geven. Door het aanaarden krijgen de nieuwe scheuten geen licht meer, wat de productie stimuleert en de opbrengst vergroot.

Blijf de planten de komende weken steeds aanaarden totdat de hele zak vol is en houd de grond goed vochtig.

Voeg regelmatig een nieuwe laag potgrond toe naarmate de planten in de zak hoger worden.

PAS OP VOOR zwarte bonenluis

Zwarte bonenluizen op tuinbonen zijn gemakkelijk te ontdekken en te bestrijden. Door elke week de groeitoppen te controleren ontdek je ze bijtijds. Knip alle toppen uit de planten om zoveel mogelijk bladluizen te verwijderen. Spuit met een tuinslang de rest van de luizen van de plant, waarbij je een hand achter de stengels houdt zodat ze niet buigen onder de waterstraal.

Checklist

- ☐ Zaai buiten matig winterharde eenjarige tuinkruiden, zoals koriander.
- ☐ Hard goed ontwikkelde zaailingen van kolen, selderij en prei af en plant ze uit.
- ☐ Zaai pompoen binnen op een zonnige vensterbank.
- ☐ Oogst asperges, jonge tuinbonen, radijsjes en rabarber.
- ☐ Haal bladwesplarven van kruisbessenstruiken.
- ☐ Trek opkomende scheuten van frambozenstruiken uit de grond.

STAP VOOR STAP

Bereid aardbeien voor op de oogst

Bereid het aardbeienbed nu voor, zodat de vruchtjes straks schoon en schimmelvrij blijven. Een laag stro beschermt het fruit en houdt ook het vocht rond de wortels vast. Verwijder eventuele slakken en breng, zodra de vruchtzetting begint, netten aan om vogels weg te houden.

1 Belucht de grond met een tuinschepje of handvork en verwijder het onkruid dat voedingsstoffen, water en licht wegneemt.

2 Strooi kaliumrijke mestkorrels op de schone en losgemaakte grond rond (niet op) de planten.

3 Leg stro om de aardbeien van de grond te houden. Til het loof op om het stro ook onder de planten aan te brengen.

Werk een royale hoeveelheid organisch materiaal door de grond.

Plant sperziebonen

Bij zacht, windstil weer kun je sperziebonen uitplanten. De grote bladeren kunnen bij slecht weer beschadigen, maar ze worden sterker nadat de planten zijn gevestigd.

Plant de bonen met een tuinschepje in onkruidvrije grond in de volle zon. Geef struiksperziebonen

20 cm tussenruimte. Plaats korte stokken om de planten later aan te binden. Plant stokbonen elk aan de voet van een hoge stok, met een tussenruimte van 15 cm.

Geef royaal water en verwijder de bladeren die tijdens het planten zijn beschadigd.

Zaai suikermais

Zaai bij warmer weer suikermais in de vollegrond, voor een oogst eind zomer of begin najaar.

Bereid een goed drainerende, onkruidvrije plek in de volle zon voor. Zaai de mais in 'blokken' in plaats van in rijen, want ze bestuiven elkaar via de lucht. Zo zullen ze dus veel beter vrucht zetten.

Zaai op een diepte van 2-3 cm met 45 cm tussenruimte. Zaai steeds twee zaden tegelijk, zodat er zeker één plant ontkiemt. Later moet je de zwakste zaailing per paar verwijderen. Begiet de grond na het zaaien goed.

Zaai liever in mei in de vollegrond dan vroeger in het jaar in potten.

Dun rijen pastinaken uit

Pastinaken groeien uit tot grote planten die veel ruimte nodig hebben. Het is dus belangrijk om ze uit te dunnen, zodat je ze gezond kunt houden.

Trek alle overtollige zaailingen uit, terwijl je de grond rond de planten die je wilt laten staan met

je andere hand tegenhoudt. Verwijder eerst de zwakkere planten uit de rijen, maar streef ernaar dat rond elke plant 10-15 cm ruimte ontstaat.

Druk daarna de grond in de rij weer aan en geef de planten royaal water.

Gaasnetten verkleinen de kans dat wortelvliege je zaailingen belagen.

Volgende maand

- ☐ Beplant een pot met gemengde groenten.
- ☐ Verzorg chrysanten.
- ☐ Zaai steenraket.
- ☐ Oogst de beste komkommers ooit.
- ☐ Fatsoeneer borders voor meer bloemen.

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

[www.gardenersworldmagazine.nl/
contact](http://www.gardenersworldmagazine.nl/contact)

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen? Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Telefoon

We zijn er maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.
+31 (0)24-2027 827

E-mail

Stel je vraag per e-mail aan een van onze service medewerkers.
[klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl](mailto:klantenservice@gardenersworldmagazine.nl)

ABONNEMENTSINFORMATIE Gardeners' World kost € 6,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 72,50 en in België € 75,50 (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

BBC

Gardeners' World

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredacteur Anne Wiegers

Redactie Iona van den Dries, Jos Heijmans, Govert de Jong en Helga Kluiters

Met medewerking van Berthe Bogers, Milly Born, Jaap Molenaar (De Bijenstichting), Stichting NL Bloeit! en redactie Gardeners' World UK

Art Direction Nick Groenewold

Vormgeving Mylène Nales, Tom Gerrits, Lisanne Cobussen, Susan Gerbrands-Derksen, Ferry Dorrestein en Ellen Willemsen

Sales Gavin Woesthoff +31 (0)6 20509854
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing Anouk Tolboom +31 (0)24 2404595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie? redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl of het onderstaande adres o.v.v. redactie Gardeners' World Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

F&L Media

COPYRIGHT Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vernieuwvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director - Catriona Bolger
Head of Content - Kevin Smith

Immediate Media Co Ltd
Chairman - Martin Weiss
CEO - Tom Bureau
Director of International Licensing and Syndication - Tim Hudson
International Partners Manager - Molly Hope-Seton

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products - Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbci.com

mei Groeigids

Plant koolgewassen en begin binnenshuis met pompoenen en courgettes.

Binnen zaaien Buiten planten/zaaien Oogsten

De beste keuzes voor mei		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Bieslook De bladeren en bloemen hebben een subtiele smaak. Ze zijn een bron van vitamine K en magnesium.												
	Tips Pluk de bladeren regelmatig om bloei tegen te gaan, of laat de bloemen zich ontwikkelen en strooi ze in salades voor kleur en smaak. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 20 cm tussen rijen												
	Bloemkool Een bron van choline, dat onder andere belangrijk is voor de prikkeloverdracht in de hersenen.												
	Tips Geef de planten altijd goed water en voed wekelijks met een stikstofrijke meststof. Dek af met gaas om vogels af te schrikken. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 60 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen												
	Courgettes Vol vezels, kalium en foliumzuur, plus carotenen (vooral in de schil), met name in gele variëteiten.												
	Tips Verrijk de grond met goed verteerde mest of compost. Kleinere struikvariëteiten kun je in grote bakken kweken. Geef regelmatig water. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 90 cm uit elkaar ↗ 90 cm tussen rijen												
	Doperwtten Erwtten zitten boordevol vezels, die de darmflora ondersteunen en de spijsvertering vertragen.												
	Tips Verrijk de grond met veel compost voor het zaaien. Bescherm jonge planten tegen vogels en houd ze onkruidvrij en goed bewaterd. Zaai ↓ 3-5 cm diep Afstand ↔ 5 cm uit elkaar ↗ 20 cm tussen rijen												
	Kool Koolsoorten zijn gezond voor je hart en een goede spijsvertering.												
	Tips Kool houdt niet van zure grond (onder pH 6,5), dus controleer de grond met een pH-testkit en voeg kalk toe om de pH te verhogen als dat nodig is. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 45 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Koriander Koriander is rijk aan kalium, foliumzuur en vitamine C en past goed bij vis, vlees en groenten.												
	Tips Zaai op een zonnige, beschutte plek en geef goed water. Verwijder bloemstengels om de bladproductie te verhogen. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Paksoi Deze bladgroenten helpen bij de opbouw van sterke, gezonde botten en bevatten calcium, magnesium, fosfor en vitamine K.												
	Tips Kweek in vruchtbare grond op een zonnige plek om doorschieten te voorkomen, hoewel je de jonge bloeiende scheuten ook kunt eten. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Pompoenen Het oranje vruchtvlees is rijk aan bètacaroteen, dat de gezondheid van de ogen en de immuniteit ondersteunt.												
	Tips Zaai binnenshuis voor een voorsprong of buiten na de laatste vorst. Bereid de grond voor met compost of goed verteerde mest. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 90 cm uit elkaar ↗ 90 cm tussen rijen												
	Snijbiet Er zit magnesium en vitamine C in de bladeren en kalium in de stengels.												
	Tips Oogst jonge bladeren die je steeds weer afsnijdt voor salades, of laat de bladeren rijpen en kook ze zoals spinazie. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Witlof Witlof is pittig en bitter, helpt de spijsvertering en ondersteunt de eetlust en levert foliumzuur, bètacaroteen en vitamine C.												
	Tips Geef de planten goed water en als de groei afremt, geef dan voeding met een stikstofrijke meststof, zoals zelfgemaakte brandnetelgier. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												

Volgende maand

Het juninummer ligt vanaf 21 mei in de winkel.

Laat de zomer maar komen

Monty geeft adviezen voor de mooiste bloei en rijkste oogst.

Kweek groenten en kruiden op de vensterbank.

Leuk en lekker! De moestuin in met het hele gezin.

Nick neemt bladstekken voor gratis meer kamerplanten.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; NEIL HEPWORTH

6,99

Bestel het volgende nummer vóór 6 mei met

GRATIS VERZENDING

Ga naar gardenersworldmagazine.nl/voorverkoop

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardener's World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo
of bel gratis naar **+31 (0)24 2027 827**

Gardeners' World magazine

31 MAY 01,02 JUNE - 2024
Outdoor Garden Festival

HEX

Info & tickets www.hex.be

Kasteel HEX
3 8 7 0
Heers Heeks

Responsible
Editor:
Ghislain
d'Ursel

Poster
designed by:
Atelier
Antoine
Henriot

 EDEN
MAGAZINE

LANDSHAPERS

CHAMPAGNE
TAITTINGER
Reims

SUBSTRAL
Naturen

SAFARI IN AFRIKA?

45

Jaar
passie
voor
Afrika

Tanzania
Kenia
Madagaskar
Oeganda
Rwanda
Zimbabwe
Namibië
Botswana
Zambia
Mozambique
Seychellen
Mauritius
Zuid-Afrika

Al sinds 1979 dé Afrika specialist

Op **jambo.nl** vindt u ruim 100 uitgekiende reizen of bel met onze Afrika specialisten op 020-2012740 voor een reis op maat. **De mogelijkheden zijn eindeloos, privé reizen geheel conform uw wensen!**

